

*Saw bulu Zezu Krisi
(Luk 3.23-38)*

¹ Saw bulu Zezu *Krisi, nzoḅ ká ŋgerewuru waa ḅay píe ni ví yaa nzoḅri na ze ḅo key: ka ḅa vu bulu *Abaraham ndaw, a ḅa vu bulu Mbay *David ndaw pi. ² Abaraham na mboḅ Izak; Izak mboḅ Zakoḅ; *Zakoḅ mboḅ Zuda ḅáy yu-eri. ³ Zuda mboḅ FarEs ḅáy Zara ká máa ḅari ḅa Tamar; FarEs mboḅ Esrḅm; Esrḅm mboḅ Aram; ⁴ Aram mboḅ Aminadaḅ; Aminadaḅ mboḅ Naason; Naason mboḅ Salmḅn; ⁵ Salmḅn mboḅ Boaz ziḅ Rahaḅ; Boaz mboḅ Obed ziḅ Rud; Obed mboḅ Zese; ⁶ Zese mboḅ David ká ḅa mbay. Mbay David mboḅ Salomḅn ziḅ máy Uri. ⁷ Salomḅn mboḅ Roboam; Roboam mboḅ Abiya; Abiya mboḅ Asa; ⁸ Asa mboḅ Zozafa; Zozafa mboḅ Zoram; Zoram mboḅ Oziyas; ⁹ Oziyas mboḅ Zotam; Zotam mboḅ Akaz; Akaz mboḅ Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas mboḅ Manase; Manase mboḅ Amḅn; Amḅn mboḅ Zoziyas; ¹¹ Zoziyas mboḅ Zekoniyas ḅáy yu-eri. Sewke ku na, i faa led Izarayelri ḅa koy ruy í séke ri tusiri *Babilḅn*.

¹² FalE ká i faa ri na báyii E, Zekoniyas mboḅ SalasiyEl; SalasiyEl mboḅ ZorobabEl; ¹³ ZorobabEl mboḅ Abiyu; Abiyu mboḅ Eliyakim; Eliyakim mboḅ Azḅr. ¹⁴ Azḅr mboḅ Sadok; Sadok mboḅ Akim; Akim mboḅ Eliyuḅ; ¹⁵ Eliyuḅ mboḅ Eleyazar; Eleyazar mboḅ Matan; Matan mboḅ Zakoḅ; ¹⁶ Zakoḅ mboḅ Zezeḅ ká ḅa waa Mari ká mboḅ Zezu ká i ḅi ni ḅa Krisi na.

¹⁷ Be mini ze, saw bulu Zezu Krisi, ká uru saa tul Abaraham kpuru tji tul Mbay David na tḅḅ fal kji ḅa duḅ falE niḅ. A úru saa tul Mbay David kpuru tjiḅe sew ká i

* 1:11 1.11 Zakoḅ ká ŋgerewuru tuu riḅ ḅa ni ḅa IzarayEl na, ka ḅa vu bulu Abaraham, a ḅo ḅáy ledri ḅa duḅ falE sidfi. A ledkeri ku na, i ḅa nzoḅri ká ŋgerewuru ko ri ḅa nzoḅ taa ḅeri.

fáake leď Izarayelri í séke ri Babilon na, saw bul-eri tɔŋ fal kɪ ɓa duɔ falɛ niŋ na ndaw. A úru saa sawke ká i fáake ri se Babilon kpuru tɔŋ sew mboŋa Krisi na, saw bul-eri tɔŋ fal kɪ ɓa duɔ falɛ niŋ na ndaw pi†.

Saw bay mboŋa Zezu

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Saw mboŋa Zezu *Krisi na ze do key: Mari ká ɓa mi-ε na, ka ɓa máy mbana Zezeɓ. Bari na i naa ziŋ kɪ ya roɓay, le, ɓáy faa hurusuo Tem Law Pie na, Mari yáake bil. ¹⁹ Zezeɓ ká ɓa mbana be na, ka ɓa nzoɓ ká daa fe ɓáy zadɛ ká nun ŋgerɛwuru, ze a hii daa sahoɔ ɓo nun máy mbana be na ya. Sawke mini ze, a hii bay pɔŋ ni ɓa muni hoɔ taŋ ɓaa bay bilke na ká nun ruɔ nzoɓri. ²⁰ Zafka'a do kɛr bayke ká bil law-ε munu hoɔ le, ŋgerɛmbay pie leď nzaapedɛ ká nulue ha ni tɔŋ tul-e ɓáy lom a ɓaa ha ni mii: «Zezeɓ, ɓo *vu bulu David, mu daa hiε ká bay yaŋa Mari ɓa máy ɓo na ya, bay i le, ɓáy faa hurusuo Tem Law Pie ze, ka doke bil na ku. ²¹ Ká'a mbɔŋ ɓa leď wara nzoɓ, le, mù tuu riŋ-ε ɓa Zezu, bay i le, be ze a yaŋa nzoɓ beri ká tul feyaɔ ɓari.»

²² Fe niri riw bele na, tɔŋ mini key bay haŋa bay ká ŋgerɛmbay ɓaa ká piɛɛke lew ɓáy faa nzoɓ yaŋa bay saa nzi-ε na, ka do munu ɓáy zadɛ. Bayke na ze do key: ²³ «ì kɔ, máy tikɛi a yaŋa bil bay mbɔŋ ɓa leď wara

† 1:17 1.17 Pola lew na, ŋgerɛwuru waa ziŋ Abaraham bay sám fe zuɔ tul saw nzoɓri riw bele ká tusiri key ɓáy faa be, a waa ziŋ Mbay David kara ndaw mii, nzoɓ mbɔw ká saw kani be na, a káw tul karingaw mbay ɓaŋguɔ. Munu ká Zezu ɓa vu bulu Abaraham, a ɓa vu bulu Mbay David ndaw na, nzoɓ daa mbede key na, hii bay haŋa nzoɓri kɔ ɓa tusuε mii, Zezu na ɓa nzoɓ ká Ziɓri giyaŋ ni kekeke bay haŋa ni ka yaa ri. ì kɔ Tiika saw fe 12.3 ɓáy 2 Samiyel 7.12-16.

nzoḅ, le, ì tuu riḡ-ε ḅa “Emanuyel‡.”» Báy nzaa ḅay naari le, ḅaa mii, «ḡḡεεwuru saḑ zih naari.»

²⁴ Zaḑka Zezeḅ tuma saa tul nam na báyji le, ka ḑaa munu ká leḑ nzaapeḑ ḡḡεεmbay ká nulue ḅaa ḡa ni na, a yaa Mari na ḅa máy ḅe. ²⁵ Roo le, i naa zih kḡ ya kpuru maa ḅáy nam ká Mari mboḡke leḑ wāra nzoḅ. Lεε, Zezeḅ tuu riḡ leḑ na ḅa Zezu.

2

Nzoḅ fe kókori vi Betelehεm ḅay kókko Zezu

¹ Zezu na, Mari mboḡ ni ká Betelehεm, puo ká kuḑu zaḑ ká Zude. Sewke ku na *Eroḑ ze ḅa mbay ká ḑi. Fal mboḡa Zezu na ku báyji le, nzoḅ fe kókori uru saa fi tḡi síe í se kpuru í tḡi Zuruzalεm, ² a í vbi nzoḅ puori ḅay mii: «Leḑ ká i mboḡ ni ḅa mbay Ziḑri na wāa, ka naa zaḑ ḡaa le, ḅay ji le, ḑuru kḑ mbaymaw ká tḡi ká fi tḡi síe ḅay tul-e, ze ḑúru vi ḅay gól riḡ mbay ḅe.»

³ Zaḑka Mbay Eroḑ laa ḅayke na munu báyji le, law-ε nzaa ni ḡḡi ḅamba tasiri. Nzoḑri riw bele ká ḅil puo ká Zuruzalεm na ḡoy kara, law-ri nzaa ri munu ká ḅe na ndaw pi. ⁴ Báyji le, Mbay Eroḑ mbu *ḡḡεεnzoḅ fe poyri ḅáy nzoḅ fére nzoḑri *bol kusol Ziḑri riw bele a vbi ri ḅay mii: «Zaḑ ḡaa ze i mbóḡ nzoḅ ká ḡḡεεwuru waa ḅay píe ni na ká ḑi le?» ⁵ Lεε, i yḡiḡra ḅáy ḅay ḡa ni mii: «I mbóḡ ni ká Betelehεm ká kuḑu zaḑ ká Zude, ḅay ji le, nzoḅ yaḡa ḅay saa nzaa ḡḡεεwuru ḅaa ḅayke ḑo ḅil mbeḑe ḡḡεεwuru piḑ lew ḡoy mii:

⁶ “Bo Betelehεm, puo ká tusiri Zuda:
 puo ḡawri ká Zuda na i ti kál mù ya,
 ḅay ji le, mbay ká’a kórḑ nzoḅ ḑiri ká ḅa leḑ
 Izarayelri na,

‡ 1:23 1.23 Ezay 7.14.

a tji saa saw bo*.”»

⁷ Fal bay kã Mbay Erođ laa munu na báyji Ƽ, ka pie nzaa peđ ha ri di nzob fe kókori ba muni, a vbi ri bay, bay haɲa ri tuu ni nam ká mbaymaw tjiƼe na lik lik ha beri ko. ⁸ Fal Ƽ ku Ƽ, ka pie ri ba Betelehem a baa ha ri mii: «ì se bo í vã vbi bay ká se tul leđ na báy kere í ko. Zađka ì ko ni Ƽ, ì yji bo í ví baa bayke ha mi, bay ji Ƽ, bi hoy kara mi hii bay séke bay vã gól riɲ mbay be ndaw.»

⁹ Zađka i laa bay ká Mbay Erođ baa ha ri na báyji Ƽ, i mbi faa i se ba bađi. A Ƽ, mbaymaw ká i ko ni ká fi tji síe na nda faa pol-ri kpuru a tji tul hul nam leđ na a ɲa a do di. ¹⁰ Zađka i ko ni ɲa a do na báyji Ƽ, i daa suoriya ngji bamba tasiri, ¹¹ a í nduo í se hul nam leđ na, í ko ni báy mi-Ƽ Mari, Ƽ, i huku pol-e a í gól riɲ mbay be. Roɲay, i hina soba í faa feziɲa bari, a í mgbáke ini ziɲ ni. I ha ni lari ndaw, fe ká bari fu büy büy ndaw, báy num mir ndaw pi. ¹² Fal Ƽ ku Ƽ, Ʋgerewuru baka ri báy faa lom bay haɲa ri yji báy faa ká tji tul Mbay Erođ na mbãa. Yji bari na báyji Ƽ, i mbi faa kji ro ze í daa tji puo.

I mbi Zezu í dũuke se tusiri Ezibte

¹³ Zađka nzob fe kókori na i zol báyji Ƽ, leđ nzaapeđ Ʋgerembay ká nulue tji tul Zezeb ba lom a baa ha ni mii: «Úru siya mú mbi leđ na báy mi-Ƽ, mú dũuke se tusiri Ezibte, mú vã káw di kpuru ha mi bi kji mi mbi nzaa-i ha mù ndaw roo, mu yji mú víke ri báy, bay ji Ƽ, Mbay *Erođ nzaa faa bay ika leđ na.» ¹⁴ Ká bil sunke ku hoy na, Zezeb uru siya a mbi leđ na báy mi-Ƽ, a zólke se tusiri Ezibte, ¹⁵ a í kaw di kpuru maa báy huđ ká i Mbay Erođ. Fe niri key na kal mini ha bay ká Ʋgerembay baa pola lew báy faa nzob yaɲa bay saa nzi-Ƽ na, do munu báy zađe. Bayke baa mii: «Mì di vu-i ha ni tji ká tusiri Ezibte†.»

* 2:6 2.6 Mise 5.1. † 2:15 2.15 Oze 11.1.

Mbay Erođ ha ri i leđri ká Betelehεm

¹⁶ Zadka Mbay *Erođ kɔ ká nzoβ fe kókori luo ba mbúo hɔy ká tul-e na báyii le, law-ε faa ni puu-u ha ni mbi nzi-ε ha nzoβ βeri se Betelehεm báy vu puoruori ká ɔo lakun-ε, í i leđ wari riw bele ká mbiimbam βari ba siđi ya báy, bay ji le, ka tuu mbiimbam leđri ká ì ika ri na, ha ni maa báy bay ká nzoβ fe kókori βaa ha ni se tul síe tíi mbaymaw na. ¹⁷ Fe niri key na kal mini ha bay ká Zeremi nzoβ yaaŋa bay saa nzaa ηγερωυru βaa na, ɔo munu báy zadε:

¹⁸ «Rεw nzoβri mgba gođi gođi ká βil puo ká Rama; saa nzaa báy fe gúu mgba gŕum gŕum ba βađi.

βa Rasel ze rε-rεw bay tul vi-eri.

Ka hii bay haŋa nzoβri mgba ni í βo ni ya,

bay ji le, vi-eri na ti mbäa‡.»

¹⁹ Zadka Mbay Erođ hu na báyii le, leđ nzaapeđ ηγερεμβay ká nulue tíi tul Zezeβ ba lom ká tusiri Ezibte a βaa ha ni mii: ²⁰ «Úru siya mú mbi leđ na báy mi-ε, βo mú yíike ri se tusiri *Izarayel, bay ji le, nzoβri ká i nzaara faa bay ika leđ na, i hu ro.» ²¹ Báyii le, Zezeβ uru siya a mbi leđ na báy mi-ε, a yíike ri kɔđ kɔđ vi tusiri Izarayel na. ²² Roo le, ka laa mii, Arakelaus ze suo bol bi-ε Mbay Erođ, a ba mbay ká kuđu zad ká Zude. Lεε, ka ɔaa hijε bay káw tusirike na ku. Fal bay ká ηγερωυru tíike tul-e ba lom na báyii le, ka zol a se kuđu zad ká Galele, ²³ a vaa kaw puo mbijw munu ká riŋ-ε ba Nazaređ. Fekeri key na kal mini ha bay ká *nzoβ yaaŋa bayri saa nzaa

‡ 2:18 2.18 Zeremi 31.15. Rasel na ba máy taa mbijwke ká sakra máy Zakobri. Ze ka hu ba ɔíε ká lew hɔy kara, ka ɔo munu ba máa leđ Izarayelri. Ká βil mbedε Zeremi laa le, ri i fe ká'a rε-rεw bay tul kókɔ seke fe ká'a tíi tul vu zi-eri na.

ἡγερωυρου ἄα κά πιεδῆκε lew na, ὄο munu ἄáy zaδε. I ἄaa mii: «I ὄika ni ἄa nzoḃ κά Nazareδ.»

3

Káa ḃay Zaa Batis

(Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Zaa 1.19-28)

¹ Zaδka mbiimbamri kal maa fe báyyi le, nzoḃ mbijw κά riḡ-ε ἄa Zaa Batis se ḃil law kōr κά kuδu zaδ κά Zude a ka-káa mii: ² «ì suo kēr ḃay ḃaari, ḃay ji le, nam tōḡ ὄi mbáa hōy ro ḃay haḡa ἡγερωυρου ví re mbay κά tusiri key*.»

³ Zaa na ἄa nzoḃ κά Ezay nzoḃ yaḡa ḃay saa nzaa ἡγερωυρου ἄa ḃay ḃe pola lew hōy mii:

«ì láa kusol nzoḃ mḡba ḃeleḡ κά ḃil law kōr mii:

“ì léke faa ἡγερεmbay ḃáy kere!

ì léke ḡa ni ka ὄo sikḃa kparak kparak†!”»

⁴ Zaa na nduo gari κά i kaḡ ḃáy suy zambal, a siḡ si-ε ḃáy sal huō ḃil. Tazala ḃáy num zoro κά ḃisuy ze ἄa fe sum ḃe. ⁵ Nzoḃri κά ἡγερεpuo κά Zuruzalem, ḃáy nzoḃri riw bele κά kuδu zaδ κά Zude, roō ḃáy nzoḃri κά i naa puori riw bele κά kiri mbii Zurδḡ na i se luo-ε. ⁶ Zaδka i se í vaa naa nzaa-ri κά tul feyaa ḃari na báyyi le, ka ὄaa tul-ri nduo mbii Zurδḡ.

⁷ *Fariziri ḃáy *Sadusiri ḡḡii ḃamba i vi zaδ κά Zaa ὄaa tul nzoḃri nduo mbii κά ὄi ḃay kóko kóm. Zaδka Zaa ko ri vi na báyyi le, ka ἄa ha ri mii: «Baari mjiiri kuōtolri! A ve ze fere ri ὄúu hεε ἡγερωυρου κά’a tji ḃáy nam kúḡ sal

* 3:2 3.2 Báyyi nzaa ḡερεk na, Matiye ἄa ḃay κά se tul «puoruo κά nulue», ḃay ji le, Ziḃri na i hii ḃay ὄika ἡγερωυρου ḃáy riḡ-ε ya. Roo le, fe κά Matiye hii ḃay haḡa nzoḃri ko ta-taḡ na, ḃe ze ὄo key: ḃáy vika Zezu na, ἡγερωυρου tii saḡ réke mbay κά tusiri key. † 3:3 3.3 Ezay 40.3.

ḡay na ɛ? ⁸ Ì ɔaa peɔf ká ɔo ḡáy zaɔɛ ká kiɛ suo kér ḡay ḡaari na ndaw ro! ⁹ Kɔkɔ ká ì kér ká ḡil law-rì mii: “Buru ḡa vu bulu *Abaraham,” na munu ya, ḡay jì ɛ, mì ḡaa ha ri: tisawri ká ɔo key kara, ŋɛɛɛwuru maa ḡay féɛ ri ha ri vi ḡa vu bulu Abarahamri. ¹⁰ Timbeɔɛ key na, tikaɔ ɔo saw puuri. Puu ha ha ká lie ndaya ɛ, ŋɛɛɛwuru a kún ni ḡáy sawke nzeɔf a vbu ni ɔo huu. ¹¹ Bi na, mì ɔaa tul-rì nduo mbii ḡay kíɛke mii, ì suo kér ḡay ḡaari ro. Roo ɛ, nzoɔf ká’a ví fal-i vuku na, hurusuo-ɛ kal tul-i pavbaɔf, a dikɔn ɔe hɔy kara, mì maa ḡay nán ká ḡal-ɛ ya. Be na, a ɔ́aa rì nduo ḡil Tem Law Pie, ḡáy huu. ¹² Fe vekeɛ naŋ ɔe na ɔo nduo-ɛ kek, ka’a vekeke naŋ ɔe na taŋ peɔɔɛ, a faa paɛ zuo ḡil pul. Roo ɛ, mbuyke na, ka’a nzún ḡáy huu ká se a ru-ruma ya ḡaŋguo.»

*I ɔaa tul Zezu nduo mbii
(Mrk 1.9-11; Luk 3.21-22)*

¹³ Báyji ɛ, Zezu uru saa kuɔɔ zaɔf ká Galele, a se luo Zaa ká ɔo nzaa mbii Zurɔɔ ḡay haŋa ni ka ɔaa tul-e nduo mbii. ¹⁴ A ɛ, Zaa hii ḡayke ya, a ḡaa ha ni mii: «Bi ze, mì se síe haŋa mù ɔaa tul-i nduo mbii; waa, ɔaa mina ndaw roo, mù vi luo-i key hɔy ɛ?» ¹⁵ Báyji ɛ, Zezu yijira ḡáy ḡay ha ni mii: «Timbeɔɛ key na, mu ɔaa munu ká mì vbi mù, ḡay jì ɛ, ḡáy faa ká mini key na ze náa ɔ́aake fe ká ɔo ḡáy zaɔɛ ká ŋɛɛɛwuru hii ḡayke.» ɛɛɛ, Zaa hii ḡay na zij ni a ɔaa tul-e nduo mbii.

¹⁶ Zaɔka Zezu tij saa mbii na báyji ɛ, ká zaɔɛ ku hɔy nulue mgbuɔa ɔolon ha ni ko Tem ŋɛɛɛwuru ká ɔi saa ɔi munu ká beɔɛ pie a ví kaw tul-e kɔkro. ¹⁷ Báyji ɛ, kusol nzoɔf mgba ɔelen ká nulue mii: «Be key na ḡa vu-i; mì ko ni ḡa nzoɔf nun-i. Ba ɔe na ze sùo-i ríi mì ḡamba ká tul-e.»

4

Ngereɛtemndaya lie law Zezu

(Mrk 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Falɛ ku ɛ, Tem Law Pie nda faa pol Zezu ha ni se bil law kor bay haɲa ngereɛtemndaya ka lie law-ɛ ka di.

² Munu ka'a saɲ fe sum bisie siɲ niɲ, suɲ siɲ niɲ na, kon piri law-ɛ. ³ Bayji ɛ, ngereɛtemndaya, nzob lie law nzob na soro ba lakun-ɛ a baa ha ni mii: «Zadka mu ba Vu Ngereɛwuru ɛ, mu mbi nzaa-a ha tisawri key na i fere ba maapa ha mu su naa ko.» ⁴ Lee, Zezu yiɲra bay bay ha ni mii: «I daa do bil mbede ngereɛwuru mii:

“Fe sum hoy ze nzob a kawke bay kumnun ya,
roo ɛ, bayri riw bele ka ti saa nzaa ngereɛwuru ze,
nzob a kawke bay kumnun taa tusuke*.”»

⁵ Falɛ ku ɛ, ngereɛtemndaya na suu ni kpuru se Zuruzalem, ba puo ka do bod ba taa ngereɛwuru, a ha ni do tul *hul kani ngereɛwuru ka siya zenleɲ ⁶ ndaw roo, a baa ha ni mii: «Zadka mu ba Vu Ngereɛwuru ɛ, mu zo bo siri naa ko, bay ji ɛ, mbede ngereɛwuru baa mii:

“Ngereɛwuru a mbika nzi-ɛ ha led nzaaped beri ka nulue,
ɛ, i yaɲa mu bay nduo-ri zan
bay haɲa tisaw mbiw kara ka nda bal-a ya†.”»

⁷ Lee, Zezu yiɲra bay bay ha ni mii: «I daa do bil mbede ngereɛwuru ndaw mii: “Ngereɛmbay ngereɛwuru bo na, mu ti lie law-ɛ ya‡.”»

⁸ Robay, ngereɛtemndaya na suu ni a seke tul kuo ka gan zenleɲ, roo a kie ni puoruori riw bele ka tusiri key bay riɲ dikakeri ndaw, ⁹ a baa ha ni mii: «Zadka mu huku pol-i, mu ruo mi ɛ, fe niri riw bele key na mi haɲa mu.»

* 4:4 4.4 Kijja bol kusol ba siɲdike 8.3. † 4:6 4.6 Simri 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Kijja bol kusol ba siɲdike 6.16.

¹⁰ Báyyi ɛ, Zezu ɔaa ha ni mii: «Satan, mu zól ká nzaa-i ba lew, bay yi ɛ, i ɔaa ɔfo bil mbede ɛgerewuru mii: “ɛgerembay ɛgerewuru ɔo na, be huo-ε ki hoy ze mù húku pol-e mú ruo ni, a mú mbi sùo-ɔ ha niš.”» ¹¹ Be nu ku báyyi ɛ, ɛgeretemndaya na pɔɛ fal-ε. Ro, led nzaaped ɛgerewururi na tii yir í vi lakun Zezu í tina fe sum ha ni su.

*Zezu tii saw ped be ká kuɔu zaɔ ká Galele
(Mrk 1.14-15; Luk 4.14-15)*

¹² Mbay *Eroɔ mgba Zaa ɔo hul sal. Falε ká Zezu laa soro bayke na, ka naa sùo-ε ká kuɔu zaɔ ká Zude, a zól a se kuɔu zaɔ ká Galele. ¹³ Ka pɔɛ Nazareɔ, ká ɔa puo ká'a ɛgoɛ ká ɔi na, a vaa kaw Kapernayum, ɔa puo ká ɔo nzaa maambii ká Galele na. Ba tusiri nzob Zabulonri bay nzob Neftaliri. ¹⁴ Be ze ha bay ká Ezay nzob yaɛa bay saa nzaa ɛgerewuru ɔaa na, ɔo munu bay zaɔε. Bayke ɔaa mii:

¹⁵ «Bo tusiri Zabulon, ɔo tusiri Neftali,
faa ká se ɔa maambii, tusiri ká mbii Zurdε fi kelu,
ká kuɔu zaɔ ká Galele ká saw nzobri ɔoɔ ɔoɔ naa
ɔi:

¹⁶ Nzobkeri ká i kaw bil suɛ tilo na,
i kókɔ zaɔ taɛa ká'a táɛ kad kad!
A ɔari ká tem huɔ guɔa tul-ri gbukru na,
zaɔ taɛa a híe gbay gbay ká tul-ri*»

¹⁷ Úru saa síeke ku báyyi ɛ, Zezu tii saw ka-káa ha nzobri mii: «Ì suo kér bay ɔaari, bay yi ɛ, nam ká ɛgerewuru a ví réke mbay ká tul nzobri na, tɔɛ ɔi mbáa!»

§ 4:10 4.10 Kijja bol kusol ba siɔike 6.13. * 4:16 4.16 Ezay 8.23-9.1. Ká tusirike ku na, nzobri ká i ɔa Zibri, bay nzobri ká i tuu ɛgerewuru ya na, i zukri ki, a ɔaa ha Zib hawri im ri. Ká tusirike na ku ze Zezu tii saw ped be ká ɔi.

Zezu ɔi leɔf nduoɔbal-eri ɔa niŋ
(*Mrk 1.16-20; Luk 3.1-11*)

¹⁸ Zezu se nzaa kporo maambii ká Galele. Zaɔka'a tji ɔi na báyii ɛ, ka kɔ wari ɔa siɔi ká i ɔa yu ki, ká í ɔa nzoɔ súo mbii. 'Ba Simɔn ká i ɔi ni ɔa Piyɛ, ɔáy yu-ɛ Andere ká i ɔo vbuka basan ɔari ɔo mbii. ¹⁹ Báyii ɛ, Zezu ɔaa ha ri mii: «Í se fal-i, ɛ, mi haŋa ri vi ɔa nzoɔ nzáa nzoɔri laa ro.» ²⁰ Zaɔɛ ku hoɔ ɛ, i pɔŋ basan ɔari na a í se fal Zezu. ²¹ Zaɔka'a se ndii ɔa pola roɔbay na, ka kɔ nzoɔ kiɔi siɔi i ɔa yu ki. 'Ba Zak, ɔáy yu-ɛ Za ká i kaw bil tuo ɔari ziŋ báa ɔari Zebede, í ɔo léke nun basan ɔari. ɛɛ, ka ɔi ri. ²² Ká zaɔɛ ku hoɔ ɛ, i pɔŋ báa ɔari ɔáy tuo na a í se fal Zezu.

²³ Zezu se ɔáy puori ká kuɔu zaɔ ká Galele riw bele, a fere nzoɔri fe ká bil *hul mbú ki ɔari Ziɔri, a ka-káa 'Bay Kere ká se tul réke mbay ŋɛɛɛwuru ká tusiri key, a vaa nzoɔri ɔáy kiɔi sɛm ɔari riw bele, ɔáy nzoɔ kɔɔɔɔri riw bele ndaw. ²⁴ Báyii ɛ, soro ɔay Zezu na yaa zaɔ kpol kpol ká tusiri Siri riw bele. Nzoɔri ká kiɔi sɛmri ɔoɔ ɔoɔ ɔaa nun-ri tuɔ síe ndaw, nzoɔri ká temndaya ɔo tul-ri ndaw, nzoɔ kuɔuri ndaw, roɔ ɔáy nzoɔri ká súo-ri hu wúɔ ndaw na, i víke ri luo-ɛ, ze ka vaa ri riw bele. ²⁵ ɛɛ, ruɔ nzoɔri ŋgi ɔamba ká i uru saa zaɔri ɔoɔ ɔoɔ na i se fal-ɛ: nzoɔri ká i uru saa kuɔu zaɔ ká Galele ndaw, tusiri Dekapol ndaw, Zuruzalɛm ɔáy kuɔu zaɔ ká Zude ndaw, roɔ nzaa kporombii Zurdɛ ká fi kɛlu ndaw pi.

5

Zezu fere nzoɔri fe ká tul mbɔɔ
(*Luk 6.20-23*)

¹ Ruɔ nzoɔri ŋgi ɔamba vi luo Zezu. Zaɔka'a kɔ ri vi na báyii ɛ, ka uru a vaa hil tul mbɔɔ a kaw ɔi. ɛɛ, leɔf

nduoḅal-eri soro í vi kaw lakun-ε. ² Báyjì Ìε, ka tii saw fére ri fe mii:

- ³ «Suoriya ḅa taa nzobri ká i kɔ mii,
ḅari se síe Ḥgerewuru í dfaa kɔn ḅe ká ḅil law-ri;
ḅari na, puoruo Ḥgerewuru ḅa taa ḅari*.
- ⁴ Suoriya ḅa taa nzobri ká i kaw ḅáy rεw;
ḅari na, Ḥgerewuru a húo law-ri ḅáy.
- ⁵ Suoriya ḅa taa nzobri ká i se yuḅuḅu;
ḅari na, Ḥgerewuru a haṅa ri tusiri key na ḅa taa ḅari.
- ⁶ Suoriya ḅa taa nzobri ká kɔn dfaa fe
ká rii law Ḥgerewuru dfaa ri lok lok;
ḅari na, Ḥgerewuru a haṅa kɔnke maa ri siḅ siḅ.
- ⁷ Suoriya ḅa taa nzobri ká i ḅa nzoḅ kókɔ nun síe nzobri;
ḅari na, Ḥgerewuru a kókɔ nun síe ḅari.
- ⁸ Suoriya ḅa taa nzobri ká law-ri taṅ kaḅ kaḅ;
ḅari na, i kókɔ Ḥgerewuru ḅáy nun-ri gbak gbak.
- ⁹ Suoriya ḅa taa nzobri ká i dfaa ḅa nzobri zuo ziiṅ kji,
a í dfaa ḅa dεkeke dfo sakra nzobri;
ḅari na, Ḥgerewuru a dika ri ḅa vi-eri.
- ¹⁰ Suoriya ḅa taa nzobri ká i kɔ seke fe
ḅay tul Ḥgerewuru ká i ḅijε ni;
ḅari na, puoruo Ḥgerewuru ḅa taa ḅari.

¹¹ «Zaḅka nzobri raḅ rì, mase i dfaa nun-rì tuo síe, mase i tjiiri rì kjiε ḅoḅ ḅoḅ ḅay tul-i na, suoriya ḅa taa ḅaari. ¹² Ì záy sùo-rì í dfaa suoriya, ḅay jì Ìε, fe tundo ḅaari ḅgji ḅamba dfo nulue giyaṅ rì. Munu ndaw ze,

* ^{5:3 5.3} Zaḅka i ḅaa mii: «Puoruo Ḥgerewuru ḅa taa nzoḅ» na, ḅayke ḅaa mii, nzoḅke ku na dfo ḅáy fe samiri ḅgi-ḅgi ká vi ḅáy faa ká Ḥgerembay réke mbay ká tul-e. ḅa fe ká nzoḅke dfoke dfo ro ḅo, ka gi-giyaṅ ḅay ziiṅ ká luo Ḥgerewuru lew ya.

nzobri d'áake fe sεke zij *nzob yaaŋa bayri saa nzaa ηγερωυru ká i d'fo pol ha ri na.»

Tom bay zad taŋa ká tusiri key

(Mrk 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ «Baari na, i d'fo munu ba tom bay tul nzobri ká tusiri key. Roo ε, zadka ráake tji na waa, fe ji ndaw roo bay d'áake ha ni yi a raa ba ki robay ε? Fe ká bay d'áake ha ni ndadke na tiya. Ba fe ká d'fo nun kúna zuo bisuy ha nzobri to d' bay bal-ri hoy ro.

¹⁴ «Baari na, i ba zad taŋa nzobri ká tusiri key. ηγερωυru ká d'fo tul kuo na, faa ká bay haŋa ni muu s'uo-ε muu na, tiya. ¹⁵ Do faa mbiw munu ndaw, nzob ti d'aa huu taa huu ndele roo, a mbi tunguo guba di ya, roo ε, ka'a d'aa si siya ha ni taŋ zad kad kad ká tul nzobri riw bele ká i kaw hula na ha ri k'oke zad. ¹⁶ Be ze, i ha zad taŋa baari na ka táŋ kad kad ká pol nzobri. Be ndaw roo, i k'okoke fe d'aa kere baari na ε, i d'áake riŋ d'ika bo tul Baa baari ká kaw nulue na bay.»

Fe fere ká se tul bol kusol

¹⁷ «Koko ká i k'ér ká bil law-ri mii, mi vi bay bumra *bol kusol *Moyze, bay fe fere *nzob yaaŋa bayri saa nzaa ηγερωυru na. Bi na, mi vi bay bumra ya, roo ε, mi vi bay k'ie saw fekeri ku na ta-taŋ ba keε. ¹⁸ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusuε ki: zadka tumbam bay tusiri d'fo kob bay na, vu fe ká ndij ká i vbie d'fo bil bol kusolke na ti bumra mbiw ya, kpuru maa bay feri riw bele ká'a tji na, ka tji bay zadε. ¹⁹ Sawke mini ze, nzob ká wad tul bol kusol mbiw, a ko ba bol kusol ká ndij hoy ká sakra bol kusol hawri, roo a fere ky-eri bay haŋa ri d'aa munu na ndaw ε, nzobke ku na, ηγερωυru a k'oko ni ba nzob ká ndij hoy ká bil puoruo be. Roo ε, nzob ká d'fo tul bol kusol key na bay zadε nezdem, a fere ky-eri bay haŋa ri d'aa

munu na ndaw le, nzoɓke ku na, ηγερωυru a kóko ni ba nzoɓ luye ká bil puoruo be. ²⁰ Mi ɓaa ha ri ta-taη: zadka ò ɗaa vu mbom bo tul fe ká ηγερωυru hii na kal tul vu mbom ká *Fariziri ɓáy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɗaa na ya le, *puoruo ηγερωυru na ɓa taa ɓaari ya.»

Fe fére ká se tul law ɗaa

²¹ «Baari na, ɓay ká i ɓaa ha bulu naari ká piɗɗke lew na, ò laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Mù ti ika nzoɓ ya; a zadka nzoɓ i huɗ le, i haηa ni se pol nzoɓ kúnj sal ɓayri ha ri ɗaa ɓay bo tul-e ha ni ko seke fe†.” ²² Roo le, ɓi na, mi ɓaa ha ri ta-taη: nzoɓ ha ha ká law-ε ɗaa ni ká tul yu-ε le, maa ɓay séke ni pol nzoɓ kúnj sal ɓayri. A nzoɓ ká ɗi yu-ε “mbuo” le, maa ɓay séke ni pol *nzoɓ kúnj sal ɓay luyeri. A nzoɓ ká ko yu-ε ɓa kòko nzoɓ le, maa ɓay vbuka ni bo bil huu ká ru-ruma ya. ²³ Munu zu le, zadka mù se *hul kaηi ηγερωυru ɓay haηa ni *fe poy, roo mú ker se tul yu-ɔ ká mù ɗaa ɓay ziη ni le, ²⁴ mu ála fe poy na ku ká bo zadε, a mú yi mú vaa zúo ziη ni ndaw roo, mú ví mbi fe poyke na ha ηγερωυru ɓáy.

²⁵ «Zadka nzoɓ ɗaa ɓay ziη mù, roo bo ɓáy ki í se mbijw hoy ɓa zad fónj ɓay le, mu léke ɓayke ziη ni ɓa vaa hoy ɓáy seɗ ɓaari ká faa na ku, bo ha ni ka pónj mù. Munu ya le, ka’a ɗaa kpuru ha mù se nzaa nzoɓ kúnj sal ɓay. Lεε, nzoɓ kúnj sal ɓay na a ɗaa mù nduo ndúo ɗomay mgbaka nzoɓri ha ni suru mù yɔɗ bo hul sal. ²⁶ Mi ɓaa ha mù ta-taη ɓa tusuε ki: mù ti tji ká zadε ku ya, kpuru maa ɓáy mbol ɓori ká mù puo ɔ ηgid bele ndaw ro!»

Fe fére ká se tul ɗaa nun pie

† 5:21 5.21 Tfi kele 20.13; Kijja bol kusol ba sidfike 17.8.

²⁷ «Bay ká i ɓaa ha rì na, ì laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Mù ti ɗáa nun pie ya‡.” ²⁸ A roo le, ɓi na, mì ɓaa ha rì ɓa tusuε kị: nzob ɓaa ɓaa ká kɔ-kóm ɗeke ɓa luo máy nzob ɓáy nun pie le, ka naa zih ni ká ɓil law-ε ɗɔɗ ro zu. ²⁹ Munu zu le, zadka nun-a fi hoɗo ze ha mù ɗaa feyaa le, mu ngókɗo mú naa ni, mú vbu ni biɗ ɓo ɓisuy. Bay haɗa nun-a mbijw tiya na, ndaɗ mba séke ɓáy sùo-ɔri riw bele se zad kókɔ sεkε fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya. ³⁰ A zadka nduo hoɗo ɓo ze ha mù ɗaa feyaa le, mu kuɗ ni mú vbu ni biɗ ɓo ɓisuy. Bay haɗa nduo-ɔ mbijw tiya na, ndaɗ mba séke ɓáy sùo-ɔri riw bele se zad kókɔ sεkε fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya.»

Fe fére ká se tul ní máy nzob

(Mat 19.9; Mrk 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «I ɓaa pola lew ndaw mii: “Nzob ká nii máy ɓe na, ndaɗ ɓay haɗa ni ka ɗaa mbede ní máy ɓe na, a ha ni ndaw rɔɔ a nii ni zól ɓáy§.” ³² A roo le, ɓi na, mì ɓaa ha rì: wara nzob ɓaa ɓaa ká ɗo ɓáy máy ká nzaa wara kị ya, rɔɔ wara nii ni na, zadka máyke na yaa wara kị le, wara ká nii ni na ze ɗaa ha ni vi ɓa máy ɗáa nun pie. Wara nzob ká yaa ni na kara ɗaa nun pie ndaw.»

Fe fére ká se tul haa huɗ

³³ «Rɔɓay, ɓay ká i ɓaa ha bulu naari ká piεɗke lew na, ì laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Fe ká mù haa huɗ ɓay ɗáa na, mu pój fal-ε ya, a mú ɗaa feke ká mù haa huɗke ká nun ɗεεmbay na, ha ni ka ɔ ɓáy zadε*.” ³⁴ A roo le, ɓi na, mì ɓaa ha rì ɓay haɗa rì haa huɗ ya mgban.

‡ 5:27 5.27 Tíi kεle 20.14; Kijja bol kusol ba siɗike 5.18.

§ 5:31 5.31 Kijja bol kusol ba siɗike 24.1-4. * 5:33 5.33 Soro peɗ ɗáa Leviri 19.12; Tíi kεle 20.7; Kijja bol kusol ba siɗike 5.11; 23.22; Ruɔ ɓari 30.2.

Mu haa huɗ ɓáy riŋ nulue ya, ɓay ji ɓe, nulue na ɓa zaɗ káw ŋɛɛwuru. ³⁵ Mu haa huɗ ɓáy riŋ tusiri ya ndaw, ɓay ji ɓe, tusiri na ɓa zaɗ toko ɓal-ɛ. Mu haa huɗ ɓáy riŋ Zuruzalem ya, ɓay ji ɓe, Zuruzalem na ɓa ŋɛɛpuo Mbay Luye. ³⁶ Mu mɓa tul-a mú háake huɗ ya ndaw, ɓay ji ɓe, mù maa ɓay haŋa suy tul-a mbijw mini kara ka fuu ya ndaw, mù maa ɓay féɛ ni ha ni vi ɓa pire ya ndaw pi. ³⁷ Ndaɗ ɓay haŋa ri ɓaa ɓay kpaɗ hɔy. “Ba tusue” ɓe, ɓa tusue ki, a “ɓa tusue ya” laa ɓe, ɓa tusue ya ki laa zu. Bay haŋri ká ì ɗaa zuo ɗi ku na, uru saa luɔ ŋɛɛtemndaya ró zu.»

Fe fére ká se tul vbíɗa gbaa ndaa

(Luk 6.29-30)

³⁸ «Bay ká i ɓaa pola lew na, ì laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Nzoɓ ká fúmra nun ku-ɛ ɓe, i fúmra nun-ɛ na ndaw, a nzoɓ ká haw sere ku-ɛ laa ɓe, i háw ser-e na ndaw laa†.” ³⁹ A roo ɓe, ɓi na, mì ɓaa ha rì: fe ndaya ká nzoɓ ɗaa ziŋ mù na, mu vbíɗa gbaa ndaake ya. Zaɗka nzoɓ nda hala nun-a fi hoɗo ɓe, mu féɛ fi gel ha ni ka nda ndaw. ⁴⁰ Zaɗka nzoɓ hii ɓay mbika tul-a ɓay séke mù zaɗ fón ɓay ɓay yaŋa gari fi siya ɓo ɓe, mu mbi maagari ɓo mú ɗaa nde tul-e ha ni ndaw. ⁴¹ Zaɗka nzoɓ soɗ mù ɓay haŋa mù se ziŋ ni sal faa mbijw ɓe, mu se ziŋ ni sal faa siɗi. ⁴² Nzoɓ ká gón mù fe na, mu ha ni; a nzoɓ ká hii ɓay kpaɓa mù fe laa ɓe, mú ɓéɗ ni ya.»

Fe fére ká se tul híi nzoɓ tul ŋgani

(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «Bay ká i ɓaa ká piɗke lew na, ì laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Mù híi ku-ɔ, a mú tuŋ nzoɓ tul ŋgani ɓo na káy.” ⁴⁴ A roo ɓe, ɓi na, mì ɓaa ha rì: ì ko nzoɓ tul ŋgani ɓaari

† 5:38 5:38 Tiji keɓe 21.24; Soro peɗ ɗáa Leviri 24.20; Kijja bol kusol ba siɗike 19.21.

ba nzoɓ nun-rì, a í ɗaa nzaa bay kere bay tul nzoɓri ká i ɗaa nun-rì tuɔ síe. ⁴⁵ Be ndaw roɔ, ò ví ba vu Bãa baari ŋgerewuru ká kaw nulue na báy. Be na, ka ha síe be tji tul nzoɓ law mgbóroori ndaw, nzoɓ law kereri ndaw pi. Roɓay, ka ha mbam to tul nzoɓ fe ɗaa báy zaɗeri ká nun-ε ndaw, tul nzoɓ fe ɗaa kaayari kara ndaw pi. ⁴⁶ Zaɗka ò hii nzoɓri ká i ko rì ba nzoɓ nun-ri kị hoy na waa, bay ji ndaw roɔ ŋgerewuru a haɲa ri fe tunduo le? Waa, *nzoɓ yaɲa larimbuori ká ò ko ri ba nzoɓ ndayari na, i ɗaa faa mbijw munu ndaw ya le wool! ⁴⁷ Zaɗka ò hii soko ha yu baari kị hoy na waa, fe ji ze ba fe kere ká ɗo boɗ ká ò ɗaa na le? Nzoɓri ká i tuu ŋgerewuru ya hoy kara, i ɗaa munu na ndaw ya le?

⁴⁸ «Munu zu le, ò ɗo báy zaɗe nzeɗem faa mbijw munu ká Bãa baari ŋgerewuru ká kaw nulue ɗo báy zaɗe nzeɗem na.»

6

Fe fére ká se tul haɲa fe ha nzoɓ kujuri

¹ Zezu baa na roɓay mii: «Baari na, ò nze báy sùo-rì ká bay kóɗ ŋgerewuru ká nun nzoɓri bay ɗáɓke sùo-rì hoy ha ri kóke rì ya. Zaɗka ò ɗaa munu le, ò ti zinj fe tunduo ká luo Bãa baari ká nulue na ya.

² «Be ze, zaɗka mù mbi fe bay mgbáke ini zinj nzoɓ síe le, mu ha vbeɓ ka mgba ká ɗi káy káy ya. Mu ɗaa munu ká nzoɓ nzaa rúo bayri ɗaa ká bil *hul mbú kị bari báy faa buori bay haɲa nzoɓri písi ri ká ɗi ku na ya. Mì baa ha rì ta-taɲ ba tusue kị: bele fe tunduo bari kị ze i zinj ɗoɗ ro ku. ³ Roo le, bo na, zaɗka mù mbi fe bo báy nduo-ɔ fi hoɗo bay mgbáke ini zinj nzoɓ síe le, kɔkɔ ká nduo-ɔ fi gel ka ko feke na. ⁴ Be ndaw roɔ, fe haɲa ini bo na, a ɗoko zaɗ muni, le, Bãa-ka ká nulue ká ko fe ká nzoɓ ɗaa ká zaɗ muni na, a haɲa mù fe tunduo ke na báy.»

Fe fére ká se tul d́áa nzaa bay kere
(Luk 11.2-4)

⁵ «Zadka ì d́aa nzaa bay kere na, ì d́aa munu ká nzoḅ nzaa rúḅ bayri d́aa ku ya. Bari na, i hii d́oko siya ndaw rḅḅ bay d́áa nzaa bay kere ká bil *hul mbú kị bari, b́áy faa buori ndaw bay d́ábke sùo-ri ká nun nzoḅri riw bele ha ri kḅ ri. Mi b́aa ha rì ta-taṅ ba tusuε kị: bele fe tunduo bari kị ze i ziṅ d́oḅ ro ku. ⁶ Roo lε, bo na, zadka mù d́aa nzaa bay kere na, mu nduo hul nam bo, mú mgbá faa hul gbukru d́o tul-a, a mú d́aa nzaa b́áy kere ká pol B́aa-ka ká d́o zad munike ziṅ mù na. Lεε, B́aa-ka ká kaw nulue ká'a kḅ fe ká nzoḅ d́aa ká zad muni na, a haṅa mù fe tunduoke na b́áy. ⁷ A zadka ì d́aa nzaa bay kere na, ì ḱáy fal bay taa mbijwke h́oy banḅuḅ munu ká nzoḅri ká i tuu ḅgerewuru ya na ya. Bari na, i ker ká bil law-ri mii, bari b́aa bay ḅgi-ḅgii munu na ndaw rḅḅ, ḅgerewuru a ĺaa bay bari na b́áy. ⁸ Ì mbóro fe d́áa bari na ku ya, bay ji lε, B́aa baari ká kaw nulue na, kḅ fe ká ì se síeke na pola d́oḅ ndaw rḅḅ, ì vbi ni ku b́áy.

⁹ «Munu zu lε, faa d́áa nzaa bay kere na ze d́o key:

“B́aa buru ká mù kaw nulue,

Ndad bay haṅa nzoḅ ha ha lε,

ka tuu mù bo huḅ-ḅ kị h́oy mù ba ḅgerewuru.

¹⁰ Ndad bay haṅa mu ví re mbay ká tusiri key.

Ndad bay haṅa nzoḅ ha ha ká tusiri key na,

ka d́aa fe ká law-a hii, munu ká i d́aa ká nulue na.

¹¹ Mu ha buru ḅgaw, bo buru re maa buru ká vuri key.

¹² Mu nda buma ka ziṅ buru ká tul fe d́áa kaaya buru,

faa mbijw munu ká buru kara buru nda buma ziṅ
nzoḅri

ká d́aa kaaya ziṅ buru ndaw na.

¹³ Mu ha buru se bil nzaa úla ya,

roo ɛ, mu yaa buru yaa maa ka bil nduo
ngereɛtemndaya.

[Tusueke ɛ, reke mbay ndaw, hurusuo ndaw,
roo riɲ diika ndaw na ba taa bo banɲuɔ kpaɗara.
Amem. Ndaɗ bay haɲa ni ka do munu na ki.]”

¹⁴ «I ko, zaɗka i nda buma ziɲ nzoɓri ka i daa kaaya
ziɲ ri na ɛ, Baa baari ka kaw nulue na, a ndaka buma ziɲ
ri ndaw. ¹⁵ Roo ɛ, zaɗka i nda buma ziɲ nzoɓri ka i daa
kaaya ziɲ ri na ya ɛ, Baa baari kara ti ndaka buma ka tul
fe kaaya baari na ziɲ ri ya ndaw pi.»

Fe fere ka se tul saɲ su

¹⁶ «Zaɗka i saɲ su-ri i su fe ya ka pol ngereɛwuru na, i
daa su-ri ba sie munu ka nzoɓ nzaa ruɔ bayri ya. Bari
na, i siɲ tul nun-ri mbiɗ mbiɗ bay haɲa nzoɓri riw bele i
ko mii, i saɲ su-ri i su fe ya. Mi baa ha ri ta-taɲ ba tusue
ki: bele fe tunduo bari ki ze i ziɲ doɗ ro ku. ¹⁷ Roo ɛ, bo
na, zaɗka mu saɲ su-ɔ mu su fe ya na, mu waa nun-a,
mu daa num ka nda tul-a, ¹⁸ bay haɲa nzoɓ mbiw mini
kara ka ko mii, mu saɲ su-ɔ saɲ na ya, ba Baa-ka ka do
zaɗ muni ziɲ mu na huɔ-ɛ hoɲ ze ko. ɛɛ, be ka'a kaw
nulue ka ko fe ka nzoɓ daa ka zaɗ muni na, a haɲa mu fe
tunduo ke na bay.»

Fe fere ka se tul feziɲa

(Luk 12.33-34)

¹⁹ «I mby feziɲari ka tusiri key kibli kibli ya. Tusiri key
na ba zaɗ ka ndereri nde fe ka di ndaw, fe ko vay ka di a
bie ndaw, nzoɓ riiɓari kara vuo hul a i rii fe ka di ndaw
pi. ²⁰ Roo ɛ, i mby feziɲari ha ngereɛwuru koro ka nulue.
Ba zaɗ ka ndereri nde fe ka di ya, fe ko vay ka di a bie
ya ndaw, riiɓari kara vuo hul a i rii fe ka di ya ndaw pi.
²¹ Tusueke ɛ, zaɗ ka feziɲa bo do di na, ba zaɗ ka law-a
hoɲ kara te di nzokɗo banɲuɔ ndaw.»

Nun nzoɓ ɗo munu ɓa huu ndele ɓe
(Luk 11.34-36)

²² «Nun nzoɓ na ɗo munu ɓa huu ndele ká sùo nzoɓ. Zaɗka nun-ari ɗo ɓáy kere ɓe, sùo-ɗri riw bele a táj kaɗ kaɗ. ²³ Roo ɓe, zaɗka nun-ari ɓa sɛm ɓe, sùo-ɗri riw bele na a ɗoko ɓil suj tilo. Be mini ze, zaɗka zaɗ tarja ɓo vi ɓa suj tilo nduɗ ɓe, suj tiloke ku na a ɗoko mina ro ɓe?»

Ŋgerɛwuru, mase feziɗa
(Luk 16.13)

²⁴ «Nzoɓ mbijw maa ɓay ɗáa peɗ ha ɓaa garj ɓeri sidí ya, ɓay ji ɓe, a jim nzoɓ mbijwke, a hii nzoɓ sidíke, mase a zúo zij nzoɓ ni, a tuɗ ɓay nzoɓ nu. Ì maa ɓay séke fal Ŋgerɛwuru ndaw, rɔɔ fal feziɗari ká tusiri key ndaw buruk sidí bele ya.»

Dáa law ɓo tul Ŋgerɛwuru nzokɗo
(Luk 12.22-31)

²⁵ «Sawke mini ze, mì ɓaa ha rì: ì ha law-rì ka nzáa-rì ɓay tul fe sum, mase mbii nzoko ká ì se síeke ɓay káwke ɓáy kumnun na ya, mase ɓay tul gari ká ì ndúo na kara ya ndaw. Waa, káw ɓáy kumnun ɓaari na kal tul fe sumri, a sùo-rì kara kal tul gari ká ì nduo ndaw na ya ɓe woo? ²⁶ Ì mbi nun-rì í ko nduyri ká i haari tumbam siya ku. Bari na, i ru fe ya ndaw, í vbie fe pay í ɗaa zuo ɓil pul ya ndaw, roo ɓe, ɓaa ɓaari ká kaw nulue na hol ri. A waa ɓaari na, ì kal tul-ri kal ya ɓe woo? ²⁷ Ká sakra ɓaari key na waa, nzoɓ ve ze ɓáy faa law-ɛ ká nzaa ni na, a máa ɓay ɗáa nam kɪ nde tul nam káw ɓáy kumnun ɓe na ɓe woo?

²⁸ «A munu ku waa, ɓay ji ndaw rɔɔ, ì ha law-rì nzáa rì ɓay tul gari ndúo ɗo sùo-rì ɓe? Ì békle fukri feri ká ɗo mbyu ká ɓil wáari ku í ko. I ɗaa peɗ ya, í kanj gari ya ndaw. ²⁹ Roo ɓe, mì ɓaa ha rì ta-tarj: Mbay Salomon kɪ ká ɓa nzoɓ riɗ ɗika ká'a kaw ɓil feziɗa baɗak na hoy kara,

ka nduo gari nduy mba fukri fe niri na key ya. ³⁰ Feri ká fuu dfo mbuu ká bil wáari ká dfo vuri key, ká ruo le, i fãa ri zuo huu hoy le, ñgerewuru ko-kóm ba tul-ri a ha ri fuu mbuu ba gama ku ya rɔɔ, maa bay baarì ze, ka ti haɲa rì gari ká ì se síeke na ya le woo? Áa, baarì ká mbika law baarì ndji na! ³¹ Munu zu le, ì ha law-rì ka nzáa rì í baa mii: “Fe ji ze ðuru suɲa,” mase “Fe ji ze ðuru nzoko,” mase “Gari ji ze ðuru ndúo le” na munu ya. ³² Nzofri ká i tuu ñgerewuru ya ze i nzaa ferì ká mini key ðanguo. Roo le, Bãa baarì ká kaw nulue na ko ferì ká ì se síeke na ko. ³³ Ì nzaa faa ha ñgerewuru ze ka re mbay ká tul-rì, a í daa fe ká dfo báy zaɗe pola ɗekre ro le, a haɲa rì fe niri ká ì se síeke na riw bele nde ɗi báy. ³⁴ Munu zu le, ì ha law-rì ka nzáa rì bay tul nam taa ruo ya, bay ji le, nam taa ruo na, dfo báy fe kér bay be ki. Bil namri mbijw mbijw riw bele na dfo báy fe kér bay bari.»

7

Ì daa bay ka bo tul nzof ya
(Luk 6.37-38,41-42)

¹ Zezu baa na rɔɔbay mii: «Ì daa bay ka bo tul nzof ya, bay haɲa bo ñgerewuru kara ka daa bay bo tul-rì ya, ² bay ji le, ñgerewuru a daa bay bo tul-rì faa mbijw munu ká ì daa ziɲ ku-i baarì na ku. Faa mbijw munu ká ì lie fe ha nzofri na, be ndaw ze ñgerewuru a líeke fe ha rì.

³ «Waa, bay ji ndaw rɔɔ mù geɗe kóm ba bum suy ká bo nun yu-ɔ, a mú ko kparaɲ ká bo nun-a ku ya wým hoy le? ⁴ A ku waa, mù daa mina mú baa ha yu-ɔ mii: “Ha mi mbi bum suy ká bo nun-a ku ha mù,” a laa ká kparaɲ bo nun-a ku le? ⁵ Bo nzof nzaa rúo bay! Kparaɲ ká bo nun-a na, mu mbi pola a mú ko zaɗ ka ta-taɲ ndaw rɔɔ, mú ko faa mbika bum suy ká bo nun yu-ɔ na ku báy.

⁶ «Fe ká dfo boof ba taa ηγερεwuru na, ì mbi í hã nzoɓ law mgbórɔri ká i dfo munu ba váyri na ya, ká i mgbaka í fere í dfaa so tul-rì í loro rì yak yak. Rɔɔay, ì vbuku fe kere ηγερεwuru ká ì kɔ ba fe ká ndaɗ ɓamba tasiri na ka zúɔ pol nzoɓri ká i dfo munu ba mbel puɔri na ya, ká i mgbaka í tɔɗ duɗa duɗa.»

*Vbi ηγερεwuru fe ká ì se síeke
(Luk 11.9-13)*

⁷ «Ì vbi ηγερεwuru fe, le, a haɗa rì. Ì nzaa fe, le, ka'a mbika ɓo pol-rì ha rì ɓáy. Ì nda faa hul, le, ka'a mgbúɗa ha rì, ⁸ ɓay jì le, nzoɓ hã hã ká vbi ni fe le, a haɗa ni; a nzoɓ ká nzaa fe le, a mbika ɓo pol-e hã ni. Ze, nzoɓ ká nda faa hul le, a mgbúɗa hã ni. ⁹ Wãa, nzoɓ ve ká sakra ɓaari key ká vi-e vbi ni ηgaw le, ka'a mbika tisaw ze ɓo nduo-ε hã ni le? ¹⁰ Mase vi-e vbi ni s̄i le, a mbika kuɗɗol ze hã ni le? ¹¹ Baari ká ì ɓa nzoɓ law ndayari le, ì kɔ faa haɗa fe kereri hã vu ɓaari ku ya rɔɔ, maa ɓay Bãa ɓaari ká kaw nulue ze, ti haɗa fe kereri hã nzoɓri ká i gɔɗ ni na ya le wool!

¹² «Feri riw bele ká ì hii ɓay haɗa ku-i ɓaari dfaa ha rì na, ɓaari hɔy kara ì dfaa faa mbjw munu hã nzoɓri. Be ze ɓa m̄ara saw ɓay *mbede bol kusol *Moyze ɓáy mbede taa *nzoɓ yaɗa ɓayri saa nzaa ηγερεwuru ká i dfaa.»

*Ì mbi faa kumnun taa tusuεke
(Luk 13.24)*

¹³ «Zaɗka ì hii kumnun taa tusuεke na, ì nduo ɓáy faa hul ká aa ya hiyaw, ɓay jì le, faa hul ká se ɓa zaɗ ɓíε na aa baɗaɗ. Faa séke ɓa ɓaɗi hɔy kara se ya ndaw, a hã nzoɓri ηgji ɓamba i se ɗi buɗ buɗ. ¹⁴ Roo le, faa hul ká se ɓa zaɗ kumnun taa tusuεke na aa ya, a séke ɓa ɓaɗi kara ηgɔɗ ɓamba tasiri ndaw, a nzoɓri ká i zij faake na, i ηgji ya nzekre hɔy.»

Kókɔ puu ɔ́áy lereke

(Luk 6.43-44)

¹⁵ Ì nze ɔ́áy sùo-rì ɔ́ay tul nzoɓri ká i ɗi sùo-ri ɓa *nzoɓ yaɗa ɔ́ayri saa nzaa ŋɛɛwuru na. Zaɗka i vi luo-rì ɛ, i ɗaa sùo-ri munu ɓa baɗuri, roo ɛ, ɓil law-ri ká nziiya na i ɓa váy koyri ká mgbɔr ɓamba. ¹⁶ I kókɔ ri ɔ́áy peɗ ɗáa ɓari. Waa, nzoɓ a hóro tavɔkɔ saa kurikuɗ ɛ woo? Mase, nzoɓ a hóro nzum saa ŋgatukru ndaw ɛ woo? ¹⁷ Puu haɗ haɗ ká ɗo ɔ́áy kere na, a líe lereke ɔ́áy kere. A roo ɛ, puu ká ndaya na, a líe lereke ndaya. ¹⁸ Puu kere na ti máa líe lereke ndaya ya, a puu ká ndaya na kara ti máa líe lereke ɔ́áy kere ya ndaw. ¹⁹ Puu haɗ haɗ ká lie lereke ndaya na, i téke ni nzeɗ ɓay vbuka ni ɓo huu. ²⁰ Munu zu ɛ, ɔ́áy peɗ ɗáa ɓari nzoɓkeri ku na ndaw rɔɔ, ì kókɔke ri ɔ́áy.

Ndaɗ ɓay ɗáa law hiiya ŋɛɛwuru

(Luk 13.25-27)

²¹ «Nzoɓri ká i ɗi mì “Mbay, Mbay” na, i ti ɗoko sakra nzoɓri ká ŋɛɛwuru re mbay ká tul-ri na riw bele ya. Roo ɛ, ɓa nzoɓri ká i ɗaa law hiiya ɓaa ká kaw nulue na huori hoy ze i ɗoko ɗi. ²² Síeke ku na, nzoɓri ŋgii ɓamba i ɓaa ha mì mii: “Mbay Mbay, waa ɓuru yaɗ ɓay saa nzaa-a ɓuru ɓaa ha nzoɓri ɔ́áy riɗ-a ya ɛ” mase, “Buru ɗi riɗ-a ɓuru níike temndayari ká tul nzoɓri ya ɛ” mase, “Buru ɗaa fe saɗri ɓoɗ ɓoɗ ŋgii ɓamba ɔ́áy riɗ-a ya ɛ?” ²³ Báyii ɛ, mì ɓaa ta-taɗ ha ri mii: “Mì tuu rì ba mbij ya mgbaj! Ì zól ká nzaa-i ɓa lew, ɓaari nzoɓ fe ɗáa kaɗari!”»

Ɗáa hul ɗo tul tisaw

(Luk 6.47-49)

²⁴ «Be mini ze, nzoɓ haɗ haɗ ká laa ɓayri ká mì ɓaa key, a yaɗ a ɗáake peɗ ɛ, ka ɗo munu ɓa nzoɓ nun nzeM

ká dfaa tigbāa hul be báy tisaw. ²⁵ Ze mbam tɔ hā mbii yaa zaɗ remleŋ remleŋ ká saŋ hulke, mase zuu kuu báy ngóŋke bivbidɗ bivbidɗ ká tul hulke na ku hɔy kara, hulke haw ya, bay yi ɛ, tigbāa hulke na i dfaa báy tisaw. ²⁶ Roo ɛ, nzoɓ hāa hāa ká laa bayri ká m̀i baa key, a d́aake ped ya ɛ, ka dɔ faa mbijw munu ba mbúo nzoɓ ká dfaa hul be dɔ tul dikudɗi. ²⁷ Zaɗka mbam tɔ na, mbii yaa zaɗ remleŋ remleŋ ká saŋ hulke. Zuu kuu báy ngóŋke bivbidɗ bivbidɗ ká tul hulke na hā ni haw wuruk zuɔ siri hā hulke ku na biɛ ba hiɛ bamba tasiri.»

²⁸ Zaɗka Zezu fere nzoɓri fe key na ɔ báyji ɛ, tuku ruɔ nzoɓri ha ri kaw silili bay tul gosi fe fére be, ²⁹ bay yi ɛ, ka fere ri fe báy h́urusuo ká uru saa luo ŋgerewuru bo, ka fere ri fe munu ká nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol bari fere ri na ku ya.

8

Zezu vaa nzoɓ ká kp̄iri dɔ s̀o-ɛ
(Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Zaɗka Zezu d̄i saa tul mbɔrɔ na, ruɔ nzoɓri ŋgi bamba se fal-ɛ wuu wuu. ² Báyji ɛ, nzoɓ mbijw munu ká kp̄iri dɔ s̀o-ɛ na soro a ví huku pol-e gburuk a baa hā ni mii: «Mbay, zaɗka mù hii ɛ, mù maa bay hana s̀o-i key na duo mgbererj*.»

³ Lɛɛ, Zezu ndaɗa nduo-ɛ a zaa ni a baa hā ni mii: «M̀i hi-hii! S̀o-ɔ na ka duo mgbererj hā mù.» Zaɗɛ ku hɔy ɛ, kp̄iri be na ɔ hā s̀o-ɛ duo mgbererj. ⁴ Falɛ ku ɛ, Zezu baa hā ni mii: «Mu laa bay key báy kere! Kɔkɔ ká mu baa bayke hā nzoɓ! Roo ɛ, mu se mú vāa kíɛ s̀o-ɔ hā

* 8:2 8.2 Bol kusol ŋgerewuru baa mii, nzoɓ ká kp̄iri dɔ s̀o-ɛ na, ka maa bay séke hul kani ŋgerewuru mbāa, bay yi ɛ, ka ba nzoɓ ká taŋ kaɗ kaɗ ká nun ŋgerewuru ya.

*nzob fe poy ηγερεωυru ka kɔ. Falε ku ro le, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká d̄i h̄a nzobri ká kp̄iri d̄o s̄u-ri ká i vaa le i puo na, mu puo†. Be ndaw rɔɔ, a kíε nzobri riw bele ha ri kɔ mii, s̄u-ɔ na vaa báy kere báy.»

*Zezu vaa leđ peđ ηγερεnzob yum
(Luk 7.1-10; Zqa 4.43-54)*

⁵ Zadzka Zezu d̄o ndúo ba bil puo ká Kapernayum na báyji le, ηγερεnzob yum mb̄iw munu ká Rɔm soro ba lakun-ε, a kod̄ ni bay haɲa ni ka sɔ ni. ⁶ Ka baa h̄a ni mii: «Mbay, leđ peđ bi naa hula báy sem h̄a s̄u-eri hu w̄ɔ riw bele, a kɔ seke fe ηḡji bamba tasiri.» ⁷ Leε, Zezu baa h̄a ni mii: «Mì séke v̄aw bay v̄aa vaa ni.» ⁸ Báyji le, ηγερεnzob yum na ȳiηra báy bay h̄a ni mii: «Mbay, bi h̄oy mì maa bay haɲa mù d̄aa tul-a nduo bil hul bi ya. Roo le, mu baa bay mb̄iw k̄i h̄oy le, s̄u leđ peđ bi na a vaa báy kere, ⁹ bay ji le, bi h̄oy kara mì d̄o báy gan tul-iri ká mì d̄aa bol nzaa-ri, a mí d̄o báy nzob yum b̄iri ká i d̄aa bol nzaa-i ndaw pi. Zadzka mì baa h̄a nzob mb̄iw mii: “Mu se,” le, ka se na k̄i. A mí baa h̄a nzob k̄i mii: “Mu vi,” le, ka vi. A mí ȳi mí baa h̄a leđ peđ bi mii: “Daa fe key,” le, ka d̄aa feke na k̄i.»

¹⁰ Zadzka Zezu laa baykeri na munu báyji le, tuku ni h̄a ni baa h̄a nzobri ká i se fal-ε na mii: «Mì baa ha r̄i ta-taɲ ba tusuε k̄i: ká sakra leđ Izarayelri riw bele na, mì z̄iη k̄iri nzob ká d̄aa law-ε bo tul-i mini key na ya. ¹¹ Rɔbay, mì baa ha r̄i: nzobri ηḡjiηa bamba i úru saa fi t̄ji síe báy fi riη síe í m̄gba zad̄ káw ká nzaa fe sum z̄iη *Abaraham, Izak, báy *Zakob ká *puoruo ηγερεωυru. ¹² Roo le, nzobri ká i ker mii, b̄ari ba leđ bil puoruo ηγερεωυru na, ka’v vb̄uku ri zuo fal kpaɲ ká ba bil suɲ tilo. Zadzε ku na, nzobri réke

† 8:4 8.4 ì k̄i Soro peđ d̄aa Leviri 14.10.

rɛw ɔ́áy mbii nun-ri mgboɔbo mgboɔbo, a í sù sere-ri ngě̀r ngě̀r ká ɔ́í.»

¹³ Falɛ ku lɛ, Zezu ɔ́aa ha ngɛrɛnzoɔ yuɔm na mii: «Mu se puɔ. Ndaɔ ɔ́ay haɔa feke ka ɔ́aa munu ká mù ɔ́áake law-a ɔ́o tul-e na.» Lɛɛ, ká zaɔɛ ku hoɔ sùo leɔ peɔ be na vaa ni.

*Zezu vaa nzoɔ suosɛrɛmri ngii ɔ́amba
(Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Roɔbay, Zezu se ɔ́il hul Piyɛr, lɛ, ka ziɔ maá fay Piyɛr ká sùo-ɛ mbi huu biɔ biɔ naa hii ká ɔ́í. ¹⁵ Báɔɔji lɛ, ka zaa nduo-ɛ, lɛ, ká zaɔɛ ku hoɔ sùo zaɔa ɔ́e na pɔɔ ni ha ni uru siya a ɔ́aa fe suɔm ha ni su.

¹⁶ Zaɔka síe ɔ́aa nduo-ɛ ɔ́o tul vay puu dɛr na báɔɔji lɛ, nzoɔri ngii ɔ́amba ká temndayari ɔ́o tul-ri na, i faa ri í séke ha Zezu. Lɛɛ, ɔ́áy ɔ́ay ká tji saa nzi-ɛ na ka níike temndayari a vaa nzoɔ sɛmri riw bele. ¹⁷ Fe ká'a ɔ́aa na, ha ɔ́ay ká Ezay nzoɔ yaaɔa ɔ́ay saa nzaa ɔ́gɛrɛwuru ɔ́aa na, ɔ́o munu ɔ́áy zaɔɛ. Bayke ɔ́aa mii: «Be na, ka faa kpɛɔɛ naari ɔ́o tul-e, a yaa suosɛrɛm naari a soɔ†.»

*Séke fal Zezu ɔ́a fe vbɛm ya
(Luk 9.57-62)*

¹⁸ Nam mbijw munu ká ruɔ nzoɔri kiri Zezu gbuk na báɔɔji lɛ, ka mbi nzi-ɛ ha leɔ nduoɔal-ɛri ɔ́ay túo maambii ɔ́a fi kelu. ¹⁹ Lɛɛ, nzoɔ fére nzoɔri *bol kusol mbijw munu soro ɔ́a lakun-ɛ a ɔ́aa ha ni mii: «Mbay, zaɔri riw bele ká mù séke ɔ́í na, mì séke fal-a nɔm nɔm.» ²⁰ Báɔɔji lɛ, Zezu yijra ɔ́áy ɔ́ay ha ni mii: «Mínri na, luɔ nam ɔ́ari ɔ́o ɔ́í, a nduyri hoɔ kara kpaɔ nam ɔ́ari ɔ́o ɔ́í ndaw. Roo lɛ, ɔ́i *Vu Nzoɔ na, zaɔ ká ɔ́ay haɔa mì ɔ́aa tul-i nduo ɔ́í, ɔ́ay mgbaka tɔram sùo-i ká ɔ́í na tiya.»

† 8:17 8.17 Ezay 53.4.

²¹ LEE, nzoɓ ki mbiw munu ká ɓa leɗ nduoɓal-ε ɓaa ha ni mii: «Mbay, mu pónj faa ha mi se mí vǎa vóro ɓǎa ndaw rɔɔ, mí yií mí se fal-a ɓáy.» ²² Báyyi LE, Zezu yiñra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mu se fal-i, a ɓo mú pónj ha ɓari ká i ɗo munu ɓa nzoɓ huɗeri na i vóro huɗ ki.»

Zezu ha nzaa zuu kuj nzeɗ

(Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Fale ku LE, Zezu hil a kaw ɓil tuo, LE, leɗ nduoɓal-eri su ni a í se ɗi maa fe. ²⁴ A LE, ká zadɛ ku hoy, bawda zuu bura uru a kuu bivbiɗ bivbiɗ ká tul maambii na ha mbii nda nzaa tuo paw pǎw a puɗa tul-ri. Roo LE, Zezu nam. ²⁵ Báyyi LE, leɗ nduoɓal-eri soro ɓa lakun-ε í tuma ni í gúuke fe ha ni mii: «Mbay, mu yaa ɓuru! Naa húkari!»

²⁶ LEE, Zezu ɓaa ha ri mii: «Daa mina rɔɔ, ì ɓa toko mini LE? Mina rɔɔ, mbika law ɓaari ndiji mini key hoy LE?» Ro, a uru siya a ɓaa ɓay ngɔ-ngɔñ zinj zuu ɓáy mbii na, LE, nzaa-ri kuj nzeɗ a ha zad ɗo ndinj. ²⁷ Báyyi LE, nzoɓri ká i ɗo zadɛ ku na i kaw yer í ɓaa mii: «Ledban key na waa, ɓa kiri nzoɓ ji ndaw rɔɔ, mbii ɓáy zuu kara ɗaa vu mbom ɓo tul-e mini key LE?»

Zezu vaa wɗari siɗi ká temndayari ɗo tul-ri

(Mrk 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Zadka Zezu tuo mbii a tji fi kelu ká tusiri nzoɓ Gadarari na báyyi LE, wɗari tul-ri siɗi ká temndayari ɗo tul-ri na, i tji saa puy kuo ká Zibri voro huɗ ká ɗi a í suɔ nun-ε. Ká ɓil kɔrke ku na, nzoɓ maa ɓay mbika faa tji ɗi ya, ɓay ji LE, nzoɓkeri ká temndayari ɗo tul-ri ká í mgbɔr ɓamba na i ɗo ɗi. ²⁹ Báyyi LE, i tii saw ɗáa fe ɓɔkoko ɓɔkoko mii: «Bo Vu ηgerewuru, fe ji rɔɔ, mù nzáake fal ɓuru LE woo? Mù vi ɓay ɗáa nun ɓuru tuo síe pola ndaw rɔɔ, nam kúnj sal ɓay na ka vi ɓáy LE?»

³⁰ Di ya *ḡáy* zaḡε ku na kuḡu mbel puḡri *ngji* ḡamba i ḡo suḡa fe. ³¹ *Báyji* *Λε*, temndayari na i koḡ Zezu í ḡaa mii: «Zaḡka mù ní ḡuru *Λε*, mu ḡa ḡuru rii tul mbelri na ku.» ³² *Λεε*, ka ḡaa ha ri mii: «Ì tji í se!» *Báyji* *Λε*, temndayari na tji ká tul nzobri ká siḡi na, í ḡuu í vaa rii tul mbel puḡri na. Zaḡε ku ḡoy *Λε*, kuḡu mbelri ká riw bele ku na, i zuḡ ḡul vbuḡubu *ḡáy* takra, í tji nzaa *ngɛɛ* í zoḡ kirim kirim zuḡ maambii ḡa mbii *ya* ri ḡbǎy *ḡáy* zaḡ ḡari riw bele. ³³ *Báyji* *Λε*, nzob *kórw* mbel puḡri na, i haw ḡul í se ḡil *ngɛɛɛpuo*, í vaa *kji* ḡay feri riw bele ká kal, *ḡáy* ḡay ká se tul temndayari ká i tji saa tul nzobri ká siḡi na ḡa nzobri laa. ³⁴ *Λεε*, nzobri ká ḡil *ngɛɛɛpuo* ku riw bele na, i tji buḡ buḡ í suḡ nun Zezu. Zaḡka i mbi nun-ri í kḡ ni na *báyji* *Λε*, i koḡ ni ḡay ḡaḡa ni ka zól ká tusiri ḡari.

9

Zezu vaa nzob ká sùo-ε hu wǔḡ
(*Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26*)

¹ Zezu hil a kaw ḡil tuo a tuo maambii a *yji* a se puo ḡe. ² *Λεε*, i mbi nzob *mbiw* munu ká sùo-ε hu wǔḡ ká naa hii í víke ḡa ni. Zaḡka Zezu kḡ law-ri ká i ḡaa ḡo tul-e na *báyji* *Λε*, ka ḡaa ḡa nzob ká sùo-ε hu wǔḡ na mii: «Vu-i, mu siḡ law-a; fe*ya* ḡori na, mì nda bumake zii mù ro.» ³ *Báyji* *Λε*, nzob fére nzobri *bol kusol ḡaḡeri ká i laa ḡayke na, i ker ḡay ká ḡil law-ri í ḡaa mii: «Ledban key na, ḡaa ḡay a tjiḡike riḡ *ngɛɛwuru* *.» ⁴ *Λεε*, munu ká Zezu kḡ kér ḡay ḡari kḡ na, ka fεε a vbi ri mii: «ḡay *ji* ndaw rḡḡ, ì ḡo

* ^{9:3} ^{9.3} *Bari Ziḡri* na, i kḡ mii, ḡa *ngɛɛwuru* *kj* huo-ε ḡoy ze maa ndáka buma fe*ya* nzobri zii ri. Zaḡka Zezu nda buma fe*ya* ledban na, nzob fére nzobri bol kusolri ḡo zii ni gal gal, ḡay *ji* *Λε*, Zezu ká nda buma zii nzob a vaa ni na, *kjε* mii ka ḡa *ngɛɛwuru*.

ḡáy kér ḡayri ká ndaya mini ká ḡil law-rì lɛ? ⁵ Bay haḡa ze ḡáake sɛ ya lɛ? “Mì nda buma feyḡaa ḡori na zih mù,” mase, “Úru siya mú se-seḡ” lɛ? ⁶ Roo lɛ, mì hii ḡay haḡa rì kɔ, ḡi *Vu Nzob na, mì ḡo ḡáy hurusuo ká tusiri key ḡay ndáka buma ká tul feyḡaa nzobri!» Báyji lɛ, ká zaḡɛ ku hɔy, Zezu ḡaa haḡa nzob ká sùo-ɛ hu wũɔ na mii: «Úru siya mú mbi hii ḡo mú se puɔ!» ⁷ Lɛɛ, leḡban na uru siya a zɔl faa puɔ. ⁸ Zaḡka ruɔ nzobri kɔ feke na munu báyji lɛ, hiɛ ḡaa ri zikiki ha ri písike ŋgɛɛwuru ḡay tul k̄iri hurusuo fe ḡáa saḡ ká mini ká'a ḡaa haḡa nzobri na.

Zezu ḡi Matiye

(Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Zezu zɔl ká zaḡɛ ku a ḡo kali báyji lɛ, ka kɔ nzob mbijw ká riḡ-ɛ ḡa Matiye kaw hul yaḡa larimbuo. Báyji lɛ, ka ḡaa haḡa ni mii: «Mu se fal-i.» Lɛɛ, Matiye na uru siya a se fal-ɛ.

¹⁰ Nam mbijw ká Zezu kaw nzaa fe sũm ká puo Matiye na, *nzob yaḡa larimbuori ḡáy nzobri ká soro ḡay ḡari mḡba ndaya ká *Fariziri ḡi ri ḡa nzob feyḡari na, i vi ŋḡii ḡamba í kaw nzaa fe sũm zih Zezu ḡáy leḡ nduoḡal-eri. ¹¹ Zaḡka Fariziri kɔ fekeri na báyji lɛ, i vbi leḡ nduoḡal-eri mii: «Bay ji ndaw rɔɔ, gaḡ tul-rì na sũ fe zih nzob yaḡa larimbuori ḡáy nzobri ká soro ḡay ḡari mḡba ndaya mini key lɛ?»

¹² Báyji lɛ, Zezu laa ḡay ḡari na a ḡaa mii: «Nzobri ká sùo-ri ḡo ḡáy kere ḡáy na, i se síe nzob haḡa saḡpuu vaa nzob ya. Roo lɛ, nzob suosɛɛmri ze se síe nzob haḡa saḡpuu. ¹³ Munu zu lɛ, ì se í fére saḡ ḡay ká ŋgɛɛwuru ḡaa ḡo ḡil mbeḡe ḡe na í kɔ. Ka ḡaa mii: “Kókɔ nun síe nzob ze rii law-i ḡo, ḡa *fe poy ká ì puo haḡa mì ze rii law-i ya†.” Mì vi ḡay ḡika nzobri ká i ker mii, ḡari ḡa nzob

† 9:13 9.13 Oze 6.6. ì kji 1 Samiyel 15.22 ḡáy Mise 6.8 ndaw.

ɔ́áa fe ɔ́áy zaɔ́ɛri na ya, roo ɛ, m̀i vi ɔ́ay tul nzoɔ́ri ká i ko s̀uò-ri ɔ́a nzoɔ́ feyaari.»

Bay ká se tul táw fe ɔ́áy fe fie

(Mrk 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Báyyi ɛ, leɔ́ nduoɔ́al Zaa Batisri soro í se luo Zezu í vbi ni ɔ́ay mii: «Waa ɔ́ay yi ndaw roo, búru *Fariziri na, ɔ́uru saɔ́ s̀uò ɔ́uru ɔ́anguo, a poɔ́ leɔ́ nduoɔ́al-ari máa, i ɔ́aa munu ya ɛ?» ¹⁵ ɛɛ, Zezu yijira ɔ́áy ɔ́ay ha ri mii: «Nzoɔ́ri ká i ɔ́i ri vi zaɔ́ suoriya yaana ki na, zaɔ́ka nzoɔ́ máy fie ɔ́o ziɔ́ ri koɔ́ roɔ́ay na, i máa ɔ́aa s̀uò-ri ɔ́a síe ɛ? Munu ya mgbay! Roo ɛ, namri ká'a ví vuku na, i náa nzoɔ́ máy fie ká sakra ɔ́ari; ɔ́e ndaw roo i saɔ́ s̀uò-ri ɔ́áy. ¹⁶ Roɔ́ay, nzoɔ́ mbijw ti mbika nzaa gari fie ɔ́ay ɔ́uoke nun táw gari ya, ɔ́ay yi ɛ, nzaa gari fieke ku na, a haɔ́a táw gari na goɔ́o tir tir ha goɔ́o garike ku na mba taa pola ku roɔ́ay. ¹⁷ Do faa mbijw munu ndaw, nzoɔ́ ti aɔ́ him fie zuo táw ɔ́ol huoɔ́ri ya. Zaɔ́ka nzoɔ́ ɔ́aa munu ɛ, ɔ́ol huoɔ́ri na a fúo kpom, ɛ, him na a zúo ɔ́isuy, ɔ́ol huoɔ́ri kara a ɔ́ie ndaw. Roo ɛ, him fie na i aɔ́ zuo ɔ́ol huo fieri. ɔ́e ndaw roo, him ɔ́áy ɔ́ol huoɔ́ri na, i mgbaka ki zeɔ́ zeɔ́ ɔ́áy kere ɔ́áy‡.»

Zezu vaa máy tikɔ́i, ɔ́áy máy ká suosɛɛm sím ɔ́aa ni

(Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Zaɔ́ka Zezu ɔ́o ɔ́aa ɔ́ay ziɔ́ ri koɔ́ ɔ́áy na báyyi ɛ, mbay Ziɔ́ mbijw munu ví huku siri gburuk ká pol-e a ɔ́aa ha ni mii: «Vu-i ká ɔ́a leɔ́ máy tikɔ́i na hu ká timbeɔ́ɛ

‡ 9:17 9.17 Ká ɔ́il sewke ku na, huo vuy ká i saɔ́ ɔ́a ɔ́ol ze Ziɔ́ri koɔ́o him ɔ́o ɔ́i. Zaɔ́ka him na ví loɔ́ báyyi ɛ, hew ɔ́ol huo na. Munu zu ɛ, ɔ́o nun aɔ́ him fie ɔ́o táw ɔ́ol ya, ɔ́o munu ya ɛ, ɔ́ol na a fúo. Ká ɔ́il ɔ́ay key na, Zezu hii ɔ́ay ɔ́aa mii, táw fe ɔ́aa Ziɔ́ri na, ti máa ɔ́áy fe fie ká Zezu víke ha nzoɔ́ri ya.

key. Munu hoy kara mu ví d̄aa nduo-ɔ bo tul-e, le, ka'a ȳi a kaw b̄áy kumnun.» ¹⁹ LEE, Zezu uru siya b̄áy leɔ nduoɔal-eri a í se fal-ε.

²⁰ Zafka i se nun-ri ba pola na b̄áyji le, máy mb̄iw munu ká suosεεm sím d̄aa ni mbiimbam duɔ falε siɔi ro na, soro a vi b̄áy fal Zezu a zaa nzaa gari be ká fi siri, ²¹ bay ji le, ka b̄aa ká bil law-ε mii: «Zafka mì z̄iη faa mí zaa nzaa gari be k̄i hoy le, s̄u-o-i na a vaa.» ²² B̄áyji le, Zezu fεε kóm a k̄o ni a b̄aa h̄a ni mii: «Vu-i máyke, mu siη law-a, bay ji le, law-a ká mù d̄aa bo tul-i na, h̄a s̄u-o-ɔ na vaa mù.» Ká zafε ku hoy le, s̄u-o leɔ máy tikɔi na vaa ni.

²³ Zafka Zezu t̄ji puo mbay na b̄áyji le, ka k̄o nzoɔri ká i mgb̄a t̄jw b̄ari gb̄iri gb̄iri d̄o nduo-ri ká í d̄o d̄i ya bay s̄úka nzoɔ vóro hud̄ri, r̄oɔ ruɔ nzoɔri ká i guu fe ḡurum ḡurum ndaw. ²⁴ LEE, Zezu b̄aa ha ri mii: «Ì t̄ji ba kεε, bay ji le, leɔ máy tikɔi key na hu ya, roo le, ka na-nam.» B̄áyji le, b̄ari na i siε ni siε hoy. ²⁵ Zafka Zezu h̄a ruɔ nzoɔri t̄ji kεε na b̄áyji le, ka nduo a se hula, a v̄a mgb̄a nduo leɔ máy tikɔi na h̄a ni uru siya. ²⁶ LEE, soro bayke na ya zaf kpol kpol ká tusirike ku riw bele.

Zezu vaa r̄awri siɔi, b̄áy nzoɔ ká kusol-e mbii gb̄aη

²⁷ Zafka Zezu z̄ol ká zafε ku b̄áyji le, r̄awri tul-ri siɔi i dii fal-ε í guu fe b̄áy bawda kusol-ri b̄elen mii: «Kód̄ ηguo hoy *vu bulu Daviɔ, mu k̄o nun síe b̄urul!» ²⁸ Zafka Zezu t̄ji puo na b̄áyji le, r̄awri ká tul-ri siɔi na i soro í vi lakun-ε, le, ka vbi ri bay mii: «LEE, ì k̄o mii, mì maa bay d̄aa fe ká ì vbi mì na le?» LEE, i ȳiηra b̄áy bay h̄a ni mii: «Ûu, Mbay, mù ma-maa.» ²⁹ B̄áyji le, Zezu zaa nun-ri a b̄aa mii: «Feke ka d̄o munu ha r̄i maa b̄áy zaf law-r̄i ká ì d̄aa bo tul-i.» ³⁰ LEE, nun-ri na mgbuɔa gb̄εεε ha ri k̄o-kóm. Falε ku le, Zezu baka ri ηḡo-ηḡoη mii: «Ì laa b̄áy kere ndaw r̄o! Ì h̄a nzoɔ mb̄iw mini kara, ka laa bay fe ká kal key na ya.»

³¹ Roo le, t̄i b̄ari ku h̄oy le, i lo soro Zezu ká tusirike na ku riw bele.

³² Zad̄ka r̄awri na i d̄o zól munu h̄oy le, nzoḅri vi b̄áy nzoḅ mb̄iw ká temndaya d̄o tul-e ḡ kusol-e mb̄ii gb̄añ na ḡ Zezu. ³³ Fal̄e ká Zezu nii temndaya ká tul-e na b̄áyji le, led̄ban na tii s̄aw b̄áa ḡay. L̄ĒE, tuku ruḅ nzoḅri ha ri b̄aa mii: «Íi! K̄iri fe ká mini key na, ḡuru kḅ ká tusiri *Izarayel key ba mb̄iw ya mgbañ!» ³⁴ Roo le, *Fariziri na i geḡe mii: «Ba mbay tul temndayari ze ḡ ni ḡurusuo ní temndayakeri na ku.»

³⁵ B̄áyji le, Zezu ḡari b̄áy ḡḡerepuori b̄áy vu puori riw bele, a fere nzoḅri fe ká b̄il *hul mb̄ú k̄i b̄ari Ziḅri, a káa ḡay Kere ká se tul réke mbay ḡḡerewuru ká tusiri key, rḅḅ a vaa nzoḅ seḡri riw bele, b̄áy nzoḅ kpeḡeri riw bele. ³⁶ Zad̄ka'a mbi nun-ε a kḅ ruḅ nzoḅri b̄áyji le, ka kḅ nun síe b̄ari, ḡay ji le, nzoḅkeri ku na i t̄a ḡamba, a law-ri h̄oy kara s̄a ndaw, munu ḡa baḡuri ká nzoḅ kórḅ ri tiya. ³⁷ B̄áyji le, ka b̄aa ḡa led̄ nduoḅal-eri mii: «Fe payri na ḡji ḡamba a ḡḅḅ maa vb̄ie, roo le, nzoḅ ped̄keri ḡji ya. ³⁸ Munu zu le, ì kóḡ ḡḡereḡbay ká ḡa ḡḡereḡnzoḅ wáa na, ḡa ni ka pie b̄áy nzoḅ ped̄keri ka ḡji maa fe ha ri zúḅ tul nzoḅ ḡawri rḅḅay.»

10

Nzoḅ ndáy nzaaped̄ri ká duḅ fal̄e síḡi

(Mrk 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Zezu ḡi led̄ nduoḅal-eri ká duḅ fal̄e síḡi ha ri vi luo-ε. B̄áyji le, ka ha ri ḡurusuo ká ḡay ḡaḡa ri níike temndayari, a í váake nzoḅ seḡri b̄áy nzoḅ kpeḡeri riw bele. ² Riḡ *nzoḅ ndáy nzaaped̄ri ká duḅ fal̄e síḡi na ze d̄o key: pola ḡekre le, ḡa Simḅn ká i ḡi ni ḡa Piyer b̄áy yu-ε Andere, Zak b̄áy yu-ε Zaa, b̄ari síḡi bele ká i ḡa vu Zebede ndaw, ³ Filiḅ b̄áy Batelemi ndaw, Toma b̄áy Matiye, ḡe ká'a ḡa

nzoḅ yaṅa larimbuo ndāw, Zak vu Alfe ḅáy Tade ndāw, ⁴ Simṅn ká hii nzoḅ ḅeri a ru-ruy ḅay tul-ri ndāw, rṅṅ Zudas Iskariyodf ká mbi tul Zezu ndāw pi.

*Zezu pie ledf nduoḅal-eri ḅay haṅa ri ka-káa ḅay ḅe
(Mrk 6.7-13; Luk 9.1-6)*

⁵ Bari ká duṅ falε sidfi key na, Zezu pie ri a ḅaa ha ri mii: «Ì se tusiriri ká saṅ nzoḅkeri ḅa Ziḅ ya na ya, a í nduo ḅil puo mbijw ká kuḅu zaḅ ká Samari na ya ndāw, ⁶ roo le, ledf Izarayelri ká i ḅo munu ḅa vu baḅuri ká i ze-zee na ze ì se luo-ri. ⁷ Ì se í vāa ka-káa ḅay mii: “Nam ká ḅḅεεwuru tii saṅ réke mbay ká tul nzoḅri ká tusiri key na tṅṅ ḅi mbāa deḅ hṅy ro.” ⁸ Ì vāa nzoḅ seḅri ndāw, nzoḅri ká i hu na kara, ì túma ri ha ri kaw ḅáy kumnun ndāw, nzoḅri ká kp̄iri ḅo sùo-ri kara, ì ḅa sùo-ri duo mgberenḅ ndāw, a í nii temndayari ká tul nzoḅri ndāw pi. Hurusuo ká mì ha rì key na, mì ha rì hṅy hṅy. Ze ḅaari hṅy kara, ì haṅa feke hṅy hṅy ḅa nzoḅri munu na ndāw. ⁹ Zaḅka ì mbi faa varu le, ì yaṅa lari mbijw mini í ḅaa ḅo ḅil ḅol ḅaari ya. ¹⁰ Ì se ḅáy ḅol varu ya ndāw, ì faa gari ḅa sidfi ya ndāw, ì faa dikṅri ya ndāw, a í mḅa káw ya ndāw, ḅay ij le, nzoḅ pedf na ḅo ḅáy faa ká ḅay suṅa lere pedfke.

¹¹ «Zaḅka ì tji ḅḅεεpuo, mase vu puo le, ì nzaa nzoḅ ká maa ḅay mgbaka rì ḅáy kere ndāw rṅṅ í se luo-ε, le, ì naa puo ḅe na kpuru maa ḅáy zól ḅaari. ¹² Zaḅka ì ḅo ndúo ḅil puo nzoḅke le, ì hii soko ḅa nzoḅri ká i kaw ḅi na í ḅaa mii: “ḅεεεε ka sácf zij rì.” ¹³ Zaḅka nzoḅ puokeri mḅa rì ḅáy kere le, fe saṅi ḅaari a ḅoko tul-ri. A zaḅka i mḅa rì ḅáy kere ya laa le, fe saṅi ḅaari na, a sácf ḅa tul-ri k̄i sùo-ri. ¹⁴ Zaḅka nzoḅri mḅa rì ḅáy kere ya, mase i hii ḅay láa ḅay ḅaari ya le, ì tji ká ḅil hulke, mase ḅil puoke ku na, í nda kusal ká ḅal-rì kuḅ kuḅ. ¹⁵ Mì ḅaa ha rì ta-taṅ ḅa tusuε k̄i: nam kúnj sal ḅay na, ḅay ká i kúnj ḅo

tul nzoḅ puokeri ku na, a ḡḡḡ kal tul-e taa hay ká i ḡaa ḡo tul nzoḅ ndayari ká *Sḡḡḡ ḡáy Gomḡr na pavbaḡ rḡḡay* .»

*Dáa nun tuḡ síe ká ḡay tul Zezu
(Mrk 13.9-13; Luk 21.12-17)*

¹⁶ «Ì kḡ, ḡi na mì píe rì munu ḡa baḡuri ká i ḡo sakra váy koyri. Munu zu le, ì nze ḡáy sùo-rì faa mbìw munu ká sḡyri, a í ḡaa fe ndaya mbìw ya munu ká beḡḡe pieri. ¹⁷ Ì nze ḡáy sùo-rì ḡay tul nzoḡri! I mgbaka rì í ḡáa rì zuḡ nduo nzoḅ kúḡ sal ḡayri; i ndáka rì ḡáy ndoy ḡḡḡ ká ḡil *hul mbú kḡ ḡari Zibri kara ndaw. ¹⁸ I fáa rì ḡay ḡáa rì kaw pol nzoḅ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw ḡay tul-i, a le, ká zaḡḡe ku na ì ḡáa nasi ḡay ká se tul-i ká pol-rì ḡáy pol nzoḅ kḡri ká i ḡa Zib ya na ha ri laa. ¹⁹ A zaḡka i mgbá rì ḡay ḡáa rì kaw pol nzoḅ kúḡ sal ḡayri le, ì ḡa law-rì ka nzaa rì ḡay tul ḡayri ká ì vaa ḡáa na ku ya, mase faa ḡáakeri ká ì ḡáa ká zaḡḡe ku ya ndaw. ḡayri ká ì ḡáa na, ḡḡḡḡwuru a ḡaḡa ni tḡi ká nzáa-rì ká ḡil saḡ síeke ku ḡáy. ²⁰ ḡayri ká ì ḡáa na, ḡa ḡaari ze ì ḡáa ya, roo le, ḡa Tem taa Baa ḡaari ḡḡḡḡwuru ze a ḡáa zuḡ nzáa-rì ha rì ḡaa ḡáy.

²¹ «Namke ku na yḡ kḡri mbika tul kḡ ha ri i ri ndaw, báa leḡri ḡáa munu zḡḡ vu ḡari ndaw, a leḡri kara i úru zḡḡ nzoḅ mbḡḡ ri rì ha ri ḡaa ḡay huḡ ḡo tul-rì ndaw. ²² Nzoḡri riw bele, i fúy rì ḡay tul-i. Roo le, nzoḅ ká mgbá ḡḡḡ-ḡḡḡḡ kpuru tḡi gbuke le, ḡḡḡḡwuru a yaḡa ni. ²³ Zaḡka i ḡaa nun-rì tuḡ síe ká ḡil ḡḡḡḡpuo ḡaḡe le, ì ḡúu í se puo kḡ. Mì ḡaa ha rì ta-taḡ ḡa tusue kḡ: ḡil

* 10:15 10.15 ì kḡi Tiika saḡ fe 19.23-28. Puori ká Sḡḡḡ ḡáy Gomḡr na ḡḡḡḡwuru ḡie kpukḡu kpukḡu ḡay tul fe ḡáa yaa nzoḡkeri.

ηγερευορι κά *Izarayel na, ì ti séke ði ɔ riw bele ya hɔy, ði *Vu Nzob na, mì ví ðáy riŋ ðika.

²⁴ «Nzob cá fere fe na, ka ti kál tul gaŋ ðe cá fere ni fe ya; a leɗ káw hɔy kara ti kál tul bãa káw ðe ya ndaw.

²⁵ Munu zu le, nzob cá fere fe na, ka ðaa suoriya ðay ðoko munu ða gaŋ tul-e; a leɗ káw hɔy kara, ka ðaa suoriya ðay ðoko munu ða bãa káw ðe ndaw. A zaɗka i ði mì ði bãa puo ða *Belzebul, ηγερεtemndaya na waa, riŋ ji ro ze i tuu ha rì ðaarì ká ì ða leɗ ðil hul ðiri na le wool!»

Nzob cá ðo nun híe ni
(Luk 12.2-7)

²⁶ «Munu zu le, ì ðaa híe nzob mbij ya. Feri riw bele cá ðo lanzɔŋ na a tji ðo zaɗ hie gbay gbay, a ferì riw bele cá ðo zaɗ muni kara, nzobri kókɔ riw bele. ²⁷ Feri cá mì ðaa ha rì ká zaɗ muni na, ì káy í ðaa ðayke cá ðisie biribiŋ. A ðay cá mì ðaa ða ðaɗi ha rì na kara, ì ka-káake ða siya ká sikɗa puo rɔɔ ha nzobri laa ðáy. ²⁸ Nzobri cá i i naysuo nzob, a í maa ðay ika para nun sùo nzob ya na, ì híe ri ya. Roo le, ì híe ηγερευuru cá maa ðay ðíe naysuo ðáy para nun sùo siɗi bele wuruk zuɔ zaɗ kókɔ seke fe ká ðil huu ká ru-ruma ya ðaŋguɔ na. ²⁹ Tjitiri na waa, i faa ri ða siɗi ndaw rɔɔ, i hie ðáy síi sii mbij hɔy ya le? Be nu ku hɔy kara, zaɗka Bãa ðaarì na ha faa ya le, tji mbij mini kara ti tóɗɔ ðo siri ya. ³⁰ Baarì na, sɔy tul-rì hɔy kara, ηγερευuru kii ðáy nzi-ε lem lem riw bele. ³¹ Munu zu le, ì ðaa híe ya, ðay ji le, cá nun ηγερευuru na, ì kal tul tjitiri wuruk wuruk kál rɔɗay!»

Kíe sùo ða nzob taa Kri si cá nun nzobri
(Luk 12.8-9)

³² «Nzob ha ha cá ðaa ta-taŋ cá nun nzobri mii, ðeri ða taa ði le, ði hɔy kara, mì ðaa ta-taŋ cá pol Bãa cá nulue

ndaw mii, ka ɓa taa ɓi. ³³ Roo le, nzoɓ haɗa haɗa ka ɓaa ta-taɗ ka nun nzoɓri mii, ɓeri ko mi ya le, ɓi hoy kara, mi ɓaa ta-taɗ ka pol Baa ka kaw nulue ndaw mii, mi ko ni ya.»

Nzoɓri te ɓil ki ɓay tul Zezu

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Koko ka i ker ka ɓil law-rì mii, mi vi ɓay haɗa ɗeɗeɗe ka ɗo tusiri key. Mi vi ɓay haɗa ɗeɗeɗe ka ɗo ya, roo le, mi vi ɓáy maamii teke ɓil ki. ³⁵ Mi vi ɓay teke sakra leɗ wara nzoɓ ɓáy bi-e, sakra leɗ máy tikɗi ɓáy mi-e, roo sakra máa fay ɓáy máy vi-e, ³⁶ a nzoɓ ini taa simri ka ɓil hul mbijw kara, i ví ɓa nzoɓ tul ngani ki.

³⁷ «Nzoɓ ka hii bi-e mase mi-e kal mi le, ka maa ɓay ɓá nzoɓ ɓi ya. Nzoɓ ka hii vi-e warake mase máyke kal mi le, ka maa ɓay ɓá nzoɓ ɓi ya ndaw. ³⁸ A nzoɓ ka mbi puu say huɗ ɓe a soɓ, a séke fal-i ya le, ka maa ɓay ɓá leɗ nduoɓal-i ya†.

³⁹ «Nzoɓ ka hii kóro kumnun ɓe na, a ɗoko ɓáy kumnun taa tusuɗe ya. Roo le, nzoɓ ka'a pónj sùo-e yodɗ ɓay tul-i na, a zínj kumnun taa tusuɗe.»

Fe tunduo ka nzoɓri zínj

(Mrk 9.41)

⁴⁰ «Nzoɓ ka mgba rì ɓa sùo-e ɓáy kere le, ka mgba mi ndaw zu. A nzoɓ ka mgba mi ɓa sùo-e ɓáy kere laa le, mgba nzoɓ ka píe mi na ɓa sùo-e ndaw. ⁴¹ Nzoɓ ka mgba nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa ngerewuru ɓáy kere ɓay ɓaa ka'a ɓa nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa ngerewuru na le, a zínj fe tunduo munu ka nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa ngerewuru na ndaw; a nzoɓ ka mgba nzoɓ ka ɗaa fe ɓáy zaɗe ka

† ^{10:38} ^{10:38} Nzoɓ ka mbi puu say huɗ ɓay séke fal Zezu na, ɓa nzoɓ ka ɗo ɗi ya ɓay kóko seke fe ndaw, ɓay huka ɓay tul-e hoy kara ndaw pi.

nun ηγερωυru bay baá ká'a ba nzob ká'a daa fe báy zadε ká nun ηγερωυru na λ, a zín fe tunduo munu ká nzob ká daa fe báy zadε ká nun ηγερωυru na ndaw pi. ⁴² Nzob ká ha mbii huoke tunguo tɔy mbijw kɪ hɔy ha led mbijw ká ndii ká sakra led nduoɓal-iri key bay baá ká'a ba led nduoɓal-i na λ, mi baa ha ri ta-taŋ ba tusuε kɪ: nzobke ku na a zín fe tunduo be.»

11

Zaa Batis pie led nduoɓal-eri se luu Zezu
(Luk 7.18-35)

¹ Zafka Zezu fere ri bay beri key na ha led nduoɓal-eri ká duɔ fale sidi na ɔ munu báyii λ, ka zol ká zadε ku a se nun-ε ba pola ba ηγερωυru hawri a fere nzobri fe, a ka-káa Bay Kere ha nzobri ká bil tusirike.

² Zaa Batis ká i mgba ni naa hul sal na, zafka'a laa soro bay ped daa *Krisi na báyii λ, ka pie led nduoɓal-ε haneri ha ri vaa vbi ni ³ bay mii: «Waa ba bo ze mu ba Krisi, nzob ká ηγερωυru waa bay pie ni vi yaa nzob na mase, buru Zibri buru giyan nzob kɪ báy λ?»

⁴ Λεε, Zezu yijra bay ha ri mii: «I yi i se bo, i vaa kji fal feri ká i laa bay suku-ri, i ko bay nun-ri ndaw key na ha ni laa. ⁵ Rawri ko-kóm *taŋ kad kad ndaw, nzob kpederi se siya kiyaw kiyaw ndaw, nzobri ká kpiri do suori kara, kpiri bari na ɔ a poŋ suori duo mgberen ndaw, mbikiri laa bay ndaw, nzobri ká i hu hɔy kara, i tuma i kaw bay kumnun ndaw, rɔɔ i ka-káa Bay Kere ha nzob kukuri ndaw pi. ⁶ Nzob ká daa law-ε bo tul-i a poŋ ya λ, suoriya ba taa be.»

Nasi bay ká se tul Zaa Batis

⁷ Zafka led nduoɓal Zari na, i zol vaw báyii λ, Zezu tii saw ba bay se tul Zaa ha ruo nzobri mii: «Zafka i se

ɓil law kɔr ɓay láa káa ɓay Zaa ká kaa na waa, fe ʒi ze ò vaa kɔ ɛ? Waa, ò se í vaa kɔ nzob ká ɔo tul ɓay ɓe ya munu ká ngasikri ká zuu kila ri mgbaya mgbaya ɛ? Munu ya! ⁸ A waa ɓa fe ʒi kɔ rɔɔ ò se í vaa kɔ ɛ? Ì se í vaa kɔ nzob ká nduo gari nduy zíriri zíriri ɛ? Kúy! Nzobri ká i nduo gari ká nduy munu ku na, ɓil puo mbay luyeri ze ɓa zad káw ɓari. ⁹ A ku waa, fe ʒi kɔ rɔɔ ò se í vaa kɔ ɛ? Ì se í vaa kɔ nzob yaana ɓay saa nzaa ʒgerewuru ɛ? Nda ndad! Roo ɛ, mì ɓaa ha ri: ɓe Zaa na, ka ɓa nzob yaana ɓay saa nzaa ʒgerewuru taa hoyke ya, ¹⁰ ɓay ʒi ɛ, ɓe Zaa na, ʒgerewuru ɓaa ɓay se tul-e ká ɓil mbede ɓe mii: “Bi na, mì píe led nzaaped ɓi ha ni ví ɔo pol-a, ɓay haɓa ni ka léke faa ɓo pola ha mù*.”»

¹¹ Zezu ɓaa ha ri mii: «Mì ɓaa ha ri ta-taɓ ɓa tusue ki: sakra nzobri ká máyri mboɓ ri ká tusiri key na, nzob mbɔw mini ká kal tul Zaa Batis kal na, tiya. Ze munu hoy kara, nzob ká ndji ká ɓil sew ká ʒgerewuru tii saw réke mbay ká tul nzobri na, nzobke ɔo ɓáy fe sami mba tul-e taa Zaa Batis na pavad. ¹² Tii sawke saa sew ká Zaa Batis ka-káa kpuru tji vuri key na, nzobri ha réke mbay ʒgerewuru na kɔ seke fe ʒji ɓamba tasiri, a nzob hurusuori dar ri gbaw. ¹³ Ì kɔ, kpuru tji sewke taa Zaa na, *mbede bol kusol *Moyze ɓáy mbede *nzob yaana ɓayri saa nzaa ʒgerewuru riw bele na, i ɓaa ɓay se tul sew ká ʒgerewuru a tiika saw réke mbay ká tul nzobri. ¹⁴ A zadka ò hii ɓay yaana ɓay ɓi ɛ, Zaa na kɔ ze ɔo munu ɓa *Eli ká

* 11:10 11:10 Malasi 3.1. ò kji Tji keɛ 23.20 ndaw.

nzoḅ yaṅṅa ḅayri saa nzaa ḅgerewuru ḅaa ḅay yī ḅe na†. ¹⁵ Nzoḅ ká ḅo ḅáy suku le, ka laa.

¹⁶ «Nzoḅ ve ndaw rɔɔ, mì mgbaka ḅay líeke nzoḅri ká timbɛɛ key le? I rìi ledri ká i kaw káa í guu fe ká sakra kī mii: ¹⁷ “Buru ul tīw ha rì, le, ì nda-nday ya! Buru ḅi sim rɛw hudri ha rì kara, ì rɛ sùo-rì ya ndaw!” ¹⁸ Ì kɔ, Zaa Batis na vi, a saṅ sùo-ɛ a sū fe ya ndaw, a nzo him ya ndaw. Lɛɛ, nzoḅri ḅaa mii: “Temndaya ze ḅo tul-e.” ¹⁹ A ḅi *Vu Nzoḅ ká mì vi na laa le, mì sū fe ndaw, a mí nzo him ndaw, le, nzoḅri ḅaa mii, mì ḅa nzoḅ fe sūm luye ndaw, mí ḅa nzoḅ buo him ndaw, a mí mgbaka buo zīṅ *nzoḅ yaṅṅa larimbuori ḅáy nzoḅri ká soro ḅay ḅari mgbaka ndaya ndaw, le ìi maalɛ. Roo le, nun nzem taa ḅgerewuru na, kīɛ sùo-ɛ ḅa fe ká ḅo ḅáy zaɛ ḅáy faa lere pedḅ ḅe ká ḅo ḅáy kere.»

*Kókɔ seke fe, a ḅoko tul puori ká i tunj Zezu ṅgeren
(Luk 10.13-15)*

²⁰ Báyijī le, Zezu tii saw ḅaa ḅay ṅgɔ-ṅgɔṅ zīṅ nzoḅri ká ḅil puori ká a ḅaa fe saṅri ṅgijī ḅamba ká ḅi na, ḅay ijī le, i hii pónj fe ḅáa yaa ḅari ya. Ka ḅaa mii: ²¹ «Baari nzoḅri ká Korazin, kókɔ seke fe ḅa taa baari! Baari nzoḅri ká Besayda, kókɔ seke fe ḅa taa baari ndaw, ḅay ijī le, fe saṅri ká mì ḅaa ḅáy hūrusuo ḅgerewuru ká sakra baari na, ḅa fe ká mì ḅaa ká ḅil ḅgerewuru ká Tir ḅáy Sidon ze munu le, ḅa ḅīɛ lew hoy nzoḅ puokeri ku na, i ḅáa síe a í nju síe í puu kpaa kpaa í súoke kér ḅay ḅari ká tul fe ḅáa

† 11:14 11.14 Do faa mbijw munu ká Eli vi pola ha Elize na, Ziḅri ker í ḅaa mii, pola rɔɔ ḅay haṅṅa Krisi, nzoḅ ká ḅgerewuru waa ḅay píe ni vi na vi le, nzoḅ mbijw a vika ḅáy hūrusuo munu ká Eli ḅay léke faa ḅe. Ká zaɛ ni key, Zezu ḅaa mii, ḅa Zaa Batis ze leke faa ḅeri. Ì kī Malasi 3.23.

yaa ɓari na[‡]. ²² Saŋke mini ze, m̀ ɓaa ha r̀ ta-taŋ; nam ká ƆƆEREWURU a kún sal ɓay na, ɓay ká'a kún ɓo tul-r̀ na a kál taa hay ká'a kún ɓo tul nzoɓri ká Tir ɓáy Sidon na pavbaɗ rɔɓay. ²³ A ɓaari nzoɓri ká Kapernayum, waa ì ker í ɓaa mii, i f́aa r̀ kpuru se nulue lew Ɔ woo? Munu ya mgbar! ƆƆEREWURU a yiŋra r̀ kpuru ha r̀ se puo nzoɓ huɗeri ká zaɗ baw, ɓay j̀ Ɔ, fe saŋri ká m̀ ɗaa ká sakra ɓaari ku na, ɓa fe ká m̀ ɗaa ká ɓil ƆƆEREPULO ká Sodom ze munu Ɔ, kpuru tji vuri key kara, Sodom na a ɗoko ku rɔɓay[§]. ²⁴ Be mini ze, m̀ ɓaa ha r̀: nam ká ƆƆEREWURU a kún sal ɓay na, ɓay ká'a kún ɓo tul-r̀ na a kál taa hay ká'a kún ɓo tul nzoɓri ká Sodom na pavbaɗ rɔɓay.»

Ì vi luo Zezu í mɓa taram

(Luk 10.21-22)

²⁵ Sieke ku na, Zezu mbi ɓay a ɓaa mii: «Bãa, ɓo ká mù ɓa ƆƆEREMBAY nulue ndaw, ƆƆEREMBAY tusiri key ndaw na, m̀ písi mù ɓay tul fe niri key ká mù muu nzoɓ nun nzeMRI ɓáy nzoɓ fe kókori, a mú mgbuɗa nun nzoɓri ká i ko fe ŋji ya na ha ri ko. ²⁶ Ba tusue, taambol Bãa, ɓay j̀ Ɔ, ɓo na mù hii ɓay haŋa ni ka ɗo munu.»

²⁷ Zezu mbi ɓay a ɓaa ha nzoɓri mii: «Feri riw bele na Bãa pɔŋ zuo nduo-i. Nzoɓ mbiw mini ká tuu m̀ ɓa Vi-e na, tiya, ɓa Bãa huo-Ɔ hoy ze tuu m̀. Rɔɓay, nzoɓ mbiw mini ká tuu Bãa na tiya ndaw, ɓa ɓi ká m̀ ɓa Vi-e huo-i

[‡] 11:21 11.21 Tir ɓáy Sidon na ɓa puori ká nzoɓkeri ko ƆƆEREWURU ya; ɓa puori ká nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa ƆƆEREWURU ɓaa ɓay í tũŋke nzoɓkeri na tuŋ. Ì kji Ezay 23; Ezekiyel 26-28; Amos 1.9-10; Zuyel 4.4-8; Zakari 9.2-4.

[§] 11:23 11.23 Puo ká Sodom na, ƆƆEREWURU ɓiƆ kpukɗu kpukɗu ɓay tul fe ɗaa ya nzoɓri. Ba fe ká ɓari Zibri riw bele ko-ko. Ì kji Tiika saw fe 19.23-29.

hoy báy nzoḅri ká mì hii ḅay mgbúḁa nun-ri ha ri tuu ni na ze, i tuu ni.

²⁸ «Baarì riw bele ká soḅa hii rì ha rì t̄ake kpuy na, ì vi luo-i, ɛ, mì haṅa rì mgbà t̄aram. ²⁹ Ì d̄iṅ tul-rì ká pol-i í yaa fe ḅoko sol-i, a í ḅa leḁ fe fére ḅi, ḅay jì ɛ, ḅi na, mì ḅa nzoḅ d̄iṅ tul ndaw, a mí se yuḁuḁu ndaw pi. Ì vi luo-i ɛ, ì mgbaka t̄aram sùo-rì, ³⁰ ḅay jì ɛ, fe ḅoko sol taa ḅi ká mì haṅa rì na, a húo solri lom ndaw, a soḅa ḅi ká mì haṅa rì hoy kara, hii ya haḅri ndaw pi*.»

12

Zezu ḅa mbay tul nam mgbaka t̄aram Ziḅri

(Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Fa ɛ ku ká ḅa *nam mgbaka t̄aram Ziḅri na, Zezu báy leḁ nduoḅal-eri i saka báy ḅil wáa fe payri. ɛɛ, kɔn i leḁ nduoḅal-eri ha ri tii saw háw tul fe pay na ḅay s̄uṅa.

² Zaḁka *Fariziri kɔ munu na báyii ɛ, i ḅaa ha Zezu mii: «Mu kɔ leḁ nduoḅal-ari ká i ḁaa fe ká *bol kusol naari haa faa ḁáake ká síe nam mgbaka t̄aram na!» ³⁻⁴ ɛɛ, Zezu yiṅra báy ḅay ha ri mii: «Fe ḁáa *David ká i ḁaa ḅayke ḁo ḅil mbede ḅeɛwuru na waa, ì kij ya hoy ɛ? Ká ḅil sewke ku na, zaḁka kɔn i ni báy nzoḅ ḅeri na, ka se ḅil *hul kani ḅeɛwuru ká i ḁaa báy huɔ, a faa maapari ká i ha ḅa fe tunduo ha ḅeɛwuru na, báy nzoḅ ḅeri í s̄u na waa, ì kɔ ya ɛ? Báy faa bol kusol naari ɛ, maapakeri ku na, David báy nzoḅ ḅeri ḁo báy faa ká ḅay s̄uṅa ya, ḅa nzoḅ fe poyri huɔ-ri hoy ze i ḁo báy faa ká ḅay s̄uṅa*.

* ^{11:30 11.30} Fe ḅoko sol na, ḅa faa ká ḅay haṅa ḁaa peḁ ka se ya. Ziḅri na, fe ḅoko sol na ḅa bol kusol ḅari, roo ɛ, Fariziri ḁaa bol kusol Moyze báy zaḁ saṅmakeri ha ni vi ḅa bawda soḅa ká hii ḅamba. Be ze Zezu ḁíke ri ḅay haṅa ri vi luo-ɛ ha ni ka soḅ z̄iṅ ri. * ^{12:3-4 12.3-4} Ì kij 1 Samiyɛl 21.1-6.

⁵ Mase, ì kii ßay ká ðo ßil *mbeðe bol kusol *Moyze ká se tul nam mgbaka t̄aram Zibri na ya Ì? ʔayke ßaa mii, nzoḅ fe poyri ká i ðaa peḁ ká ßil *hul k̄ani ŋgerewuru ßáy nam mgbaka t̄aram na, ze i waḁ tul bol kusol nam mgbaka t̄aram ßay tul peḁ ðáa ßari hoy kara, ßayke mgbá tul-ri ya†. ⁶ Mì ßaa ha rì: ká zaḁ ni key na, nzoḅ ká kal tul hul k̄ani ŋgerewuru pavbaḁ na, ðo ði. ⁷ Mbeðe ŋgerewuru ßaa mii: “Kókò nun síe nzoḅ ze rii law-i ßo, ßa *fe poy ká ì puo ha mì ze rii law-i ya‡.” ʔa fe ka ì kò saw ßayke ta-taḅ zu Ì, ì ti ðáa ßay ßo tul nzoḅri ká ßay mgbá tul-ri ya na ya, ⁸ ßay jì Ì, ßi *Vu Nzoḅ na mì ßa mbay tul nam mgbaka t̄aram.»

Zezu vaa nzoḅ ká nduo-ε mbijw hu w̄o
(Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Zezu uru ká zaḁε ku, a se ßil *hul mb̄y k̄i ßari Zibri mbijw munu. ¹⁰ LEE, w̄ara nzoḅ mbijw munu ká nduo-ε mbijw hu w̄o na kaw ði. Báyyi Ì, Farizi han̄eri ká i ðo zaḁε na, i vbi Zezu ßay mii: «W̄aa, *bol kusol naari na ha faa ká ßay vaa nzoḅ ká síe nam mgbaka t̄aram Ì?» I ßaa munu, ßay jì Ì, i nzaa faa ßay ðáa ßay ßo tul-e.

¹¹ LEE, Zezu yij̄ra ßáy ßay ha ri mii: «Ká sakra ßaari key na w̄aa, nzoḅ ve ze baḁu ße ká mbijw hoy lie ßo luo ká síe nam mgbaka t̄aram, Ì, ka'a séke ßay v̄aa kúo ni t̄ij̄ keÌe ya Ì? ¹² A ku w̄aa, nzoḅ na kal tul baḁu pavbaḁ ya Ì wool! ʔe mini ze, faa ðo hoy ßay ðáa fe kere ká síe nam mgbaka t̄aram na.» ¹³ Báyyi Ì, ka fεε a ßaa ha led̄ban na mii: «Ndáḁa nduo-ο.» LEE, ka ndáḁa nduo-ε na, Ì, nduo-ε na vaa ßáy kere a ðo munu ká taa mbini. ¹⁴ ʔe nu ku báyyi Ì, *Fariziri na t̄ij̄ í v̄aa mb̄y k̄i í nzaa faa ßay ika Zezu.

† 12:5 12.5 Ruo ßari 28.9-10. ‡ 12:7 12.7 Oze 6.6.

Zezu ba leɗ peɗ ηγερωυru

¹⁵ Zaɗka Zezu ko ká *Fariziri hii bay ika ni na báyii le, ka naa sùo-ε ká zaɗε ku, le, ruo nzoɓri ηgii ɓamba se fal-ε. Ka vaa nzoɓ semri riw bele, ¹⁶ roo le, ka baka ri ηgo-ηgoη bay haηa ri ɓaa bay be ha nzoɓri tuu ni ya. ¹⁷ Be ze ha bay ká ηγερωυru ɓaa ɓáy faa Ezay nzoɓ yaηa bay saa nzaa ηγερωυru na, ɗo munu ɓáy zaɗε. ¹⁸ Bayke ɓaa mii:

«Be key na, ka ɓa leɗ peɗ ɓi ká m̀i naa ni.

Mi ko ni ɓa nzoɓ nun-i, a sùo-i rii m̀i ɓamba ká tul-e.

Mi haηa Tem ɓi ɗo tul-e

ha ni káake káa faa ká m̀i yaηake nzoɓri na
ha saw nzoɓri riw bele.

¹⁹ Be na, ka ti ɗáa roɗi ya;

kusol-e ti mgbaka ɓeleη ya ndaw,

nzoɓ mbijw kara ti láa kusol-e ká faa buori ya ndaw
pi.

²⁰ Nzoɓ ká ɗa ndoli ndoli munu ká ηgasikri ká fu-fumra
na,

ka ti háw ni ya.

A nzoɓ ká hurusuo-ε ηgii ya munu ká huu ndele

ká ɗo mbuu na kara,

ka ti ruma ni ya ndaw.

Ká'a ɗáa munu kpuru bay haηa fe ká m̀i ɗáa

bay yaηake nzoɓri na

ka o riw bele, a haw yum ká tusiri key.

²¹ Leε, saw nzoɓri riw bele i ɗáa law-ri te tul-e nzokɗo§.»

Zezu ɓáy BeIzebul

(*Mrk 3.22-30; Luk 11.14-23*)

²² Báyii le, i sùo leɗɓan mbijw munu ká temndaya ɗo
tul-e, a ɗa nun-ε gbifli, a mbii kusol-e gbaη ndaw na

§ 12:21 12.21 Ezay 42.1-4.

í víke ni h̄a Zezu. LEE, ka vaa ni h̄a ni b̄aa b̄ay a k̄o-kóm. ²³ Báyji LE, tuku ruo nzoḅri riw bele ká i d̄o zad̄e na ha ri b̄aa mii: «W̄aa, b̄e key na ka b̄a *vu bulu David̄, nzoḅ ká ŋgerewuru waa b̄ay píe ni vi na ya LE?» ²⁴ Roo LE, *Fariziri ká i laa b̄ayke na i b̄aa mii: «Led̄ban key na, nii temndayari, b̄ay ji LE, b̄a *Belzebul ká b̄a mbay tul temndayari ze h̄a ni h̄urusuo níi temndayakeri na ku.»

²⁵ Munu ká Zezu k̄o k̄er b̄ay b̄ari k̄o ro na, ka b̄aa ha ri mii: «Puoruo taa h̄aa h̄aa ká nzoḅkeri te b̄il k̄i na, a b̄íe. A puo h̄aa h̄aa mase nzoḅ ini taa h̄aa h̄aari roo, i te b̄il k̄i kara, a b̄íe kad̄ kad̄. ²⁶ Do faa mb̄iw munu nd̄aw, zad̄ka *Satan nii temndayari ká i b̄a nzoḅ b̄e, a ruu z̄iḅ s̄u-o-ε s̄u-o-ε na w̄aa, puoruo b̄e na a d̄oko b̄áy kere b̄anguo mina LE? A nd̄aka siri ruk ruk! ²⁷ A zad̄ka ì b̄aa mii, mì nii temndayari b̄áy faa h̄urusuo Belzebul na w̄aa, h̄urusuo ve ze nzoḅ b̄aari na, i níike temndayari na ku LE? Fe d̄áa nzoḅ b̄aari k̄i k̄ie mii, b̄ay b̄aa b̄aari Fariziri na d̄o b̄áy zad̄e ya. ²⁸ A ze bo, b̄a h̄urusuo Tem ŋgerewuru roo mì níike temndayari LE, k̄ie mii: síe ká ŋgerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoḅri na, t̄ji sakra b̄aari d̄oḅ ro zu.»

²⁹ «A ku w̄aa, nzoḅ a d̄áa mina a maa r̄íi hul nzoḅ h̄urusuo b̄ay f̄áa fe b̄eri LE? Ndad̄ b̄ay síḅ ni pola nd̄aw roo, a f̄aa fer̄i ká b̄il hul b̄e na b̄áy. ³⁰ Nzoḅ ká zuo z̄iḅ mì ya LE, b̄a nzoḅ ká túḅ mì ḅgereḅ zu. A nzoḅ ká so mì b̄ay f̄áa nzoḅri ha ri se fal-i ya LE, ka b̄a nzoḅ ká d̄aa h̄a nzoḅri zekre kad̄ kad̄. ³¹ Sawke mini ze, mì b̄aa ha ri: feyaa ji ji ká nzoḅri d̄aa, mase k̄iri t̄jiri taa ji ji ká nzoḅri t̄jiri ŋgerewuru kara, ka'a máa nd̄aka bumake z̄iḅ ri. Roo LE, nzoḅ ká t̄jiri Tem Law Pie na, ka ti nd̄aka bumake z̄iḅ ni ya. ³² Nzoḅ ká b̄aa b̄ay a túḅke b̄i *Vu Nzoḅ na, ŋgerewuru a nd̄aka bumake z̄iḅ ni. Roo LE, nzoḅ ká b̄aa b̄ay a túḅke Tem Law Pie na, ka ti nd̄aka bumake z̄iḅ ni ká sew ni ya nd̄aw, sew ká'a ví vuku ya nd̄aw pi.»

Kóko puu báy lereke

(Luk 6.43-45)

³³ «Zaɗka puu ɗo báy kere ɛ, lereke kara ɗo báy kere, a zaɗka puu ndaya ɛ, lereke hoy kara ndaya ndaw, bay ji ɛ, i ko puu báy lereke. ³⁴ Baari mijiri kuɗolri! Baari ka law-ri ndaya key waa, i ma ba ba bay báy kere mina ɛ woo! Fe ka mbaa bil law nzoɓ gbay gbay na ndaw roo, tji ka nzi-ɛ bay. ³⁵ Nzoɓ kere na, fe ka uru saa bil law-ɛ na ɗo báy kere. A nzoɓ ndaya laa ɛ, fe ka uru saa bil law-ɛ na, ɗo ndaya laa. ³⁶ Mi ba ha ri ta-taj: nam kuj sal bay na, nzoɓ ha ha ɛ, a kija fal bay ba beri ka gor gor hoy na riw bele, ³⁷ bay ji ɛ, bay faa bay bori ka tji ka nzaa-a na, ɗɗɛwuru a naake bay ka tul-a, a bay faa bay bori ka tji ka nzaa-a na ndaw ze, ka'a daake bay bo tul-a.»

Fariziri hii bay kóko fe saɗ

(Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ Bayji ɛ, nzoɓ fe re nzoɓri *bol kusol haneri bay Farizi haneri, i ba ha Zezu mii: «Mbay, buru hii bay haɗa mu daa fe saɗ mbij ha buru ko.» ³⁹ ɛɛ, Zezu yija bay bay ha ri mii: «Nzoɓri ka timbeɗe ka i ba nzoɓ law ndayari ka i ɗo tul Bay ɗɗɛwuru ya na, i vbi fe saɗ ze bay kóko. Roo ɛ, fe saɗ ki boɗ ka bay daa nde tulle taa ha ka ɗɗɛwuru daa ka tul *Zonas, nzoɓ yaɗa bay saa nzaa ɗɗɛwuru na, tiya. ⁴⁰ Munu ka Zonas naa bil bawda si bisie say, suɗ say na, bi *Vu Nzoɓ na, mi naɗa bil luɗ huɗ bisie say, suɗ say faa mbij munu na ndaw*. ⁴¹ Nam ka ɗɗɛwuru a vi kuj sal bay zuo tul nzoɓri na, nzoɓri ka bil ɗɗɛpuo ka *Ninive na, i uru ziɗ nzoɓri ka timbeɗe key i daa bay zuo tul-ri, bay ji ɛ, nzoɓri ka Ninive na, zaɗka i laa ka bay Zonas na bayji

* 12:40 12.40 ò kji Zonas 1.17.

le, i suo kër ðay ðari ká tul fe d́áa yaa ðari. Mì ðaa ha rì: nzoð ká d́o pol-rì key na, ka kal tul Zonas pavbađ rðbay.»
⁴² Rðbay, sew ká Salomõn re mbay ká tul leđ Izarayelri na, máy mbijw munu ká ða mbay ká tul nzoðri ká fi hođo na, uru faa d́i d́i ká gbũ zađ a vi ðay láa ðay nun nzem Mbay Salomõn na. Sawke mini ze, nam ká ñgerewuru a ví kún sal ðay zuo tul nzoðri na, máy na a úru zĩñ nzoðri ká timbeđe key a d́aa ðay zuo tul-ri, ðay jì le, nzoð ká d́o pol-rì ká ì kò ni ðáy nun-rì key na, ka kal tul Salomõn pavbađ rðbay†.

Yíi temndaya faa ðal ba siđike
(Luk 11.24-26)

⁴³ «Zađka temndaya mbijw tji saa tul nzoð na báyii le, ka zol a v́aa haari ðil law kór ða lie ða lew a nzaara zađ ðay d́aa puo ká d́i. Munu ká'a nzaara kpuy a zĩñ ya na báyii le, ⁴⁴ ka ðaa ká ðil law-ε mii: “Mì yíi ðay séke bol nduoðal-i ká hul nam ði ká mì tji saa d́i pola na.” Zađka'a yìi saa lew a vi d́i na báyii le, ka kò ðil hul na d́o hoy ká i f́aa kerej kerej, a í leke ferì zuo d́i ñgay ñgay. ⁴⁵ Ro, a yìi nzek a v́aa f́aa temndaya kĩri tul-ri tònò say ká law-ri ndaya kal tul-e taa ðe ku rðbay, a víke ri zuo ðil hulke na, a í d́aa puo ká d́i. Be nu ku laa le, leđbanke na kaw báy kere ya ñgij ðamba tasiri kal taa pola ku rðbay. Bari nzoð ndayari ká timbeđe key na, feke a d́oko faa mbijw munu zĩñ ri ndaw.»

Nzoð ini Zezu taa tusuakeri
(Mrk 3.31-35; Luk 8.19-20)

⁴⁶ Zađka Zezu d́o b́aa ðay ha ruo nzoðri kòð rðbay na, mi-ε ðáy yu-eri i ví d́o kele í nzaa faa ðay b́aa ðay zĩñ ni. ⁴⁷ [Lεε, leđban mbijw munu ðaa ha ni mii: «Mu laa key,

† 12:42 12.42 1 Mbayri 10.1-13; 2 Soro fe saw bulu ðari 9.1-12.

máa-ŋa ɓáy yu-ɔri i ɔo kelu í hii ɓay ɓáa ɓay zinj mù.»] ⁴⁸ Báyji ɓe, Zezu yjiŋra ɓáy ɓay ha leɗban na mii: «Nzob ve ze ɓa máa, mase nzob veri ze i ɓa yu-iri ɓe?» ⁴⁹ Faɓe ku ɓe, ka tuu nduo-ɓe ɓa luo leɗ nduobal-ɓe a ɓaa mii: «Ì ko, máa ɓáy yu-i taa tusuɓkeri na ze i kaw key, ⁵⁰ ɓay ji ɓe, nzob ká ɗaa law hiiya ɓaa ká nulue na ze ɓa yu-i, mase tinãa, mase máa.»

13

*Law ɓay ká se tul nzob mí para fe pay
(Mrk 4.1-9; Luk 8.4-8)*

¹ Ká ɓil namke ku na, Zezu tji saa hula a vaa kaw nzaa maambii ɓay fére nzobri fe ká ɗi. ² Lɓe, ruo nzobri ŋgii ɓamba mby ki mɓe mɓe í kiri ni, a ɗaa ha ni hil ɓil tuo a kaw ɗi, ɓe, nzobri riw bele ɗo siya tɔr ká nzaa maambii na. ³ Ka ɓaa ɓayri ŋgii ɓamba ha ri ɓáy faa law ɓayri mii: «Nzob pay mbiw munu tji a se waa ɓe ɓay mí para fe pay. ⁴ Zaɗka'a ɗo mí para fe pay na báyji ɓe, paɓe hanɓe toɗ kporoŋ kporoŋ zuo lafaa. Lɓe, nduyri vi í re. ⁵ A paɓe hanɓe laa ɓe, gay zuo tul tisaw ká siri laa tul-e ndji munu hoɓ. Lɓe, fe paykeri na uru vbubuɓu, ɓay ji ɓe, siri laa tul tisawke na laa hoɓ. ⁶ A zaɗka síe zaŋ báyji ɓe, ví nzuŋ vay fe paykeri na ha ni huɔ wɔɔ, ɓay ji ɓe, saw-ɓe ɓar siri ŋgii ya. ⁷ A paɓe hanɓe gay zuo ɓil ŋgatuɓruri ha ŋgatuɓruri na uru a kpaŋ tul fe paykeri na. ⁸ Roo ɓe, paɓe hanɓe gay zuo tusiri kere a ɗaa para ɓáy kere. Hanɓe ɗaa para ɓa isoɗ, haɓri ɗaa para ɓa síŋ yie, a ɓil-eri laa ɓe, ɗaa para ɓa síŋ say.» ⁹ Lɓe, Zezu ɓaa na roɓay mii: «Nzob ká ɗo ɓáy suku ɓe, ka laa.»

*Bay ji ze Zezu mbi law ɓay a ɓaake ɓay ɓe?
(Mrk 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Báyyi Ƽ, Ƽeƒ nduoɔal-eri soro ɔa lakun-Ƽ í vbi ni ɔay mii: «Bay yi ndaw roo, mù ɔaa ɔay ha nzoɔbri ɔáy faa law ɔayri Ƽ?» ¹¹ ƼƼ, ka yiira ɔáy ɔay ha ri mii: «Baari na, Ƴgerewuru mgbuɔa nun-ri ha ri kóke feri ká ɔo zaɔ muni ká se tul faa ká'a réke mbay ká tul nzoɔbri. Roo Ƽ, ɔari na, ka ha nun-ri mgbuɔa ká ɔi ya. ¹² Tusueke Ƽ, nzoɔb ká ɔo ɔáy fe na, Ƴgerewuru a haɔa ni ki nde tul-e ha ni kaw ɔil-e baɔak. Roo Ƽ, nzoɔb ká ɔóke ya na, haɔa ká ndii ká'a ɔóke na kara, ka'a náa ɔoɔ a poɔ ni.

¹³ «Sawke mini ze, mù mbi law ɔayri mí ɔáake ɔay, ɔay yi Ƽ, i ko fe ɔáy nun-ri ki, roo Ƽ, i ko ɔeke hoy. I laa ɔay ɔáy suku-ri ki, roo Ƽ, i ko sawke ya. ¹⁴ Be ze, ha ɔay ká Ezay yaa saa nzaa Ƴgerewuru se tul-ri na ɔo munu ɔáy zaɔe. Bayke ɔaa mii:

“Nzoɔb niri key na, i láa ɔay ɔáy suku-ri ki,
roo Ƽ, i ti kóko sawke ya.

I kóko feri ɔáy nun-ri ki,
roo Ƽ, i kóko ɔa baɔi munu hoy!”

¹⁵ Ƴgerewuru ɔaa ɔay se tul-ri mii:

“Law nzoɔb niri key na ví ɔo tiɔi.

I mbii suku-ri diɔ diɔ ɔáy vay,
í um nun-ri sji sji ɔo ɔi,
ɔay haɔa ɔo nun-ri ka ko fe ya,
suku-ri ka laa ɔay ya ndaw,
a law-ri kara ka vuo ya ndaw,
ɔo í suo kér ɔay ɔari í vi luo-i ha mi vaa ri ya*.”»

¹⁶ «A baari laa Ƽ, suoriya ɔa taa baari, ɔay yi Ƽ, nun-ri ko fe, suku-ri kara laa ɔay ndaw. ¹⁷ Mì baa ha ri ta-taɔ ɔa tusue ki: *nzoɔb yaana ɔayri saa nzaa Ƴgerewuru, ɔáy nzoɔbri ká i ɔaa fe ɔáy zaɔe ká nun Ƴgerewuru ká pola lew Ƴgii ɔamba, i ɔaa kon ɔay kóko fe ká i ko key, roo Ƽ,

* 13:15 13.15 Ezay 6.9-10.

i kɔ feke na ɔ́áy nun-ri ya. I ɔ́aa kɔn láa ɔ́ayri ká ì laa key, roo lɛ, i laa ɔ́ayke na ya.»

Mára law ɔ́ay ká se tul p̄ara fe pay míike

(*Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15*)

¹⁸ Zezu mbi ɔ́ay a ɔ́aa mii: «Ì te suku-rì í láake s̄aw mára law ɔ́ay ká se tul nzoɔ́ mí p̄ara fe pay na. ¹⁹ Zaɔ́ka nzoɔ́ laa ɔ́ay ká se tul faa ká ŋɛɛw̄uru réke mbay ká tul nzoɔ́ri, rɔɔ a kɔ s̄awke ya lɛ, ŋɛɛtemndaya ví naa ɔ́ayke ká i ru ɔ́o ɔ́il law-ɛ na h̄ɔn ɔ́a fal. Nzoɔ́ke ku na ɔ́o munu ɔ́a p̄ara fe pay ká gay zuɔ́ lafaa. ²⁰ A nzoɔ́ h̄anɛ laa lɛ, ɔ́o munu ɔ́a p̄ara fe pay ká gay zuɔ́ tul tisaw ká siri laa tul-e ndji munu h̄ɔy. Ka laa ɔ́ay ŋɛɛw̄uru, a yaa ɔ́ayke koɔ́ h̄ɔy ɔ́áy suoriya, ²¹ roo lɛ, ka h̄a ɔ́ayke na ɔ́ar s̄aw ká ɔ́il law-ɛ ya. ɔ́a nzoɔ́ ká ɔ́o tul ɔ́ayke na bole ɔ́i ndji h̄ɔy. A ze ɔ́o, zaɔ́ka fe seke, mase fe ɔ́áa nun tuɔ́ síe t̄ij tul-e ɔ́ay tul ɔ́ay ŋɛɛw̄uru na lɛ, ka p̄ɔŋ mbika law-ɛ na yak. ²² Nzoɔ́ h̄anɛ rɔɔ́ay, ɔ́o munu ɔ́a p̄ara fe pay ká gay zuɔ́ ɔ́il ŋgatukruri. Ka laa ɔ́ay ŋɛɛw̄uru k̄i, roo lɛ, k̄er ɔ́ay feri ká tusiri key ɔ́áy kɔn feziŋari ká ula ni na kpaŋ ɔ́ayke na h̄a p̄arɛ mb̄iw tiya. ²³ A nzoɔ́ h̄anɛ laa lɛ, ɔ́o munu ɔ́a p̄ara fe pay ká gay zuɔ́ tusiri kere. Ka laa ɔ́ay ŋɛɛw̄uru, a kɔ s̄awke nd̄aw. Nzoɔ́ke ku na, lere ɔ́e ɔ́o ɔ́i, tul-e mb̄iw lɛ, ɔ́aa p̄ara ɔ́a isoɔ́, h̄anɛ ɔ́aa p̄ara ɔ́a síŋ yie, a ɔ́il-eri laa lɛ, ɔ́aa p̄ara ɔ́a síŋ say.»

Law ɔ́ay ká se tul naŋ ɔ́aw

²⁴ Rɔɔ́ay, Zezu mbi law ɔ́ay k̄i ɔ́oɔ́ a ɔ́áake ɔ́ay ha ri mii: «Réke mbay ŋɛɛw̄uru ká tusiri key na, ɔ́o munu ɔ́a nzoɔ́ wáa ká ru m̄iji naŋ kere ɔ́o ɔ́il wáa ɔ́e. ²⁵ Zaɔ́ka nzoɔ́ri rii nam yim riw bele báyi lɛ, nzoɔ́ tul ŋgani ɔ́e v̄aa ru p̄ara naŋ ɔ́aw ɔ́o ɔ́il wáa naŋ na a uru a zɔ́l. ²⁶ Zaɔ́ka fe pay na uru a ɔ́aa tul báyi lɛ, naŋ ɔ́aw kara uru ziŋ ni mb̄iw h̄ɔy nd̄aw.

²⁷ «Báyji lé, leď káwri na i vǎa zĩj nzoď wáa na í vbi ni mii: “Mbay, fe ká mù ru ďo wáa ďo na wǎa, ďa naŋ kere ze mù ru ya lé woo? Wǎa, naŋ ďawri na uru saa haǎ rǒo, í ďo saŋ naŋri na ku lé?” ²⁸ LEE, ka yĩjra báy ďay ha ri mii: “Ba nzoď tul ŋgani ze ďaa fe ku.”

«Báyji lé, i vbi ni mii: “Wǎa, mù hii ďay haŋa ďuru se ďuru vǎa mún naŋ ďaw na ka zúo ďisuy lé?” ²⁹ LEE, nzoď wáa na yĩjra báy ďay ha ri mii: “Ū-uu munu ya báy. Zaďka ì mun lé, ì mgbaka í mun báy naŋ kere na mbĩw hoƷ. ³⁰ Póŋ ha ri ŋgǒŋ mbĩw zĩj naŋ na, kpuru maa báy nam vbíe naŋ na, lé, mì bǎa ha nzoď peď vbíe naŋri mii: ‘Ī téď naŋ ďawri na pola í siŋ báy tul-e tul-e, í ďaa zúo tul kĩ ďay nzúŋ báy huu, a fale ro lé, ì mbu para naŋ kere na ka zúo bil pul bi báy.’ ”»

Law ďay ká se tul para túŋ

(Mrk 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Zezu mbi law ďay kĩ mbĩw rǒbay a bǎake ďay ha ri mii: «Réke mbay ŋgerewuru ká tul nzoďri ká tusiri key na, ďo munu ba para túŋ† mbĩw ká nzoď mii ďo wáa be. ³² Ká sakra mĩiriri riw bele na, para túŋ na ŋgǒb ya kakalke, roo lé, zaďka’a tĩi na, ka ŋgǒb mba fe pay haŋri riw bele, a vi ba puu ha nduyri ví ďaa kpaŋ bari ďo nzaa tǒykeri.»

Law ďay ká se tul fe hew fe

(Luk 13.20-21)

³³ Zezu mbi law ďay kĩ na rǒbay a baa mii: «Réke mbay ŋgerewuru ká tul nzoďri ká tusiri key na, ďo munu ba fe hew fe ká máy nzoď wal ndĩi, a zukri báy sũm ba kaŋtoy say, rǒo ha ni hew kpuru a mbaa fe feďeďe.»

† 13:31 13.31 Báy nzaa gerek lé, ba para túŋ ya, roo lé, Zezu baa ďay se tul para *mutarde* ká ŋgǒb maa para túŋ.

Zezu tina saw fe ka do zaɗ muni bay faa law bay
(Mrk 4.33-34)

³⁴ Bay niri riw bele key na, Zezu baa ha ruo nzobri bay faa law bayri. Bay ka'a baa ha ri taɗ mbika law bay ya na, tiya. ³⁵ Be ze, bay ka ngerewuru baa pola lew bay faa nzob yaɗa bay saa nzi-ε na, do munu bay zaɗε. Ka baa mii: «Mi mgbuɗa nzaa-i bay baa bay bay faa law bay. Feri ka do zaɗ muni ba piɗke lew hoy bay daa tusiri na, Mi tina saw bayke kaɗ kaɗ ba keɗε‡.»

Zezu tina saw mɗa law bay ka se tul naɗ daw

³⁶ Bayji ε, Zezu poɗ ruo nzobri a zol a se puo. Lεε, leɗ nduoɗal-eri soro ba lakun-ε i baa ha ni mii: «Mu tina saw mɗa law bay ka se tul naɗ daw ka do saw naɗ kere ka bil wa na ha buru laa.» ³⁷ Ro, Zezu yiɗra bay bay mii: «Nzob ruka miji naɗ kere na, ba bi *Vu Nzob. ³⁸ A wa laa ε, ba tusiri key. Miji naɗ kere na, ba bari ka ngerewuru re mbay ka tul-ri. Naɗ daw laa ε, ba bari ka ngereɗemndayari re mbay ka tul-ri. ³⁹ Nzob tul ngani ka ru naɗ daw do saw naɗ kere na, ba ngereɗemndaya; nam vbie naɗ na ba sie orɗ bie nam ka tusiri key. A nzob vbie naɗri laa ε, ba leɗ nzaapeɗ ngerewururi ka nulue.

⁴⁰ «Do faa mbiw munu ka i teɗ naɗ daw bay nzuj bay huu na, orɗ bie nam ka tusiri key na kara a doko munu ndaw. ⁴¹ Bi Vu Nzob na, mi pie leɗ nzaapeɗ biri ka nulue, bay nan nzobri riw bele ka i daa ha nzobri daa feyaa, bay bari ka i daa kaaya na ka bil puoruo be ngid bele ba fal. ⁴² I vbuku ri zuo bil huu ka se kalu kalu. Ba zaɗ ka i reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo ka di, a i su sere-ri ngɗr ngɗr ka di ndaw. ⁴³ Roo ε, sieke ku na, nzob fe daa bay zaɗeri na, i nduy ka bil puoruo Baa bari ngerewuru

‡ 13:35 13.35 Simri 78.2.

faa mbijw munu ká síe nduy. Nzoḅ ká ḑo ḑáy suku ḑay láake ɛ, ka laa.»

Law ḑay ká se tul feziṅa ká ḑo wáa

⁴⁴ Zezu ḑaa na roḑay mii: «Réke mbay ḡḡEḡWuru ká tul nzoḑri na, ḑo munu ḑa bawda feziṅa ká ḑo zaḑ muni ká ḑil wáa, ká nzoḑ tji ḑi a mbi a ḑaa muu ḑa zaḑ kṽ ká ḑil wáake na ku. ɛE, sùo-ε rii ni ḡḡi ḑamba tasiri, a ḡa ni vaa hie fe ḑeri kpakla kpakla a pḡḡ larike a yṽi a ví híeke wáake na.»

Law ḑay ká se tul zaw ká ndaḑ ḑamba tasiri

⁴⁵ «Roḑay, réke mbay ḡḡEḡWuru ká tul nzoḑri na, ḑo munu ḑa nzoḑ ḑáḑ fe hie ká nzaa zaw kere ká ndaḑ ḑamba tasiri ḑay híe. ⁴⁶ Zaḑka' a ziṅ zawke mbijw ká larike ḡḡḡ ḑamba tasiri na báyi ɛ, ka se a vaa faa fe ḑeri riw bele, a hie ḑa fal kpakla kpakla, a pḡḡ larike a híeke zawke na ḑa taa ḑe.»

Law ḑay ká se tul basan

⁴⁷ «Réke mbay ḡḡEḡWuru ká tusiri key na, ḑo faa mbijw munu ḑa nzoḑ sùo mbii ká vbu basan ḑo maambii, ɛ, mḡba kṽri sṽri ḡḡi ḑamba ḑoḑ ḑoḑ riw bele ḑáy riṅ-ε riṅ-ε. ⁴⁸ Zaḑka sṽri taḑ ḑi tusuru báyi ɛ, nzoḑ sùo mbiiri na, i kuḑ basan na zuḑ nzaa kporo ká kEɛ mḡbarak. Faɛ ɛ, i kaw siri í kEɛ sṽi kere kere í ḑaa zuḑ zeḑe, a ḡayri ká ndaya ndaya laa ɛ, i vbuku zuḑ maambii. ⁴⁹ Óro ḑie nam ká tusiri key kara a ḑoko munu ndaw. Leḑ nzaapeḑri ká nulue na i ví wál sakra nzoḑ law mḡbórḑri ḑáy nzoḑri ká i ḑaa fe ḑáy zaḑe ká nun ḡḡEḡWuru na ḑo ḑoḑ ḑoḑ. ⁵⁰ I faa nzoḑ law mḡbórḑri ḑay vbúku ri zuḑ ḑil huu ká se kalu kalu. Ba zaḑ ká i réke rEw ḑáy mbii nun-ri mḡboḑo mḡboḑo ká ḑi, a í sṽ sere-ri ḡḡEḡ ḡḡEḡ ká ḑi ndaw.»

Bay ká Zezu ḑaa a síṅke tul fe fére ḑe

⁵¹ Zezu vbi leɗ nduoɓal-eri mii: «Lɛɛ, ì laa ɓay niri key laa riw bele k̄i zu lɛ woo?» Lɛɛ, i hii ɗo ɗi ha ni mii: «Buru la-laa.» ⁵² Báyyi lɛ, ka yijira ɓáy ɓay ha ri mii: «Nzob fére nzobri *bol kusol ha ha ká vi ɓa nzob ká ŋgerɛwuru re mbay ká tul-e na, ka ɗo munu ɓa ɓaa puo ká tina feziŋa fie ndaw, taa táwke ndaw saa ɓil guma kóro fe be^s.»

*Nzob saw puo Zezuri hii ɓay ɓe ya
(Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)*

⁵³ Zafka Zezu k̄i law ɓayri key na o báyyi lɛ, ka uru ká zafɛ ku, ⁵⁴ a se puo ká'a ŋoŋ ká ɗi, a tii saw fére nzobri fe ká ɓil *hul mbú k̄i ɓari Ziɓri. Fe ká'a fere na tuku nzobri ká i ɗo zafɛ na ha ri kaw yer a í vbi ɓay ká sakra k̄i mii: «Nun nzem key na waa, ka ũruke saa ha lɛ? Hurusuo ve k̄i roo, ka ɗáake fe saŋri key na mini lɛ? ⁵⁵ Waa, ka ɓa vu nzob sáka puu ya lɛ woo? Mase, mi-ɛ ɓa Mari ya lɛ? Zak ɓáy Zezeɓ, roo Simon ɓáy Zud ndaw na waa, i ɓa yu-eri ya lɛ? ⁵⁶ Mase, tini-eri riw bele na i ɗo sakra naari ká zaf ni key ya lɛ? A ku waa, ka ziŋ hurusuo niri key na riw bele saa zaf ha lɛ?» ⁵⁷ Be ze, fe niri key na, ɗo ɓa ŋguɗ puu téke ɓal-ri ha ri ɗaa law-ri ɓo tul-e ya. Báyyi lɛ, Zezu mbi ɓay a ɓaa ha ri mii: «Nzob yaŋa ɓay saa nzaa ŋgerɛwuru na, i hiɛ ni ɓáy zafri riw bele, roo lɛ, ɓa nzob puo mboŋ niri ɓáy nzob ini ɓeri huo-ri hoɓ ze, i hiɛ ni ya.» ⁵⁸ Be ze, Zezu ɗáake fe saŋri ŋgii ɓamba ká puo ɓari ya, ɓay ji lɛ, i hii ɗaa law-ri ɓo tul-e ya.

^s ^{13:52} ^{13.52} Feziŋa táwke na ɓa feri ká nzobri fere se tul ŋgerɛwuru ɓáy faa bol kusol Moyze. A feziŋa fie laa lɛ, ɓa feri ká nzobri fere se tul ŋgerɛwuru ɓáy faa fe fére ká Zezu fere ri.

14

*Bay huɗ Zaa Batis**(Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)*

¹ Ká ɓil sewke ku na, Mbay *Eroɗ ká ɓa nzob réke tul puori ká kuɗu zaɗ ká Galele na laa soro ɓay Zezu, ² a ɓaa ha nzob peɗ ɓeri mii: «Leɗban key na ɓa Zaa Batis ká tji saa luɔ huɗ! Sawke mini ze, ka ɗo ɓáy hurusuo ká ɓay ɗáa fe saŋri.»

³⁻⁴ Tusuke le, zaɗka Zaa Batis kaw ɓáy kumnun ɓáy na, Mbay Eroɗ mbi nzi-ε ha ri mgba ni í siŋ ni ɓáy sal lari í ɗaa ni ɓo hul sal, ɓay ji le, Mbay Eroɗ ká yaa Eroɗiade ká ɓa máy yu-ε Filiɓ na, Zaa ɓaa ha ni ɓanɗuɔ mii, ka ɗo ɓáy faa ká ɓay kóro Eroɗiade na ɓa máy ɓe ya. ⁵ Mbay Eroɗ na hii ɓay ika Zaa, roo le, ka hije nun ruɔ nzobri, ɓay ji le, nzobri riw bele ko Zaa ɓa nzob yaŋa ɓay saa nzaa ŋɛɛwuru.

⁶ Báyii le, nam ká i ɗo ɗáa suoriya ɓay tul nam mboŋa Mbay Eroɗ na, vu Eroɗiade ká ɓa leɗ máy tikɗi na nda-nday ká nun ruɔ nzobri ká i ɗi ri ha ri ví kaw zaɗ suoriyake ku na. Leε, nday ɓe na rii law Eroɗ ɓamba tasiri ⁷ ha ni waa fe a háake huɗ mii: «Fe ji ji hoy mù vbi mi kara, mi haŋa mù.» ⁸ Báyii le, leɗ máy tikɗi na, ɓáy faa nzaa ɓoko mi-ε ká'a yaa na, ka ɓáake ha Eroɗ mii: «Mu ɗaa tul Zaa Batis ka ɓo ɓil patinza, a mú ha mi ká zaɗ ni key!»

⁹ Zaɗka Mbay Eroɗ laa ɓayke na munu báyii le, sùo-ε rii ni ya. Roo le, ɓay tul huɗ ká'a haa ka nun ruɔ nzobri ká'a ɗi ri na, ka mbi nzi-ε ha ri víke ɓáy tul Zaa Batis ha leɗ máy tikɗi na. ¹⁰ Ka pie nzob mbijw se a vaa kuŋ tul Zaa ká ɓil hul sal na a ɗaa ¹¹ ɓo ɓil patinza, a víke ha leɗ máy tikɗi na yaa a séke ha mi-ε na. ¹² Zaɗka leɗ nduoɓal Zaari laa soro ɓay huɗ ɓe na báyii le, i ví mbi huɗ ɓe na

í vǎa voro. Falε ku rɔɔ, i se í vǎa lo soro feri ká kal na hǎ Zezu laa.

*Zezu hɔl nzoɓri isɔɔf sɔɔf duɔ zaɔf ndeɓe
(Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17; Zqa 6.1-14)*

¹³ Zaɔka Zezu laa soro ɓay huɔ Zaa na báyii le, ka hil a kaw ɓil tuo a zɔl huo-ε ká zaɔε ku ɓay séke ɓa zaɔf ká ɔo kɔɔk. Lεε, ruɔ nzoɓri ká ηgii ɓamba ká i kɔ ni tji na, i uru ká ɓil puori ɓáy ɓal-ri í dii fal-ε wuu wuu ká nzaa kporombii. ¹⁴ Zaɔka Zezu tji saa ɓil tuo a kɔ ruɔ nzoɓri na báyii le, ka kɔ nun síe ɓari a vaa nzoɓ sɛm ɓari.

¹⁵ Zaɔka zaɔf ɓa lǎw pira pira na báyii le, leɔf nduoɓal Zezuri soro ɓa lakun-ε í ɓaa hǎ ni mii: «Síe ti mbǎa, zaɔf ni key kara ɓa ɓil law kɔr ze ɔo key. Munu zu le, mu ála ruɔ nzoɓri key na ha ri zɔl, í se ɓil puori í vǎa hie fe sumri í sɔ.» ¹⁶ Lεε, Zezu yijira ɓáy ɓay ha ri mii: «ǎ se síe séke ɔi ya. ɓaari kǐ ze, ì ha ri fe sum ha ri sɔ.» ¹⁷ Lεε, i yijira ɓáy ɓay hǎ ni mii: «Buru ɔo ɓáy maapa ɓa ndeɓe ɓáy sijiri ɓa siɔi hɔy ze ɔo key.» ¹⁸ Báyii le, Zezu ɓaa ha ri mii: «ǎ víke ɓa key hǎ mǐ.» ¹⁹ Zaɔka Zezu mbi nzi-ε hǎ ruɔ nzoɓri riw bele kaw tul suy barak barak báyii le, ka yaa maapa ká ndeɓe ɓáy sijiri ká siɔi na, a ura nun-ε ɓa siya a ɔaa taambɔl hǎ ηgerɛwuru, rɔɔ a haw maapa na a hǎ leɔf nduoɓal-eri ha ri leke ruɔ nzoɓri na ha ri sɔ. ²⁰ Bari riw bele na, i sɔ mbaa ɓil-ri maa ɓáy zaɔf kɔn ɓari, a ɓieri ká tɔn ká i fǎa na mbaa buɔu ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ ɓa duɔ fale siɔi! ²¹ Bari ká i sɔ na, wǎrari maa isɔɔf sɔɔf duɔ zaɔf ndeɓe (5.000) taŋ kǐiŋa máyri ɓáy leɔri.

*Zezu se-seɔf ká tul mbii
(Mrk 6.45-52; Zqa 6.15-21)*

²² Falε ku ndiji hɔy le, Zezu hǎ leɔf nduoɓal-eri hil í kaw ɓil tuo í zɔl pola hǎ ni ɓay séke ɓa nzaa kporombii ká fi kelu. Zaɔka i zɔl na, Zezu tɔn fal kɔɓ ɓay ɓaa hǎ ruɔ

nzoɓri zol faa puɔ. ²³ Fale ká'a ha ri zol na báyyi le, ka vaa hil tul kuo bay d'aa nzaa bay kere ká di. Zaɗka zaɗ guba kɪ na, ka kaw zaɗɛ ku huo-ε hɔy. ²⁴ A tuo ká leɗ nduoɓal-eri kaw ɗi í zol na ɗo law mbii ro. Zuu kuu a suɔ nun-ri ha mbii nda tuo paw pãw ha ni laɗ beɗna beɗna.

²⁵ Nzaa faa nzaaruɔ na báyyi le, Zezu uru a se tul mbii takam takam ba luɔ leɗ nduoɓal-eri na ro vãw. ²⁶ Zaɗka i kɔ ni, ká'a se tul mbii na munu báyyi le, hiε ɗaa ri zikiki ha ri baa mii: «Ba wuru ze se vuku!» Ro, í guu fe báy hiε gũrum gũrum. ²⁷ Roo le, ká zaɗɛ ku hɔy, Zezu baa ha ri mii: «Ba bi kɪ zu, ì siɗ law-rì, ì ha hiε ka ɗaa rì ya!»

²⁸ Ro, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mbay, zaɗka ba bo kɪ zu le, mu mbi nzaa-a ha m̀ se tul mbii na mí se luɔ-ɔ.» ²⁹ Leε, Zezu yiɗra báy bay ha ni mii: «Mu vi na maal!» Báyyi le, Piyer tji saa bil tuo na, a se tul mbii ba luɔ Zezu. ³⁰ Roo le, zaɗka a kɔ zuu ká kuu ba hiε ɓamba na báyyi le, hiε ví ɗaa ni ha ni tii saw ríɗ mbii, le, ka guu fe belej mii: «Mbay, mu yaa m̀!» ³¹ Zaɗɛ ku hɔy le, Zezu zuɗa nduo-ε a mgba ni a baa ha ni mii: «Bo ká mbika law-a ndji hɔy na; bay ji ndaw rɔɔ mù may bay ká tul-i rì fe ká m̀ maa bay kóɔɔ mù ká tul mbii na ya le?»

³² Zaɗka i hil tul-ri siɗi bele í kaw bil tuo na báyyi le, nzaa zuu na ví kuɗ nzeɗ. ³³ Leε, nzoɓri ká i kaw bil tuo na, i ví huku pol Zezu í baa ha ni mii: «Ba tusuε kɪ, bo na, mù ba Vu ŋεεwuru.»

*Zezu vaa nzoɓri ká Zenezarɛɗ
(Mrk 6.53-56)*

³⁴ Zaɗka i tuo maambii na báyyi le, i tji fi kelu ká zaɗri ká kiri Zenezarɛɗ kɔr. ³⁵ Nzoɓri ká tusirike ká i kɔ ba Zezu na, i ɗaa bayke nda zaɗ kpol kpol riw bele ha ri vi báy nzoɓ semri riw bele ha ni. ³⁶ I koɗ ni bay haɗa ni ka pón faa ha ri zaa nzaa gari ɗe fi siri hɔy bo í vaa. Bari riw bele ká i zaa na, i vaa báy kere.

15

*Bay fe saw puo ká Fariziri geđe tul-e
(Mrk 7.1-13)*

¹ Báyji lɛ, Farizi hanɛri báy nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol hanɛri ká i uru saa Zuruzalɛm na, i vi luo Zezu í vbi ni bay mii: ² «Bay ji ndaw rɔɔ, leɗ nduoɓal-ari ɗaa vu mbom bo tul fe saw puo ká bulu naari kiɛ na ya lɛ? Bari na, i siɛ nduo-ri báy zadɛ munu ká ba fe saw puo na ya hoy, í su fe.»

³ Lɛɛ, Zezu yijira báy bay ha ri mii: «A baari na waa, bay ji ndaw rɔɔ, ò wadɗ bol kusol ŋgerewuru bay ɗaa fe saw puo baari ká ò fere na lɛ woo? ⁴ Ì ko, ŋgerewuru baa mii: “Mu ɗaa vu mbom ka bo tul baa-ka báy máa-ŋa*.” Rɔɓay, ka baa mii: “Nzoɓ ká faɗ mi-ɛ báy bi-ɛ lɛ, ɗo nun ika ni†.” ⁵⁻⁶ Roo lɛ, baari na ò kiɛ fe saw puo baari mii, zadka nzoɓ ɗo báy fe bay sókɔke bi-ɛ báy mi-ɛ, rɔɔ a baa mii, ðeri ti haɗa ri ya, bay ji lɛ, ba fe ká ðeri kɔrɔ ɗo boɗ bay haɗa ŋgerewuru lɛ, nzoɓke ku na se síe ɗaa vu mbom bo tul nzoɓ mbónji niri ya. Báy faa ɗaa fe saw puo baari ká mini key na, ò pɔŋke Bay ŋgerewuru ɗo fi mbjw. ⁷ Baari nzoɓ nzaa rúɔ bayri! Bay ká Ezay yaa saa nzaa ŋgerewuru se tul-rì na ɗo báy zadɛ ki. Bayke baa mii:

⁸ “Nzoɓri key na, i ɗaa mbay bo tul-i báy nzaa-ri hoy, roo lɛ, bil law-ri ɗo ɗi ɗi zij mì.

⁹ Rúo ká nzoɓri key ruo mì na ɗo ba fe ká gor hoy, bay ji lɛ, ferì ká i fere nzoɓri na ba fe saw puo nzoɓri ki hoy bo, ba Bay bi ya‡.”»

* 15:4 15.4 Tji kɛlɛ 20.12. † 15:4 15.4 Tji kɛlɛ 21.17. ‡ 15:9 15.9 Ezay 29.13.

*Fe ká ɗaa ha nzoɓ síike ndiŋ ndiŋ
(Mrk 7.14-23)*

¹⁰ Faɓe ku báyyi ɓe, Zezu ɗi ruɔ nzoɓri a ɗaa ha ri mii: «Ì te suku-rì í láake ɗay key na ɗáy kere í tuu sawke ta-taŋ: ¹¹ Fe ká nzoɓ su ɗáy nzi-ε se ɗil-e na ti ɗáa ha ni síike ndiŋ ndiŋ ká nun ŋɛɛwuru ya. Roo ɓe, fe ká tji saa nzaa nzoɓ, ze ɗaa ha ni síike ká nun ŋɛɛwuru.»

¹² Báyyi ɓe, leɗ nduoɓal Zezuri soro ɗa lakun-ε í vbi ni ɗay mii: «Bay ɗo ká mù ɗaa key na ɗiε law *Fariziri kpukɗu kpukɗu. Waa mù ko munu ya ɓe?» ¹³ ɓe, ka yiŋra ɗáy ɗay ha ri mii: «Puuri riw bele ká Baa ŋɛɛwuru ká nulue maa ya na, i mún ri nzar nzar zuɔ ɗisuy. Farizikeri ku na, i ɗo munu ɗa puukeri na. ¹⁴ Ì pón ri, ɗa ɗari rawri ze i ɗaa puu nduo nduo ku-i ɗari. A zaɗka raw ɗaa puu nduo nduo raw ku-ε ɓe, i líe siɗi bele wuruk zuɔ luɔ.»

¹⁵ Báyyi ɓe, Piyer mbi ɗay a ɗaa ha Zezu mii: «Mu tina saw mára law ɗay ká mù ɗaa ha Fariziri na ha ɗuru laa!» ¹⁶ ɓe, ka ɗaa mii: «Baari roɗay! Baari ká ì ɗa leɗ nduoɓal-iri ki hoɗy kara, ì taa láa ɗay key na kpuy ɓe woo? ¹⁷ Fe ká se ɗil nzaa nzoɓ na, ka a se ɗil-e a tji ɗa mjiiri zuɔ ɗisuy. ¹⁸ Roo ɓe, fe ká tji saa nzaa nzoɓ na uru saa ɗil wara law-ε, ɗe ze ha nzoɓ síike ndiŋ ndiŋ ká nun ŋɛɛwuru. Waa, ì ko munu ya ɓe? ¹⁹ Kér ɗay kaayari ndaw, ika nzoɓ ndaw, ɗáa nun pie ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, riiba ndaw, kúɗ ɗay gbaɗ gbaɗ zuɔ nzaa nzoɓ ndaw, roɔ ranja ki ndaw na, ɗa ferì ká uru saa ɗil wara law nzoɓ. ²⁰ Be ze, ɗa ferì ká ɗaa ha nzoɓ síike ndiŋ ndiŋ ká nun ŋɛɛwuru, ɗo suŋa fe taŋ síε nduo ɗáy zaɗε munu ká ɗa fe saw puo ɗari na, ɗe ze ɗaa ha nzoɓ síike ndiŋ ndiŋ ká nun-ε ya.»

Máy tul puo ká ɗaa law-ε ɓo tul Zezu
(Mrk 7.24-30)

²¹ Falε ku le, Zezu uru saa zaɗε na ku, a se tusiri ká ɗo ɗi ya ɓáy ηγερεpuo Tir ɓáy Sidon. ²² Báyii le, máy mbijw munu ká saw be ɗo tusiri *Kanaa se luo Zezu a ɗaa fe beleη mii: «Mbay! Vu bulu *David, kóɗ ηguo hɔy, mu ko nun síe ɓi! Vu-i ká ɓa leɗ máy tikɗi na, temndaya ɗo tul-e a ɗaa nun-ε tuo síe ɓamba tasiri.» ²³ Roo le, Zezu fεε nzaa máy na mgbuɗ ya. Ro, leɗ nduoɓal-eri soro ɓa lakun-ε í vbi ni mii: «Zezu, mu nii ni ha ni zól ɓa lew, ɓay yi le, ka guu fe a séke fal naari ɓanguo.» ²⁴ Leε, Zezu yiηra ɓáy ɓay mii: «ηγερεwuru píe mì ɓa luo baɗuri ká i ze-zee ká í ɓa leɗ Izarayelri na huo-ri kị hɔy, a máy key na saw be ɓoɗ.» ²⁵ Be nu ku hɔy kara, máy na ví huku pol Zezu gburuk a ɓaa mii: «Mbay, mu so mì!» ²⁶ Zezu yiηra ɓáy ɓay ha ni mii: «Do ndaɗ ɓamba ɓay mbika fe sum ká ɗo ɓay tul leɗri a vbu ha vu váyri ya.» ²⁷ Leε, máy na yiηra ɓáy ɓay ha ni mii: «Zaɗε kị na zu, Mbay. Be nu ku hɔy kara vu váyri na, bum fe sum ɓaa káw ɓari ká gay saa tutakra zuo siri na i dam í su.» ²⁸ Báyii le, Zezu yiηra ɓáy ɓay ha ni mii: «Áa, máy, mbika law ɓo na ηgii ɓamba. Ndaɗ ɓay haηa feke ka ɗaa munu ká mù hii.» Leε, ká zaɗε ku na hɔy, sùo vi-e na nduo kiyaw kiyaw.

Zezu vaa nzoɓ suosεmri

²⁹ Zezu zól ká zaɗε ku a se nzaa maambii ká Galele. Falε ku le, ka vaa hil tul mboro mbijw munu a kaw ɗi. ³⁰ Báyii le, ruo nzoɓri ηgii ɓamba vi luo-ε. I faa nzoɓ kpeɗeri ndaw, nzoɓ rawri ndaw, nzoɓri ká sùo-ri hu wũo ndaw, nzoɓri ká kusol-ri mbii gbãη ndaw, roo ɓáy sem hawri ηgii ɓamba ndaw na, i víke ri zuo pol Zezu, le, ka vaa ri. ³¹ Zaɗka ruo nzoɓri ko nzoɓri ká kusol-ri mbii gbãη ká í ɓaa ɓay ndaw, nzoɓri ká sùo-ri hu wũo ká i vaa ndaw, nzoɓ kpeɗeri ká i se-seɗ ɓáy kere ndaw, roo rawri ká i

kɔ-kóm ndaw na báyii lé, tuku ri ha ri písi ɲɔɛɛwuru leɗ Izarayɛlri.

Zezu hɔl wɔrari isɔɗ sɔɗ duo zaɗ niɲ

(Mrk 8.1-10)

³² Zezu ɗi leɗ nduoɓal-ɛri a ɓaa ha ri mii: «Mì kɔ nun síe nzoɓri key, ɓay yi lé, ɓa nam say ro i ɗo zinj mì a í ti ɓáy fe sum ya. Mì hii ɓay haɲa ri zol taɲ suɲa fe ya, ká yíi ɓari lé, i líe kɔn ká faa.» ³³ Lɛɛ, leɗ nduoɓal-ɛri vbi ni mii: «Zaɗ ni key na ɓa ɓil law kɔr ɗãr hɔy. Waa, zaɗ haɲ ndaw rɔɔ ɓuru séke ɗi ɓay nzáa fe sum ha ruo nzoɓri ká mini key na, i su mbaa ɓil-ri lé?» ³⁴ Lɛɛ, Zezu vbi ri mii: «Maapa ɓa mina ze ì ɗòke lé?» I yiɲra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ba tɔnɔ say ɓáy vu sji hanɛri.» ³⁵ Báyii lé, Zezu mbi nzi-ɛ ha ruo nzoɓri kaw siri. ³⁶ Falɛ ku ndaw rɔɔ, a ya maapa ká tɔnɔ say ɓáy sji na a ɗaa taambɔl ha ɲɔɛɛwuru, rɔɔ a haw a ha leɗ nduoɓal-ɛri leke ruo nzoɓri na. ³⁷ Nzoɓri riw bele su mbaa ɓil-ri siɓ siɓ maa ɓáy zaɗ kɔn ɓari. A ɓie maapakeri ɓáy sji ká saɗ na, leɗ nduoɓal-ɛri faa mbaa buɗu ɗɔɔɔɔ ɗɔɔɔɔ tɔnɔ say. ³⁸ Wɔrari ká i su maapa na, tul-ri ɓa isɔɗ sɔɗ duo zaɗ niɲ (4.000), taɲ kiɲa máyri ɓáy leɗri. ³⁹ Zaɗka Zezu ha ruo nzoɓri zol na, ka hil a kaw ɓil tuo a se ɓa tusiri Magadan.

16

Fariziri ɓáy Sadusiri vbi Zezu ɓay kóko fe saɲ

(Mrk 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Báyii lé, *Fariziri ɓáy *Sadusiri vi luo Zezu ɓay nzáa nzi-ɛ, ze í vbi ni ɓay haɲa ni ka ɗaa fe saɲ mbiw ha ɓari kɔ mii, hɔrusuo-ɛ na uru saa luo ɲɔɛɛwuru. ² [Lɛɛ, Zezu yiɲra ɓáy ɓay ha ri mii: «Baarì na, lów lé ì ɓaa mii, “Ruo na zaɗ a ɗoko ndaɗ ɓamba, ɓay yi lé, tumbam ɓa síɛ.” ³ A tiɓie piɛɗ laa lé, ì ɓaa mii, “Vuri key na mbam a tóko,

ɓay yi ɛ, tumbam s̄i ɗo wuo a ɗo guu.” Baari na, i ko faa nday saw ɓay ka se tul feri ka ɗo tumbam, roo ɛ, saw ɓay ka se tul feri ka ɗo bil sewri key na, i maa ɓay nday sawke ya.] ⁴ Nzoɓri ka timbeɗe ka i ɓa nzoɓ law ndayari ka i ɗo tul Bay ɲgerewuru ya na, i vbi fe saɲ ze ɓay kɔko! Roo ɛ, fe saɲ ki ɓoɗ ka ɓay ɗaa nde tul-e taa hay ka ɲgerewuru ɗaa ka tul *Zonas na, tiya* .» Falɛ ku ɛ, ka poɲ ri a zo.

Zezu baka leɗ nduoɓal-eri ɓay tul fe fere Fariziri (Mrk 8.14-21)

⁵ Leɗ nduoɓal Zezuri tuo mbii i se fi keɗu. Zaɗka i ɗo seke ɓa nzaa kporo ka fi keɗu na bayyi ɛ, i ko i ɓaa mii, ɓari yiɲra faa maapa na sel. ⁶ Bayyi ɛ, Zezu baka ri mii: «I nze bay suo-ri! I ko suo-ri ka tul fe hew fe *Fariziri bay *Sadusiri.» ⁷ Leɛ, leɗ nduoɓal-eri tii saw ɓaa ɓay ka sakra ki mii: «Ka ɓaa ɓay munu ɓay tul maapa ka naa yiɲrari faake.» ⁸ Ro, Zezu ko ker ɓay ɓari na a vbi ri mii: «Baari nzoɓri ka mbika law ɓaari ndii hoy! Bay yi ndaw roo i may ɓay ka sakra ki se tul maapa ka i yiɲra faake na ɛ? ⁹ Waa, i ko ya bay ɛ woo? I ker se tul maapa ka ndebe ka mi haw mi ha warari ɓa isoɗ soɗ duo zaɗ ndebe na ya ɛ woo? Mase bie ka ton na waa, i faa mbaa buɗu ɓa mina ɛ? ¹⁰ Roɓay, maapa ka ton say ka mi haw, mi ha warari ɓa isoɗ soɗ duo zaɗ niɲ ka bie ton ka i faa mbaa buɗu wuruk wuruk na waa, i ker se ɗi ya hoy ɛ? ¹¹ Waa ɗaa mina ndaw roo, i ker i ɓaa mii, ɓay tul maapa ze mi baake ɓay zih ri ɛ? Mi ɓaa mii: “I nze bay suo-ri bay tul fe hew fe Fariziri bay Sadusiri.”» ¹² Be nu ku roo, leɗ nduoɓal-eri laa bay ɓe na taɲ bay. Ka ɓaa ha ri bay haɲa

* ^{16:4} ^{16.4} Fe saɲ ka Zezu ɗo ɗaake ɓanguo na, kie mii ka ɓa Krisi, nzoɓ ka ɲgerewuru waa ɓay pie ni vi. Zaɗka Fariziri bay Sadusiri i vbi fe saɲ na, kie ker ɓay ɓari ka ndaya bay law-ri ka i ɗaa bo tul Zezu ya.

ri nze ɔ́áy sùo-ri ɔ́ay tul fe fére Fariziri ɔ́áy Sadusiri ká ɔ́o munu ɔ́a fe hew fe.

Zezu ɔ́a Krisi Vu Ɔ́gerewuru

(Mrk 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Zezu tji tusiri ká ɔ́o lakun Ɔ́gerewuru ká riŋ-ε ɔ́a Sezare-Filib. Báyyi Ɔ́, ka vbi leɗ nduoɔ́al-eri mii: «Waa, nzoɔ́ri ɔ́aa ɔ́ay mina ze se tul-i ɔ́i *Vu Nzoɔ́ Ɔ́?» ¹⁴ Ɔ́, i yiŋra ɔ́áy ɔ́ay mii: «Nzoɔ́ haneri ɔ́aa mii, mù ɔ́a Zaa Batis; nzoɔ́ kiri ɔ́oɗ ɔ́aa mii, mù ɔ́a *Eli, a nzoɔ́ kiri roɔ́ay ɔ́aa mii, mù ɔ́a Zeremi, mase ɔ́a nzoɔ́ kɪ ká yaa ɔ́ay saa nzaa Ɔ́gerewuru.»

¹⁵ Báyyi Ɔ́, ka yi a vbi ri mii: «A ɔ́aarì kɪ na waa, ì ɔ́aa mii, mù ɔ́a nzoɔ́ ve Ɔ́?» ¹⁶ Ɔ́, Simɔ́n Piyer yiŋra ɔ́áy ɔ́ay ha ni mii: «Mù ɔ́a *Krisi, nzoɔ́ ká Ɔ́gerewuru waa ɔ́ay píe ni vi; mù ɔ́a Vu Ɔ́gerewuru, Nzoɔ́ Káw Báyy Kumnun.» ¹⁷ Báyyi Ɔ́, Zezu mbi ɔ́ay a ɔ́aa ha ni mii: «Simɔ́n, vu *Zonas†, suoriya ɔ́a taa ɔ́o. ɔ́a nzoɔ́ ze ha nun-a taŋ ká tul tusuε ɔ́ay na key ya, roo Ɔ́, ɔ́a Baa ká kaw nulue ze mgbuɗa nun-a ká ɗi. ¹⁸ Mì ɔ́aa ha mù ta-taŋ: ɔ́o na mù ɔ́a Piyer, mára riŋke ɔ́a tisaw. Báyy faa hurusuo-i na, mù ɗáa ha nzoɔ́ri ngii ɔ́amba í ɗáake law-ri ɔ́o tul-i. Nzoɔ́ mbika lawkeri ká i mby tul kɪ riw bele na, ɔ́o ɔ́a hul ɔ́i ká mì mbuo ɔ́o tul tisawke na. Ze ɔ́a na huɗ hɔ́y kara, ti ɔ́oko ɔ́áy hurusuo háw yum ká tul-e ya. ¹⁹ Nzoɔ́ri ká mì re mbay ká tul-ri na, mì ha mù hurusuo ndáka faa pol-ri munu ɔ́a nzoɔ́ ká kɔ́ɔ lakerere mbay ɔ́o nduo-ε. Fe ká mù haa faake ká tusiri key na, a ɔ́a fe ká Ɔ́gerewuru haa faake ká nulue ro, a fe ká mù pɔ́ŋ faake ká tusiri key laa Ɔ́, a ɔ́a fe ká Ɔ́gerewuru pɔ́ŋ faake ká nulue ndaw pi.» ²⁰ Báyyi Ɔ́, Zezu baka leɗ nduoɔ́al-eri

† 16:17 16:17 Nzoɔ́ ndáy ɔ́ay haneri ɔ́aa mii: Simɔ́n, vu Zaa.

ηγο-ηγοη βαy हाजा रि баа हा nzoḅ mbiw mii, ḅeri बा Kriṣi, nzoḅ का ηγερωुरु waa बाy पीe ni vi na ya.

Zezu बाa बाy हुदू ḅe बा́y त्ति ḅe saa luḅ हुदू
(*Mrk 8.31-9.1; Luk 9.22-27*)

²¹ Úru saa síeke ku na, Zezu tii saḡw ḅáa बाy ta-taḡ हा led̄ nduoḅal-eri mii: «Do nun हाजा मि se Zuruzaleḡ, a mí kḅ seke fe ηgii ḅamba का nduo ηγεरे Zibri ndaw, *ηγεरेnzḅ fe poyri बा́y *nzoḅ fére nzoḅri bol kusolri ndaw pi. I ika मि, a ndeke दी nam sayke ले, मि त्ति saa luḅ हुदू mí kaw बा́y kumnun.»

²² Báyji ले, Piyer mḡba ni a त्तिके ηgereḡ ḅa nzaa zaḅ, a tii saḡw ḅáa बाy zih ni mii: «Mbay, fe key na ka त्ति tul-a ya! ηγεरोुरु का kḅrò mù!» ²³ Roo ले, Zezu fere kóm ḅa luḅ-ε a ḅaa हा ni mii: «Satan, mu zól का lakun-i दी दी बा lew! Bo na, mù daa puu ḅo faa हा मि, बाy ji ले, kér बाy ḅo na do ḅa kér बाy nzoḅri hoḡ ḅo, do ḅa kér बाy taa ηγεरोुरु ya.»

²⁴ Báyji ले, Zezu बाa हा led̄ nduoḅal-eri mii: «Nzoḅ का hii बाy séke fal-i ले, का पḅḅ sùḅ-ε yaklak हा मि a mbi puu say हुदू ḅe a soḅ a séke fal-i. ²⁵ Tusueke ले, nzoḅ का hii kḅrò kumnun ḅe ki sùḅ-ε na, kumnun taa tusueke na, का ti zih ya. A roo ले, nzoḅ का pḅḅ sùḅ-ε yḅḅ बाy tul-i ले, a zih kumnun taa tusueke na. ²⁶ A zaḅka nzoḅ zih feri का tusiri key riw bele, roḅ a zih kumnun taa tusueke ya na waa, ḅa feziḡa ji ki zu ले woo! Mase fe ji do दी ku का nzoḅ a máa बाy हाजा ηगेरोुरु a súoke kumnun taa tusueke na ले? ²⁷ Tusueke ले, ḅi *Vu Nzoḅ na, मि vika बा́y riḡ दीka Baa बा́y led̄ nzaaped̄ ḅeri का nulue mbiw hoḡ. Nzoḅ हाा हाा ले, मि púḅ ni maa बा́y ped̄ daa ḅeri. ²⁸ Mi बाa हा रि ta-taḡ ḅa tusue ki: nzoḅ हाḅeri का sakra ḅari का i do zaḅ ni key na, i ti huka ya kpuru बाy kḅkḅ मि ḅi Vu Nzoḅ का मि ví réke mbay na बा́y nun-ri ndaw roḅ í hu बा́y.»

17

Sùo Zezu fεε ɔo ɔoɔf ká tul kuo
(Mrk 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Falε ká ɔaa nam yie na, Zezu ha Piyεr, Zak ɔáy Zaa ká i ɔa yu k̄i na se z̄iη ni tul kuo ká gaη zeηleη ká ɔo nzaa zaɔ, a í kaw ɔi huo-ri. ² Báyiε le, ká zaɔε ku na, sùo Zezu fεε gb̄y ká nun-ri: nun-ε nd̄y munu ká síe, a gari ɔeri laa le, puu kāraa munu ɔa zaɔ tāa. ³ Ká zaɔε ku hōy, leɔ nduoɔal-εri ká say na, i ko *Moyze ɔáy *Eli ká i t̄i í ɔo loko soro z̄iη Zezu.

⁴ Báyiε le, Piyεr mbi ɔay a ɔaa ha Zezu mii: «Mbay, ɔo ndaɔ ɔamba ɔay hāa náa káwri zaɔ ni key. Zaɔka mù hii le, mì ɔaa hul puɔi ɔa say ɔo zaɔ ni key. Mb̄w ɔa taa ɔo, mb̄w ɔa taa Moyze, a mb̄wke laa le, ɔa taa Eli.»

⁵ Zaɔka'a ɔo ɔaa ɔay munu koɔ roɔbay báyiε le, síi mbam ká tāa a ɔo gbereη vi puma a guɔa tul-ri gbukru, le, ká ɔil síi mbamke ku na kusol m̄gba ɔeleη ká ɔi mii: «Be key na, ka ɔa Vu-i; mì ko ni ɔa nzoɔ nun-i. ɔa ɔe na ze sùo-i r̄iì mì ɔamba ká tul-e. Ì laa ɔay ɔe.» ⁶ Zaɔka leɔ nduoɔal-εri laa kusol ká m̄gba munu na báyiε le, h̄iε ɔaa ri zikiki ha ri lie raɔ zuo siri í ɔaa nzaa pol-ri tuη siri. ⁷ Roo le, Zezu soro ɔa lakun-ri a zaa ri a ɔaa mii: «Ì úru siya, ì ɔaa h̄iε ya.» ⁸ Zaɔka i ura nun-ri báyiε le, i ko nzoɔ mb̄w ya, ɔa Zezu huo-ε hōy ze ɔo.

⁹ Zaɔka i ɔo ɔíra saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ε ha leɔ nduoɔal-εri ká say na mii: «Fe ká t̄i nun-ri ká ì ko key na, ì ha ɔayke ka t̄i ká nzaa-ri ha nzoɔ mb̄w ka laa ya kpuru maa ɔáy nam ká ɔi *Vu Nzoɔ mì t̄iike saa luo huɔ na.»

¹⁰ Falε ku le, leɔ nduoɔal-εri vbi ni ɔay mii: «Bay yi ndaw roo, *nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri ɔaa mii: “Do nun hāa Eli ka vi pola ndaw roo, *Krisi, nzoɔ ká ηgeεwuru waa ɔay píe ni vi na ka vi ɔáy” le?» ¹¹ Leε, ka yiηra ɔáy

ḡay ha ri mii: «Ba tusuε k̄i, ḡo nun haṅa Eli na ka vi a leke feri riw bele ha ni ḡo ḡáy zadε zeb zeb. ¹² A roo le, mi ḡaa ha ri ta-taṅ: nzoḡ yaṅa ḡay saa nzaa ḡgerεwuru mb̄iw munu ká Eli na vi ḡoḡ ro, le, nzoḡri tuu ni ḡa ḡe ya, í ḡara ni munu ká law-ri hii. 'Be ze ḡo faa mb̄iw munu ndaw, ḡi Vu Nzoḡ na i ḡára mi k̄o seke fe.» ¹³ Be nu ku báyi le, leḡ nduoḡal-eri k̄o í ḡaa mii, ḡayke key na ka ḡaa se tul Z̄aa Batis.

*Zezu vaa nzoḡ kuku
(Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Zadzka Zezu ḡáy leḡ nduoḡal ká say na i ḡi saa tul kuo í ḡo ḡi ya deḡ ḡáy ruo nzoḡri na báyi le, w̄ara nzoḡ mb̄iw soro ḡa luo Zezu a huku pol-e a ḡaa mii: ¹⁵ «Mbay, kóḡ h̄oy, mu k̄o nun síe vu-i ká ḡa leḡ w̄ara nzoḡ ká k̄o seke fe ḡgi ḡamba key. Suosεεm kuku ḡara ni ḡanguo, a mbi ni ḡo huu ndaw, ḡo mbii ndaw pi. ¹⁶ Ze mi m̄gba ni mí séke luo leḡ nduoḡal-ari, roo le, faa vaa ni mba ri.»

¹⁷ Báyi le, Zezu yiṅra ḡáy ḡay ha nzoḡri mii: «Baari nzoḡ law ḡo-ḡoḡri ká law-ri ndaya! W̄aa, nam t̄oṅ ḡa mina ḡáy r̄oḡ, ḡay haṅa mi kaw ziṅ ri r̄oḡay le? Nam t̄oṅ ḡa mina ḡáy r̄oḡ, mi íki law-i ká tul-ri le? Ì m̄gba leḡ na í víke ḡa key ha mi.» ¹⁸ Báyi le, Zezu yiṅ temndaya na, le, ká zadε ku h̄oy temndaya na t̄i ká tul leḡ kuku na a p̄oṅ ni vaa kiyaw kiyaw.

¹⁹ Lεε, leḡ nduoḡal-eri k̄i laa ro i soro í vi lakun-ε í m̄gba ni ḡo fi mb̄iw í vbi ni ḡay mii: «Bay iṅ ndaw r̄oḡ ḡuru maa ḡay níi temndaya ni key na ya le?» ²⁰ Lεε, Zezu yiṅra ḡáy ḡay ha ri mii: «ḡo munu ḡay tul mbika law ḡaari ká nd̄i h̄oy. Mi ḡaa ha ri ta-taṅ ḡa tusuε k̄i: zadka mbika law ḡaari ḡoḡ ya maa para t̄uṅ ká nd̄i h̄oy le*, i

* ^{17:20} ^{17.20} Báy nzaa gεεk le, ḡa para t̄uṅ ya, roo le, Zezu ḡaa ḡay se tul para mutarde ká ḡoḡ maa para t̄uṅ.

ḡaa ḡa kuo key na mii: “Mu sóro ká zaḡ ni key, a mú se mú vaa ḡo lew,” le, a sóro na ki. Fe mbijw ká’ a mbaka ri mba na, tiya. ²¹[Roo le, kiri temndaya ká mini key na, ḡáy faa ḡáa nzaa ḡay kere ḡáy sán sùo ḡoy ze, nzoḡ a máa ḡay níike ni ḡa ni tji saa tul nzoḡ.»]

Zezu ḡaa ḡay huḡ be ḡáy tji be saa luḡ huḡ
(*Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45*)

²² Nam mbijw munu ká Zezu ḡáy leḡ nduoḡal-eri i zinj ki riw bele ká kuḡu zaḡ ká Galele na báyii le, Zezu mbi ḡay a ḡaa ha ri mii: «Bi *Vu Nzoḡ na, nzoḡ tul ḡgani ḡiri i pón̄ m̄i ḡo nduo nzoḡri ha ri í m̄i, ²³a ndeke ḡi nam sayke le, m̄i tji saa luḡ huḡ mí kaw ḡáy kumnun.» ḡayke ku na ḡaa ḡa leḡ nduoḡal-eri ḡáake síe ḡgji ḡamba tasiri.

ḡay ká se tul puo larimbuo

²⁴ Zezu ḡáy leḡ nduoḡal-eri i tji ká Kapernayum. Báyii le, *nzoḡ yaaḡa larimbuori ká ḡay tul *hul kani ḡḡerewuru soro í vaa zinj Piyer í vbi ni ḡay mii: «Waa, larimbuo ká ḡay tul hul kani ḡḡerewuru na, ḡḡerē tul-rì puo ya le?» ²⁵ Lee, ka yijira ḡáy ḡay mii: «Ka pu-puo puo.»

Zaḡka Piyer ḡo ndúo ḡa hula báyii le, Zezu mbi ḡay a ḡaa pola se tul larimbuo na a ḡaa ḡa ni mii: «Simon, waa, mù ker mina ro ká ḡil law-a le? Waa, mbayri ká tusiri key na, i yaa larimbuo saa nduo nzoḡ veri, mase i puo tul fe ḡari ḡa nzoḡ veri le? I yaa saa nduo vu ḡari mase, nzoḡ tul puori le?» Lee, Piyer yijira ḡáy ḡay mii: «I yaa saa nduo nzoḡ tul puori.» ²⁶ Báyii le, Zezu yìi a ḡaa ḡa ni mii: «Munu zu báyii le, vu mbayri ze puo larimbuo ya. ²⁷Ze munu ḡoy kara, ḡay haḡa náa ḡo ḡa ḡuḡ puu ḡay tul nzoḡ mbú larimbuori key ya le, mu se maambii mú vaa ḡo-ḡoy, le, titire sji ká mù mgbaka ḡekre ku na, mu

mgbúɔ́ɔ́ nzi-ε, ɛ, mù zín lari ká ɔ́i ká maa naa. ɛε, mù puoke tul-a ndaw, tul-i ndaw siɔ́i bele.»

18

Nzoɔ́ ve ze ba ngɛɛnzoɔ́ ɛ?

(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Ká bil saw síeke ku na leɔ́ nduoɔ́bal Zezuri soro ba lakun-ε í vbi ni bay mii: «Ká sakra nzoɔ́ri ká ngɛɛwuru re mbay ká tul-ri na waa, nzoɔ́ ve ze ba ngɛɛnzoɔ́ ɛ?»

² Báyii ɛ, Zezu ɔ́i leɔ́ mbijw ká ndii munu ha ni ví ɔ́o sikɔ́a ɔ́ari ³ a ɔ́aa mii: «Mì ɔ́aa ha rì tá-taɲ ɔ́a tusuε kɪ: zaɔ́ka ò suo kér bay ɔ́aari a í ɔ́inɲ tul-rì bay ɔ́oko munu ká leɔ́ri ká ndii key na ya ɛ, ò ti ɔ́oko sakra nzoɔ́ri ká ngɛɛwuru re mbay ká tul-ri na ya. ⁴ Nzoɔ́ ká ɔ́inɲ tul-e munu ká leɔ́ ká ndii key na ɛ, nzoɔ́ke na ku ze, i kóko ni ba nzoɔ́ ká mba tul kɪ-eri ká *puoruo ngɛɛwuru. ⁵ A nzoɔ́ ká mba leɔ́ mbijw, munu ká leɔ́ key na ba sùo-ε bay tul-i ɛ, ka mba mì ɔ́i kɪ sùo-i zu.»

Haɲa nzoɔ́ ɔ́aa feyaa ba fe ká ndaya

(Mrk 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Roo ɛ, nzoɔ́ ká ula leɔ́ mbijw ká ndii mini ká sakra leɔ́ri ká ɔ́o key ká i ɔ́aa law-ri ɔ́o tul-i na ha ni ɔ́aa feyaa ɛ, síɲ bawda tisaw ɔ́o sol nzoɔ́ke a vbu ni ha ni riɲ a ɔ́o tigbaa maambii na, ndaɔ́ mba haɲa ni kaw báy kumnun a ula leɔ́ na. ⁷ Kóko seke fe minake ze ɔ́o bay tusiri key, bay tul feri ká ɔ́o ɔ́i a ɔ́aa ha nzoɔ́ri ɔ́aa feyaa na ɛ! Ba tusuε, fekeri na a ɔ́oko ɔ́anguo. Roo ɛ, kóko seke fe ba taa nzoɔ́ ká ɔ́o ba ngud puu ká ɔ́aa ha nzoɔ́ri ɔ́aa feyaa.

⁸ Zaɔ́ka ɔ́a nduo-ɔ́ mase ɔ́al-a ze ɔ́aa ha mù ɔ́aa feyaa ɛ, mu kuɲ ni gbaɔ́ mú vbu biɲ ɔ́o ɔ́isuy. Séke báy nduo-ɔ́ mbijw, mase báy ɔ́al-a mbijw se zaɔ́ kumnun taa tusuεke

na, ndaɗ mba séke ɓáy nduo siɗi bele, mase ɓal-a siɗi bele ha ri vbu mù ɓo ɓil huu ká ru-ruma ya ɓanɗuɔ. ⁹ A ze ɓo, ɓa nun-a ze ɗaa ha mù ɗaa feyaa laa ɓe, mu ngókɗo ni mú naa ni a mú vbu ni biɗ ɓo ɓisuy. Séke ɓáy nun-a mbijw ɗaru se zaɗ kumnun taa tusuɓe na, ndaɗ mba séke ɓáy nun-ari siɗi bele ha ri vbu mù ɓo zaɗ kóko seke fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya.

Law ɓay ká se tul baɗu ká zee

(Luk 15.3-7)

¹⁰ Ì nze ɓáy sùo-rì ndaw ro! Ì ìm leɗ mbijw mini ká sakra ku-eri key na ya, ɓay ij ɓe, m̀ ɓaa ha r̀ ta-taɗ: leɗ nzaapeɗri ká nulue ká i ko-kóm ɓa tul-ri na, i ɗo pol Baa ká nulue ɓáy namri riw bele ɓay tul-ri.

¹¹ [Bi *Vu Nzoɓ na, m̀ vi tusiri key ɓay yaɗa nzoɓri ká i ze-zee.] ¹² Waa, ì ker mina ká ɓil law-r̀ ɓe? Zaɗka nzoɓ mbijw ɗo ɓáy baɗu ɓa isoɗ mbijw, roɔ mbijw ví zee ká sakra ku-eri ɓe, ka ti pónɗ hayri ká sɗɗ tɔnɔ mbijw pɗe tɔnɔ mbijw ku ɗo tul kuo, ɓay vaa nzaa taa hay ká zee na ku ya ɓe woo? ¹³ M̀ ɓaa ha r̀ ɓa tusuɓe: zaɗka'a ziɗ baɗu ɓe ká zee mbijw na ɓe, ɓa fe suoriya ɓe ngji ɓamba tasiri mba tul nzoɓ hayri ká sɗɗ tɔnɔ mbijw pɗe tɔnɔ mbijw ká i zee ya na. ¹⁴ ɗo faa mbijw munu ndaw, Baa ɓaari ká kaw nulue na, ka hii ɓay haɗa leɗ mbijw ká ndij ká sakra ku-eri key na ka zee ya.

Faa léke ɓay ká sakra nzoɓ mbika lawri

¹⁵ «Zaɗka yu-ɔ ɗaa kaaya ziɗ mù ɓe, mu se mú vaa ziɗ ni, ɓo ɓáy kɗi siɗi kɗi hoɗ, ɓe, mu kɗe ni kaaya ká'a ɗaa ziɗ mù na. A ze ɓo, zaɗka yu-ɔ na laa ɓay ɓo ɓe, mu ya ni ɓa yu-ɔ ro zu. ¹⁶ Ze ɓo, zaɗka'a hii ɓay láa ɓay ɓo na ya ɓe, mu ỳi mú vaa nzaa nzoɓ kɗi mbijw mase siɗi munu ha ri se ziɗ mù, ɓay haɗa ɓo, ɓayri riw bele ká i léke na, i léke ká

nun nzoɓ ɓay nasikeri siɗi mase sayri munu*. ¹⁷ Zaɗka'a hii ɓay láa ɓay ɓari ya ɛ, mu vǎa ɓaa ɓayke ká zaɗ mbú kǐ nzoɓ mbika lawri. A ze ɓo, zaɗka'a hii ɓay láa ɓay ɓari na ya roɓay laa ɛ, mù ko ni ɓa nzoɓ ká tuu ŋgerewuru ya, mase ɓa nzoɓ ndaya munu ká nzoɓ yaɗa larimbuo.

¹⁸ «Mì ɓaa ha rì ta-taɗ ɓa tusuɛ kǐ: feri riw bele ká ì haa faake ká tusiri key na, a ɓá fe ká ŋgerewuru a háa faake ká nulue ndaw, a feri riw bele ká i poɗ faake ká tusiri key laa ɛ, a ɓá fe ká ŋgerewuru poɗ faake ká nulue ndaw pi.

¹⁹ Mì ɓaa ha rì ta-taɗ na roɓay mii: zaɗka nzoɓri siɗi ká sakra ɓaarì zuo ziɗ kǐ ɓay tul fe ǐ ǐ ká tusiri key ɓay ɗáake nzaa ɓay kere ɛ, ɓǎa ká kaw nulue na, a haɗa rì feke. ²⁰ Tusuke ɛ, zaɗ ká nzoɓri siɗi, mase say i zuo ziɗ kǐ ká ɗi ɓáy riɗ-i ɛ, ɓi na mì ɗo ziɗ ri mbiw hoɗ.»

Faa ndáka buma ká sakra kǐ

²¹ Báyii ɛ, Piyer soro ɓa lakun Zezu a vbi ni ɓay mii: «Mbay, wǎa, zaɗka yu-i ɗaa kaɗaya ziɗ mì ɛ, mì ndáka buma ziɗ ni faa ɓal ba mina ɛ? Wǎa, a séke kpuru faa ɓal ba tɔno say ɛ?» ²² LEE, Zezu yiɗra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ū-uu munu ya. Mì ɓaa ha mu: Kpuru faa ɓal ba tɔno say hoɗ ya, roo ɛ, kpuru faa ɓal ba síɗ tɔno say ba tɔno say.

²³ «Síe ká ŋgerewuru re mbay ká tul nzoɓri na, ka'a ɗáa fe munu ɓa mbay ká hii kǐiɗa bol feri ká nzoɓ peɗ ɓeri kpaa. ²⁴ Zaɗka'a tii saw kǐiɗa bol feri na báyii ɛ, i mgba nzoɓ peɗ ɓe mbiw munu ká mbol ɓe ɗo tul-e ɓa sak isoɗ soɗ duo zaɗ duo ká mba kǐiɗa†. ²⁵ Munu ká'a maa púo mbol ɓe na ya báyii ɛ, mbay tul-e na mbi nzi-ɛ ɓay haɗa ri mgba ni í hie ni, máy ɓe ndaw, vi-eri ndaw, feziɗa ɓeri

* ^{18:16} ^{18:16} Kǐiɗa bol kusol ba siɗike ^{19:15}. † ^{18:24} ^{18:24} Lari ká nzoɓ peɗ a púo mbay tul-e na, ɓa lari peɗ mbiimbam duo fale ndebe.

riw bele ndaw, rɔɔ ɓay pɔŋ larike í púoke mbɔl na ɓáy. ²⁶ Báyji ɛ, nzɔɓ peɗ na ví huku pol-e gburuk a koɗ ni mii: “Mu ha law-a ká huo mù lɔm ká tul-i, ɛ, mbɔl ɓori ká ɗo tul-i na, mì púo mù ŋgiɗ ŋgiɗ bele ɓáy.” ²⁷ ɛɛ, mbay tul-e na kɔ nun síe ɓe a naa mbɔl ká tul-e a pɔŋ ni se zaɗ seɗ ɓe.

²⁸ «Falé ká nzɔɓ peɗ na tji ká zaɗɛ na ku báyji ɛ, ka vaa dar baw peɗ ɓe mbijw munu gbukru ká mbɔl ɓe ɗo tul-e ɓa nun lari ká ndji hɔy‡. ɛɛ, ka ví mgba sol-e a fiyu veɗe a ɓaa ha ni mii: “Mu púo mù mbɔl ɓi ká ɗo tul-a na!”

²⁹ Báyji ɛ, baw peɗ ɓe na huku siri gburuk ká pol-e a koɗ ni mii: “Mu ha law-a ka huo mù lɔm ká tul-i, ɛ, mì púo mù mbɔl ɓo na ɓáy.” ³⁰ ɛɛ, ka hii puu ɓayke ya, a mgba ni ɓo hul sal kpuru maa ɓáy haɗa ni puo mbɔl ká ɗo tul-e na.

³¹ «Zaɗka baw peɗ ɓe haɗri kɔ fe ká kal na báyji ɛ, i ɗaa síe ŋji ɓamba tasiri ha ri se í vaa kji fal feri riw bele ká kal na ha mbay tul-ri. ³² Báyji ɛ, mbay tul-ri na ɗi nzɔɓ peɗ ɓe na ha ni vi a ɓaa ha ni mii: “Bo nzɔɓ peɗ ká mù mgbor ɓamba! Bi na, mì naa ɓay mbɔl ɓi na ká tul-a riw bele ɓa fal, ɓay ji ɛ, mù koɗ mì ɓay haɗa mì ɗaa munu ziŋ mù. ³³ A ɓo na waa, mù maa ɓay kóko nun síe baw peɗ ɓo na munu ká mì ɗaa ziŋ mù na ku ya ɛ woo?” ³⁴ ɛɛ, law mbay tul-e na faa ni gbururu gbururu ha ri mgba ni í vbu ni ɓo hul sal ká nduo nzɔɓ píri nzɔɓri kpuru maa ɓáy haɗa ni puo mbɔl ká tul-e na ŋgiɗ bele ndaw rɔ!

³⁵ «Be ze, ɓaari hɔy kara, nzɔɓ haa haa ká sakra ɓaari ká nda buma ɓáy ɓil wara law-ɛ riw bele ziŋ yu-ɛ ya ɛ, Baa ká kaw nulue na, a ɗaa faa mbijw munu ká mbay ɗaa ziŋ nzɔɓ peɗ ɓe na ndaw pi.»

‡ 18:28 18:28 Lari ká nzɔɓ peɗ a púo ku-ɛ na, ɓa lari peɗ nam mbijw.

19

*Bay ká se tul ní mǎy nzoḅ**(Mrk 10.1-12)*

¹ Zadfka Zezu fere nzoḅri ḅay ḅeri key na ɔ munu báyyi le, ka zol ká kuḁu zadf ká Galele a se zadf ká ḁo nzaa mbii Zurḁ ká fi kɛlu ká ḅil kuḁu zadf ká Zude. ² LEE, ruo nzoḅri ḅgji ḅamba i se fal-ε, le, ka vaa sεm ḅari.

³ Báyyi le, Farizi ḅanɛri soro ḅa lakun-ε ḅay nzáa nzi-ε ze í vbi ni ḅay mii: «Ká ḅil *bol kusol naari na waa, wara nzoḅ ḁo báy faa ká ḅay ní mǎy ḅe ḅay tul ḅay yi yi hoy kara mgbum le?» ⁴ LEE, Zezu yijira ḅáy ḅay ha ri mii: «Waa, ḅay ká i ḁaa ḁo ḅil mbede ḅgerewuru na ì kij í kɔ ya hoy le woo? Báy tiikake lew hoy na, Nzoḅ Dáa Feri Riw Bele na ḁaa wara nzoḅ ḅáy mǎy nzoḅ zeb*.⁵ Sawke mini ze, “wara nzoḅ a pón bi-ε ḅáy mi-ε, ḅay káw zij mǎy ḅe; le, ḅari sidí bele reb na, i ví ḅa nzoḅ ká mbijw†.” ⁶ Be mini ze, i ḅa nzoḅ ká sidí mbáa, roo le, i ḅa nzoḅ ká mbijw. Munu zu le, nzoḅri ká ḅgerewuru siḅ ri zuo kị na, ndad ḅay haḅa nzoḅ ka wál sakra ḅari ya.»

⁷ LEE, *Fariziri vbi ni ḅay mii: «A munu ku waa ḅay yi ndaw roo, *Moyze mbi nzi-ε ḅa wara nzoḅ ḁaa mbede ní mǎy ḅe na ḅa ni ndaw roo, a nii ni zol le‡?» ⁸ LEE, Zezu yijira ḅáy ḅay mii: «Bay tul law ḅgɔḅ ḅaari ze, Moyze ḅa faa ha ri níike mǎy ḅaari. Roo le, ḅáy tiikake na ḁo munu ya. ⁹ Mì ḅaa ha ri: zadfka nzoḅ ḁo báy mǎy ká mǎyke nzaa wara kị ya, roo wara na nii ni a yaa mǎy kị le, warake ku na ḁaa nun pie.» ¹⁰ Báyyi le, ledf nduoḅal-eri ḅaa ḅa ni mii: «Zadfka simsedf wara nzoḅ ḁo munu ḅay tul mǎy ḅe le, yaaḅa mǎy ya na ndad mba ḁi.» ¹¹ LEE, ka yijira ḅáy ḅay ha ri mii: «Warari riw bele na i maa ḅay

* 19:4 19.4 Tiika saw fe 1.27. † 19:5 19.5 Tiika saw fe 2.24. ‡ 19:7 19.7 Kijna bol kusol ba siḁike 24.1-3.

yaaŋa kér ðay ni key ya, roo ɛ, ða ðari ká ŋɛɛwuru ha ri hurusuoke hɔy ze, i máa yaaŋa ðayke. ¹² Nzob̄ han̄ɛri yaa máy ya, ðay ɲi ɛ, ndīw ri hu-hu báy máa ðari ká mbon̄ke ri hɔy; a nzob̄ hawri ɛ, i yaa máy ya, ðay ɲi ɛ, i ða nzob̄ri ká i lo gum-ri lo; a nzob̄ k̄iri laa ɛ, i yaa máy ya, ðay ɲi ɛ, i kɔɔ sùo-ri í ðaa peɗ hɔ réke mbay ŋɛɛwuru ká tul nzob̄ri na se ða pola. Nzob̄ ká maa ðay yaaŋa ðay key ɛ, ka yaa.»

Zezu s̄am fe zuo tul led̄ri
(*Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17*)

¹³ Báyi ɛ, nzob̄ri vi báy led̄ri hɔ Zezu ðay haŋa ni ka ðaa nduo-ɛ bo tul-ri a ðáake nzaa ðay kere. Roo ɛ, led̄ nduoɓal-ɛri haa ri. ¹⁴ ɛɛ, Zezu ðaa ha ri mii: «Ì ála led̄ri ha ri vi luo-i ðo, ì haa ri ya, ðay ɲi ɛ, ŋɛɛwuru re mbay ká tul ðari ká i ðo munu ká led̄ri key.» ¹⁵ Fa ɛ ká'a ðaa nduo-ɛ bo tul-ri na, ka pɔŋ ri a zol ká zad̄ɛ ku.

Baka ðay ká se tul feziŋa
(*Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30*)

¹⁶ Báyi ɛ, led̄ kuban mb̄iw munu soro ða lakun Zezu a vbi ni ðay mii: «Mbay, fe kere ɲi k̄i ndaw rɔɔ, mì ðáa ðay z̄iŋke kumnun ká ðo ðan̄guo na ɛ?» ¹⁷ ɛɛ, ka yiŋra báy ðay hɔ ni mii: «Bay ɲi rɔɔ, mù vbi mì ðay ká se tul fe kere ɛ?» Nzob̄ mb̄iw kek̄lek hɔy ze ða nzob̄ kere. Zad̄ka mù hii ðay z̄iŋ kumnun ká ðo ðan̄guo na ɛ, mu ðaa vu mbom ka bo tul *bol kusol ká *Moyze ha rì na ndaw rɔ! ɛɛ, led̄ kuban na yi a vbi ni mii: «Waa, bol kusol taa haakeri ɛ?» ¹⁸ ɛɛ, Zezu yiŋra báy ðay mii: «Mù ti ika nzob̄ ya, mù ti ðáa nun pie ya, mù ti ri-riiɓa ya, mù ti kúɗ ðay zuo nzaa

nzob̄ ya, ¹⁹ mù d̄áa vu mbom̄ bō tul b̄aa-ka b̄áy máa-ŋa§, r̄oɔ mú hiī k̄u-ɔ munu ká s̄uò-ɔ bō k̄i*.»

²⁰ B̄áyjī l̄e, leđ kuban na b̄aa h̄a ni mii: «Bol kusolkeri ku riw bele na, mì d̄o tul-e b̄áy zađe. W̄aa, h̄a j̄i r̄oɔbay ze puo mì b̄áy l̄e?» ²¹ L̄e, Zezu b̄aa h̄a ni mii: «Zađka mù hiī bay ví ba nzob̄ kere munu ká ŋgerewurū ba nzob̄ kere na l̄e, mu se mú v̄aa hie fe b̄ori riw bele ká mù d̄ōke na, a mú p̄oŋ larike h̄a nzob̄ kukuri, l̄e, mù d̄oko b̄áy feziŋa taa tusuɛkeri ká nulue. Fal̄e ro l̄e, mu ȳjī mú se fal-i b̄áy.»

²² Zađka leđ kuban na laa bayri na munu b̄áyjī l̄e, ka zol̄ mgbirin̄, baȳ j̄i l̄e, ka d̄o b̄áy feziŋari ŋgiī bamba.

²³ L̄e, Zezu b̄aa h̄a leđ nduoɔbal-eri mii: «Mì b̄aa ha r̄i ta-taŋ ba tusuɛ k̄i: baȳ haŋa nzob̄ feziŋa d̄in̄ tul-e h̄a ŋgerewurū re mbay ká tul-e na, zađe ŋgoŋ bamba. ²⁴ Mì b̄aa ha r̄i na r̄oɔbay: baȳ haŋa zambal ka nduo luɔ zoy a t̄jī ká nun-ɛ na, d̄o ŋgoŋ bamba tasiri. Roo l̄e, haŋa nzob̄ feziŋa d̄in̄ tul-e h̄a ŋgerewurū re mbay ká tul-e na, d̄o ŋgoŋ bamba tasiri kal̄ d̄i r̄oɔbay†.»

²⁵ Zađka leđ nduoɔbal-eri laa bayke na munu b̄áyjī l̄e, tuku ri ha ri b̄aa mii: «A munu ku waa, nzob̄ ve ze a máa baȳ z̄in̄ pam na b̄áy l̄e?»

²⁶ B̄áyjī l̄e, Zezu geđe kóm̄ ba luò-ri a b̄aa ha ri mii: «Fe key na, nzob̄ri ze faake mba ri, roo l̄e, ŋgerewurū na fe ká mba ni mba na mb̄iw tiya.»

²⁷ L̄e, Piyer̄ mbi baȳ a b̄aa h̄a ni mii: «Mu k̄o, buru na buru p̄oŋ feri riw bele, a búru se fal-a. A key w̄aa, fe j̄i

§ 19:19 19:19 T̄jī k̄el̄e 20.12-16; K̄iŋa bol kusol ba siđike

5.16-20. * 19:19 19:19 Soro peđ d̄áa Leviri 19.18. † 19:24

19.24 Fe ká Zezu b̄aa bayke ká zađ ni key na, tuku leđ nduoɔbal-eri, baȳ j̄i l̄e, Ziɔri ker mii, nzob̄ ká d̄o b̄áy feziŋa ŋgi-ŋgiī na, feziŋa be na k̄iɛ mii, ka ba nzob̄ ká' a rii law ŋgerewurū, r̄oɔ puoruo ŋgerewurū kara ba taa be ndaw pi. Roo l̄e, Zezu k̄iɛ ri mii, k̄er baȳ b̄ari d̄o b̄áy faake ya.

ze a doko bay tul buru na le?» ²⁸ Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Mì baa ha ri ta-taη ba tusuε k̄i: zadka bi *Vu Nzob mì káw tul karingaw riη d̄ika báy sew ká feri riw bele a ví ba fie na, baarì ká tul-rì duo fal-ε siđi ká ì tōη fal-i na, ì káw tul karingaw mbayri ndaw bay réke tul saw k̄ani leđ Izarayelri ká duo fale siđi na. ²⁹ Nzob h̄aa h̄aa ká pōη hul b̄eri, mase yu-eri báy tini-eri, mase bi-ε báy mi-ε, mase vi-eri mase wáa b̄eri bay tul-i le, ηgerewuru a haηa ni k̄iri faa bal ba isod̄ sod̄, a d̄o báy kumnun ká d̄o ban̄guo. ³⁰ Roo le, nzobri ηḡji bamba ká i d̄o pola timbede key na, i doko fal. A nzobri ηḡji bamba ká i d̄o fal timbede key na, i doko pola.»

20

Law bay ká se tul nzob wáa

¹ Síe ká ηgerewuru re mbay ká tul nzobri ká tusiri key na, d̄o munu ba nzob wáa mb̄iw munu ká t̄ji tibie piεd̄ a f̄aa nzobri ha ri v̄aa d̄aa ped̄ ká wáa be. ² Báyji le, ka siη tul bay ziη nzob ped̄ri na, bay haηa ped̄ nam mb̄iw le, ka p̄uo ri larike maa d̄i. Fale ku r̄oo, a pōη ri ha ri se wáa na báy.

³ Zadka síe so nd̄ji báyji le, ka t̄ji a vaa ziη nzob k̄iri ká i kaw káa taη d̄aa ped̄. ⁴ Ka baa ha ri mii: «Ì se wáa bi na, bo í v̄aa d̄aa ped̄ ká d̄i, le, mì p̄uo rì lari ped̄ baarì na báy zadε.» ⁵ Lεε, nzobkeri na i zol í se wáa na. Zadka síe ví d̄o law tul báyji le, nzob wáa na t̄ji a d̄aa munu na rōbay, r̄oo síe ká f̄εε s̄uo-ε na kara, ka d̄aa munu ndaw. ⁶ A zadka síe d̄aa nduo-ε bo tul vay puu d̄er báyji le, ka t̄ji na rōbay a v̄aa ziη nzob k̄iri ká i d̄o káa ḡor a baa ha ri mii: «Daa mina r̄oo ì d̄o zad̄ ni key ban̄guo h̄a saw síe kal rì ḡor h̄oy taη d̄aa ped̄ le?» ⁷ I ȳiηra báy bay h̄a ni mii: «Buru kaw taη d̄aa ped̄, bay j̄i le, nzob mb̄iw h̄a buru

pedf ya.» Ka yìi a ðaa ha ri mii: «Munu zu Ì, ì se wáa ði í vaa ðaa pedf ká ði.»

⁸ Zadfka, zadf ða lów na báyii Ì, nzoð wáa na ðaa ha nzoð kóro fe ðeri mii: «Mu ði nzoð pedri na mú puo ri lari ðari. Mu tii sawke saa tul ðari ká i ðaa pedf ká fal key, roo, mú tíike tul nzoð hayri ká i ðaa pedf ká pola na báy.» ⁹ Ì, ðari ká i tii pedf báy síe ká ðaa nduo-ε ðo tul vay puu ðer na i vi. Báyii Ì, nzoð haa haa Ì, zìñ lari pedf nam mbìw. ¹⁰ Falε ku Ì, nzoðri ká i ðaa pedf báy titire ðεkrε na laa ro i vi. Ì, i ker ká ðil law-ri í ðaa mii, ðari zìñ lari ñgi-ñgi wuruk wuruk kal tul-e taa ku-i ðari na ku. Roo Ì, nzoð haa haa Ì, ka ha ni lari pedf nam mbìw na ndaw.

¹¹ Zadfka i zìñ lari na báyii Ì, i ñguri sùo-ri í ðaa ðay zìñ nzoð wáa na ¹² í ðaa mii: «Bari ká i ðaa pedf ká fal ðuru key saw síe mbìw hoy mã, mù puo ri maa kì báy ðuru ká ðuru ðaa pedf báy tibie piεd hoy, búru taa ká ði podo podo ká ðisie biribiñ Ì?» ¹³ Báyii Ì, nzoð wáa na yìñra báy ðay ha nzoð mbìw ká sakra ðari ku mii: «Nzoð buo-i, mì ðaa ða bukru ze zìñ mù ya. Waa, náa sìn tul ðay ká ðay haña mì púo mù lari pedf nam mbìw ya Ì woo? ¹⁴ Munu zu Ì, mu yaa lari pedf ðo, mú se zadf sef ðo. Be ká'a ðaa pedf ká fal key mgbada na, mì hii ðay púo ni maa kì báy taa ðo ku. ¹⁵ Waa, mì ðo báy faa ká ðay ðaa fe ká law-i hii báy lari ði na ya Ì woo? Mase, mù ðaa kpere ðay ðá ká mì ða nzoð law kere na Ì?»

¹⁶ Falε Ì, Zezu sìn tul law ðay na a ðaa mii: «Nzoðri ká i ko ri ða nzoð ká i ðo fal na, síeke Ì, i ðoko pola, a nzoðri ká i ko ri ða nzoðri ká i ðo pola laa Ì, i yìi í ðo fal.»

*Zezu ðaa ðay se tul huð be
(Mrk 10.32-34; Luk 18.31-34)*

¹⁷ Zezu báyy leď nduoƆal-eri ká duo faɓe siďi na i se faa í tji zaď ká hil Ɔa Zuruzalɛm. Báyyi ɓe, seď Ɔari ká faa ku na, ka Ɔaa ri ɔo fi mbijw a Ɔaa Ɔay ziŋ ri mii: ¹⁸ «Ì laa key, náa séri Ɔa Zuruzalɛm na ro vǎy. Ɔa zaď ká i pɔŋ m̀ ɔi *Vu Nzɔɔ Ɔo nduo *ŋgɛɛnzɔɔ fe poyri Ɔáy *nzɔɔ fére nzɔɔri bol kusolri ká ɔí. Ɔari na, i ɔ́aa Ɔay huď Ɔo tul-i, ¹⁹ a í pɔŋ m̀ Ɔo nduo nzɔɔri ká i tuu ŋgɛɛwuru ya ha ri siɛ m̀, í ndaka m̀ Ɔáy ndoy ɔŋ, a í Ɔer m̀ ɔo tul puu say huď. Ndeke ɔi nam sayke ɓe, m̀ tji saa luɔ huď.»

Vbiw máy Zebede Ɔay tul vi-eri
(Mrk 10.35-45)

²⁰ Báyyi ɓe, máa vu Zebederi na soro Ɔáy vi-eri Ɔa lakun Zezu, a ɔiŋ tul-e ká saw Ɔal-ɛ Ɔay vbika ni fe. ²¹ ɓe, Zezu vbi ni Ɔay mii: «Fe ji ze mù hii ɓe?» ɓe, máy na yijra Ɔáy Ɔay ha ni mii: «Vu-iri ká tul-ri siďi ká mù kɔ ri key na, sieke ká mù réke mbay na, mu ha nzɔɔ mbijw ka káw tundo hoďo Ɔo, a nzɔɔ mbini ka káw tundo gel Ɔo laa.» ²² ɓe, Zezu yijra Ɔáy Ɔay ha vi-eri na mii: «Fe ká ì vbi key na, ì kɔ ya hoɔ. Seke fe ká ɔo ɔil koɔo ká ŋgɛɛwuru a haŋa m̀ nzɔ na wa, ì maa ká Ɔay nzɔkɔ ndaw ɓe?» ɓe, i yijra Ɔáy Ɔay ha ni mii: «Ūu! Ɔuru ma-maa.» ²³ Zezu yijra Ɔáy Ɔay ha ri mii: «Ɔa tusuɛ, seke fe ɔi ká ɔo ɔil koɔo na ì kókɔ na kɔ. Roo ɓe, káw tundo hoďo ɔi, Ɔáy káw tundo gel ɔi na, Ɔa Ɔay ɔi ya. Zaďkeri ku na ɔo Ɔay tul nzɔɔri ká Bǎa ŋgɛɛwuru leke Ɔay tul-ri.»

²⁴ Zaďka ɔie leď nduoƆal-eri ká tɔŋ duo na, i laa Ɔayke na munu báyyi ɓe, law-ri se ri Ɔay tul yu kiri ká tul-ri siďi na. ²⁵ Báyyi ɓe, Zezu ɔi ri riw bele a Ɔaa ha ri mii: «Ì kɔ ndaw mii, mbayri ká i re mbay ká tul nzɔɔri ká tusiri key na, i re tul puori ŋgɔ-ŋgɔŋ ha nzɔɔri hije bol nzaa-ri. A Ɔari ká i Ɔa nzɔɔ rewpuori na kara, i ha nzɔɔri ɔaa fe Ɔáy hɔrusuo. ²⁶ Roo ɓe, fe ká mini key na ɔo nun haŋa ni

ka dfo sakra baari ya. Zadfka nzof hii bay vika ba bawda nzof ka sakra baari le, ka daa suo-ε ba nzof daa ped ha ri. ²⁷ Mase zadfka nzof mbiw hii bay doko pola dεkre ka sakra baari le, ndadf bay haɲa ni ka vi ba koy baari. ²⁸ Be ze, bi *Vu Nzof na mi vike tusiri key bay haɲa nzofri daa ped ha mi ya. Roo le, mi vi bay daa ped ha nzofri a mi mbi suo-i ha hudf bay puoke tul nzofri ngji bamba.»

Zezu mgbuɗa nun rawri ba sidfi

(Mrk 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Zadfka Zezu bay led nduoɗal-eri i zol saa Zeriko na bayji le, ruo nzofri se fal-ε ngji bamba tasiri. ³⁰ Lεε, rawri tul-ri sidfi kaw lafaa. Zadfka i laa mii, Zezu ze kal vay na bayji le, i tii saw guu fe beleɲ beleɲ mii: «Mbay, *vu bulu David, kodf nguɔ hoy mu ko nun sie burul!» ³¹ Bayji le, ruo nzofri baa bay ngu-nguɲ zinj ri bay gbuj nzaa-ri. Roo le, i guu fe mgbamgba ba pola pola roɗbay mii: «Mbay, vu bulu David, kodf nguɔ hoy mu ko nun sie burul!» ³² Lεε, Zezu si bal-ε zik a dfo a di ri ha ri vi luo-ε a vbi ri bay mii: «Fe ji ze i hii bay haɲa mi daa ha ri le?» ³³ Lεε, i yijira bay bay ha ni mii: «Mbay, mu daa ha nun buru ko-kom.» ³⁴ Bayji le, Zezu ko nun sie bari, a zaa nun-ri, le, ka zadfe ku hoy nun-ri na mgbuɗa gbεεεε ha ri ko-kom a i se fal-ε.

21

Zezu ri ngεεpuo ka Zuruzalem

(Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40; Zga 12.12-19)

¹ Zadfka Zezu bay led nduoɗal-eri i toɲ di ya deb bay ngεεpuo ka Zuruzalem, a i tji di ya bay Befaze, ba puo ka dfo lakun kuo Oliviye bayji le, ka pie led nduoɗal-eri sidfi ha ri se pola ² a baa ha ri mii: «I se puo ka dfo pol-ri ku. Zadfka i tji di le, zadfe ku hoy i koko maasofa mbiw

ba máake ká i taa ni dfo, ká vi-e dfo lakun-ε, ε, ì hína ni í víke ri hã mì. ³ Zadfka nzof vbi rì bay ε, ì baa hã ni mii: “Ŋgerembay ze se síeke,” ε, ká zadε ku hɔy, nzofke na a pón hã rì zólke í víke ri hã mì.»

⁴ Feke ku na tji mini hã bay ká Ŋgerewuru baa ká piεdke lew báy faa nzof yaaya bay saa nzi-ε na, dfo munu báy zadε. Bayke na ze dfo key: ⁵ «Ì baa hã nzofri ká *Siɔn* na mii:

“Ì kɔ, mbay baarì na vi ba luo-rì vuku.

Ka ba nzof siika sùo ya, a kaw tul maasoɓa,

ba vu maasoɓa ze ka kaw tul-e†.”»

⁶ Báyji ε, led nduoɓal-eri zol í vã dfaa munu ká’a baa ha ri na. ⁷ I faa máa maasoɓa báy vi-e na í víke ri. I laɓa maagari bari zuɔ tul-ri, ε, Zezu hil a kaw dfi. ⁸ Ruɔ nzofri laɓa maagari bari zuɔ faa ká pol-e bay harja ni ka se tul-e a kál, a nzof hawri laa ε, i kud nzaa tɔy vay puuri í laɓa zuɔ faa riɓ riɓ bay dfaake mbay bo tul-e.

⁹ Báyji ε, ruɔ nzofri ká i se pol Zezu, báy bari ká i se fal-ε na, i guu fe gürum gürum báy nzaa-ri ba siya mii: «Hozana! Naa písiri vu bulu David!

Ndad bay harja Ŋgerewuru ka sám fe zuɔ tul nzof

ká vi báy riŋ Ŋgerembay!

Hozana! Naa písiri Ŋgerewuru ká kaw nuluel!»

¹⁰ Zadfka Zezu tji Zuruzalem na báyji ε, nzofri riw bele ká bil puɔ na, i se tul kɪ hali hali í baa mii: «Ledban key na waa, ka ba nzof ve ε?» ¹¹ Lεε, ruɔ nzofri yiŋra báy bay mii: «Ba Zezu, nzof yaaya bay saa nzaa Ŋgerewuru ká uru saa Nazard, puo ká kudɔ zad ká Galele.»

Zezu nii nzof fe hieri ká bil hul kani Ŋgerewuru
(Mrk 11.15-19; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22)

* 21:5 21.5 Siɔn na ba Ŋgerewuru ká Zuruzalem. † 21:5 21.5 Zakari 9.9.

¹² Báyyi ɛ, Zezu se ɓil mgbaj ká *hul kani ŋgerewuru ɗo ɗi a nii nzob ɗáɓ fe híeri ɓáy ɓari ká i se ɗi ɓay híe fe na riw bele. Ka kira tutakra ɓari nzob kuu kɪ lariri, ɓáy karingaw nzob hie kay beɗeri zuɔ nzari nzari‡. ¹³ Falɛ ɛ, ka ɓaa ha ri mii: «ŋgerewuru ɓaa ta-taj ká ɓil mbede ɓe mii: “Hul ɓi na i ɗika ɓa hul ɗáa nzaa ɓay kere[§].” Roo ɛ, ɓaari na, ò ɗo fére ni ɓa puy nzob riibari!»

¹⁴ Lɛɛ, rawri ɓáy nzob kpɛɗeri, i soro ɓa lakun-ɛ ká ɓil mgbaj hul kani ŋgerewuru na, ɛ, ka vaa ri. ¹⁵ Roo ɛ, zadka *ŋgerenzob fe poyri ɓáy nzob fére nzobri *bol kusol Zibri kɔ fe kere ká'a ɗaa, roɔ ɓáy ledri ká i ɗaa fe ɓáy nzaa-ri gürum gürum ká ɓil mgbaj hul kani ŋgerewuru mii: «Hozana! Naa písiri vu bulu David» na ɛ, law-ri faa ri ɓamba, ¹⁶ ha ri vbi Zezu mii: «Bayri ká ledri ɓaa ku na waa, mù la-laa kɪ zu ɛ?» Lɛɛ, Zezu yiingra ɓáy ɓay ha ri mii: «Mì la-laa na kɪ. Bay ká ɗo ɓil mbede ŋgerewuru na waa, ò kɪ ya roɓay ɛ woo? Bayke ɓaa mii: “Feri ká mù ɗaa na ha ledri ɓáy led nzaa wanri hoy kara, i mgbuɗa nzaa-ri í pisi mù*.”»

¹⁷ Falɛ ku báyyi ɛ, Zezu pɔŋ ri a tɪj ká ɓil ŋgerɛpuo na, a se Betani a vaa naa ɗi.

Zezu faɗ puu nzum

(Mrk 11.12-14,20-24)

¹⁸ Zezu tɪj tibie a yi a se ɓa ŋgerɛpuo ká Zuruzalem. Zadka'a se faa kɔɓ roɓay na, kɔn se ni. ¹⁹ Lɛɛ, ka mbi nun-ɛ a kɔ puu nzum mbiw munu ká ɗo lakun faa a to a se saw-ɛ. Roo ɛ, ka kɔ ɓa vayke hoy. Báyyi ɛ, ka ɓaa ha

‡ 21:12 21.12 Lari ká i ɗáake ped ká ɓil hul kani ŋgerewuru na, ɓa lari ka ɗo ɓoɗ. Be ze, nzob kuu kɪ lariri na, ped ɓari ɓa kuu lari ká nzobri ɗáake ped nam ɓáy nam, ɓáy taa hay ká i ɗáake ped ká ɓil hul kani ŋgerewuru. § 21:13

21.13 Ezay 56.7. * 21:16 21.16 Simri 8.3.

puu nzum na mii: «Bo na mù ti líe mbăa wŭm.» Ká zadŋe ku hŏy ɛ, puu nzum na huɔ wŭɔ riw bele.

²⁰ Zadŋka leɗ nduobal-eri kɔ munu na báyiɣi ɛ, tuku ri ha ri kaw yer í vbi ni mii: «Daa mina ndaw rɔɔ, puu nzum key na huɔ wŭɔ saa zadŋe hŏy key ɛ?» ²¹ Lɛɛ, Zezu yiɣira báy bay ha ri mii: «Mì baa ha rì ta-taɣ ba tusuɛ kɪ: zadŋka ò ɔ́o báy mbika law, rɔɔ í máy bay ká ɔ́i ya ɛ, ò máa ɔ́aa fe munu ká mì ɔ́aa ziɣ puu nzum key hŏy ya, roo ɛ, ò máa bay ɔ́aa ha kuo ká ɔ́o key na mii: “Mu muu báy saw-a ká zadŋ ni key a mú zo bo maambii,” ɛ, feke na a ɔ́oko munu na kɪ. ²² Zadŋka ò ɔ́aa law-rì bo tul ɣgerewuru ɛ, feri riw bele ká ò vbi ká bil nzaa bay kere na, ka’a ɔ́aa ha rì.»

Nzoɓ ve ze mbi nzaa ha Zezu ɔ́aa fe ɛ?

(Mrk 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Zezu se bil mgbanj ká *hul kaɣi ɣgerewuru ɔ́o ɔ́i, a fere nzoɓri fe ká ɔ́i. Zadŋka’a ɔ́o fére nzoɓri fe na báyiɣi ɛ, *ɣgerenzɔɓ fe poyri báy ɣgerɛ Ziɓri i soro í vi lakun-ɛ í vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa ha mù ndaw rɔɔ mù ɔ́aaake fe niri key ɛ? Mase, nzoɓ ve ze ha mù faake ɛ?»

²⁴ Lɛɛ, Zezu yiɣira báy bay ha ri mii: «Bi kara, mì vbika rì bay mbiw hŏy bay kóko ndaw. Zadŋka ò yiɣira báy bayke ha mì ɛ, bi kara mì kíɛ rì nzoɓ ká mbi nzaa ha mì ɔ́aaake fe niri key na. ²⁵ ɔ́aa tul nzoɓri nduo mbii ká Zaa ɔ́aa na waa, uru saa luo ɣgerewuru mase, uru saa luo nzoɓri hŏy ɛ?»

Lɛɛ, i tii saw máy bay ká sakra kɪ mii: «Náa báari mina ro ɛ? Zadŋka náa yiɣrari báy bay ha ni mii, uru saa luo ɣgerewuru ɛ, a yiɣi a vbi naari mii, bay yi ndaw rɔɔ, náa ɔ́aari law naari bo tul bay ká Zaa baa na ya ɛ? ²⁶ A zadŋka náa baari mii, uru saa luo nzoɓri ɛ, ruɔ nzoɓri úru í ɔ́aa so tul naari, bay yi ɛ, nzoɓri riw bele kɔ Zaa na ba nzoɓ yaɣa bay saa nzaa ɣgerewuru.»

²⁷ Báyyi ɛ, i yijira ɔ́y ɔ́y ha Zezu mii: «Buru kɔ ya.» ɛɛ, ka yijira ɔ́y ɔ́y ha ri mii: «Munu zu ɛ, nda-ndad! ʼBi hɔy kara, mi ti kɛ rì nzoɔ ká mbi nzaa ha mi ɔ́ake fe niri key na ya ndaw.»

Law ɔ́y ká se tul leɔri ká siɔi

²⁸ Zezu mbi ɔ́y rɔɔy a ɔ́aa mii: «ì ker mina ze ká ɔ́il law-rì ɛ? Nzoɔ mbijw ɔ́o ɔ́y leɔ wari ɔ́a siɔi. Báyyi ɛ, ka ɔ́aa ha ŋɛɛ leɔ na mii: “Vu-i, vuri key na mu se wáa ɔ́i, ɔ́o mú vaa ɔ́aa peɔ ká ɔ́i.” ²⁹ ɛɛ, leɔ na yijira ɔ́y ɔ́y ha ni mii: “Mì hii ya.” Fale ɛ, law-ɛ nzaa ni ha ni suo kér ɔ́y ɔ́e, a se wáa na a vaa ɔ́aa peɔ ká ɔ́i.

³⁰ «Báyyi ɛ, ɔ́aa leɔri na vaa vbi nzoɔ vbiele na faa mbijw munu ndaw. ɛɛ, leɔ na ɔ́aa ha bi-ɛ mii: “Mbay ɔ́i, mi hi-hii, mi séke,” roo ɛ, ka se ya wým. ³¹ Waa, sakra leɔri ká siɔi key na, nzoɔ ha ze ɔ́aa law hiiya bi-ɛ na ɛ?» ɛɛ, *ŋɛɛnzoɔ fe poyri ɔ́y ŋɛɛ Ziɔri na, i yijira ɔ́y ɔ́y ha ni mii: «Ba ŋɛɛ leɔ.» Báyyi ɛ, Zezu ɔ́aa ha ri mii: «Mì ɔ́aa ha rì ta-taɔ ɔ́a tusuɛ kɔ: ŋɛɛwuru tii saw réke mbay ká tul *nzoɔ yaɔɔa larimbuori ɔ́y máy ɔ́aa nun pieri na pola ha rì. ³² Zaa Batis na vi luo-rì, a fere rì ɔ́aa fe ká ɔ́o ɔ́y zaɔɔ ká nun ŋɛɛwuru. Roo ɛ, ì ɔ́aa law-rì ɔ́o tul ɔ́y ɔ́e na ya. Ba nzoɔ yaɔɔa larimbuori ɔ́y máy ɔ́aa nun pieri na ze i ɔ́aa law-ri ɔ́o tul ɔ́y ɔ́e. A fale ká ì kɔ fe ɔ́aa nzoɔkeri na ku hɔy kara, ì fɛɛ ɔ́il law-rì ɔ́y ɔ́aa law-rì ɔ́o tul ɔ́y ɔ́e na ya.»

Law ɔ́y ká se tul nzoɔ peɔri ká law-ri ndaya

(Mrk 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ «ì te suku-rì í láake law ɔ́y kɔ ro. ŋɛɛnzoɔ wáa mbijw munu mgba wáa a maa para puuri ɔ́o ɔ́i, a te kpaɔ gbi gbi kiri ɔ́i gbuk, a tie luo mbijw ɔ́o ɔ́i ɔ́y ɔ́oɔke lere puu na, rɔɔ a mbuo fe ga-gaɔ ɔ́o ɔ́il wáa ha nzoɔ

kórokeri kaw dī†. Falɛ ɛ, ka pɔŋ pedŋke zuo nduo nzoɓ pedŋkeri ká'a faa ri na, ɓay haŋa ɓo few hóro lere puu na vi ɛ, i wál taa ɓeri a í pɔŋ taa ɓari. Falɛ ku roɔ, a zol a se varu.

³⁴ «Zaɗka few hóro lereke na vi báyyi ɛ, nzoɓ wáa na pie leɗ káw ɓeri ɓa luu nzoɓ pedŋkeri na ɓay yaŋa lereke ká ɗo ɓay tul-e na. ³⁵ Roo ɛ, nzoɓ pedŋkeri na i mgbam leɗ káw ɓeri í ndaka nzoɓ mbjw wɔɓ wɔɓ, í mgbá nzoɓ mbjɛ í i ni, a í vbuku nzoɓ ndeke dī sayke ɓáy tisawri í i ni.

³⁶ «Báyyi ɛ, nzoɓ wáa na pie leɗ káw ɓe taa k̄iri kal nzoɓ polari ku roɓay. Lɛɛ, nzoɓ pedŋkeri na ɗaa ziŋ ri ndaya faa mbjw munu ká i ɗaa ziŋ nzoɓ polari na ku.

³⁷ Laa ɛ, nzoɓ wáa na pie vi-e k̄i ro ɓa luu-ri; a ker ká ɓil law-ɛ mii, i híɛ vu ɓeri na. ³⁸ Roo ɛ, zaɗka nzoɓ pedŋkeri na mbi nun-ri í ko vu nzoɓ wáa ká se vuku na báyyi ɛ, i ɓaa ɓay ká sakra k̄i mii: “Í ko, nzoɓ ká'a mgbaka fe pile na zu! Náa séri náa vǎa íri ni, a ɓo náa pɔŋri fe pile na ɓa taa naari.” ³⁹ Ro, í vǎa mgbá ni í vbu ni ɓo fal wáa na a í i ni.

⁴⁰ «A munu ku waa, zaɗka nzoɓ wáa na vi ɛ, fe j̄i ndaw roɔ a ɗáa ziŋ nzoɓ pedŋkeri na ɛ?» ⁴¹ Lɛɛ, i yj̄iŋra ɓáy ɓay haŋ ni mii: «Ka'a ika nzoɓ ndayakeri na taŋ kókó nun síe ɓari. Roɓay a yaŋa wáa na a ɗaa nduo ndúo nzoɓ k̄iri, ɓay haŋa few hóro lereke na vi ɛ, i séke ɓáy taa ɓe na haŋ ni.»

† 21:33 21:33 Ká zaɗ ni key na, fe ká nzoɓ wáa maa na, Kuori ko feke ya. Leɗ Izarayɛlri ze dī ɓa viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a ɗo zuɓa ká i dī ɓa rezj̄n. Ba fe pay ɓari ká i su lereke, a í ɗáake him ndaw. Ká ɓil Mbefɛ ŋɛɛwuru na, zaɗka i ɓaa ɓay se tul viye ɛ, haŋɛ ɓa fe ká i maa ɗo ɓil wáa, a haŋɛ laa ɛ, ɓa leɗ Izarayɛlri k̄i sùo-ri ká ŋɛɛwuru ko-kóm ɓa tul-ri a hii ɓay haŋa lere ɓari ɗo dī.

⁴² Báyyi ɛ, Zezu ɔaa ha ri mii: «Bay ká ɔo ɔil mbede ɲɛɛwuru na waa, i kji ya hɔy ɛ?»

“Tisaw ká nzoɔ mbúo hulri vbu ɔo ɔisuy na,
yji a vi ɔa tisaw kere ká kal tul tisaw hawri pavbaɔ,
a ɔa tisaw tigbaa hul taa tusuɛke.

Feke ku na ɔa peɔ ɔ́aa ɲɛɛmbay,
a ɔa fe ká ndaɔ ɔamba ɔay kóko‡.”

⁴³ «Sawke mini ze, mi ɔaa ha ri ta-taɲ: fe kereri riw bele ká i ɔ́oke i ɔa nzoɔ taa ɲɛɛwuru na, ɲɛɛwuru a yaaɲa saa nduo-ri a ha saw nzoɔ kji ká i ɔ́aa fe ká ɔo ɔáy zaɔɛ a rii law-ɛ. ⁴⁴ [Nzoɔ ká lie ɔo tul tisaw key na ɛ, a gur sùo-ɛ ruk ruk. A zaɔka tisaw na ze tɔɔɔ ɔo tul nzoɔ laa ɛ, a rɛɲ ni rɛɲɛɛ.»]

⁴⁵ Zaɔka *ɲɛɛenzoɔ fe poyri ɔáy *Fariziri laa law ɔayri key ká Zezu ɔaa na ku báyyi ɛ, i ko i ɔaa mii, ka ɔaa ɔay se tul ɔari zu. ⁴⁶ Ro ze, i nzaa faa ɔay mgbaka ni, roo ɛ, i hiɛ ruo nzoɔbri, ɔay ji ɛ, ruo nzoɔbri na i ko Zezu ɔa nzoɔ yaaɲa ɔay saa nzaa ɲɛɛwuru.

22

Law ɔay ká se tul nam suoriya yaaɲa kji

(Luk 14.15-24)

¹ Zezu mbi law ɔay kji na roɔbay, a ɔáake ɔay ha nzoɔbri ká i ɔo láa ɔay ɔe na mii: ² «Síce ká ɲɛɛwuru re mbay ká tul nzoɔbri ká tusiri key na ɔo munu ɔa mbay ká ɔaa bawda fe sum suoriya yaaɲa máy ha vi-e, ³ a ɔi nzoɔbri ká ɔay haɲa ri vi zaɔɛ. Zaɔka namke na vi báyyi ɛ, ka pie leɔ káw ɔeri vaa ɔi nzoɔbri ká'a ɔi ri pola na ɔay haɲa ri ví sɔ fe sum suoriya na. Roo ɛ, nzoɔbri na i hii vika ya. ⁴ Lɛɛ, mbay na pie leɔ káw ɔe kji roɔbay a ɔaa mii: “i vaa ɔaa ha nzoɔbri ká mi ɔi ri pola na mii: ‘Timbeɔɔ key

‡ 21:42 21.42 Simri 118.22.

na, m̀i leke fe s̀um suoriya ɓi na zuo zeb zeb ro. Nday ɓiri ɓáy vuy ɓiri ká ngɔɓ ndaɓ ndaɓ na, m̀i i ri ro. A feri riw bele na, m̀i leke zuo zeb zeb ro. Ì vi ɓo, í s̀u fe s̀um suoriya yaana k̀i na.’” ⁵ Báyji ɛ, nzoɓri ká’a ɗi ri na, i ker se tul ɗiw ɓe na mbijw ya. Nzoɓ haɗ haɗ ɛ, mbi faa a se zaɗ seɗ ɓe. Nzoɓ ni zol a se wáa ɓe, a nzoɓ nu zol a se zaɗ féɛ nun lari ɓe laa. ⁶ A nzoɓ haɗri laa ɛ, i mgba leɗ káw ɓeri na, í ɗara ri mboloŋ mboloŋ a í i ri. ⁷ Zaɗka mbay na laa ɓayke munu báyji ɛ, law-ɛ faa ni puu-u ha ni mbi nzi-ɛ, a pie nzoɓ yum ɓeri ha ri vaa i ri, a í nzud puo ɓari ɓáy huu kpoy kpoy. ⁸ Falɛ ku báyji ɛ, mbay na ɓaa ha leɗ káw ɓe k̀iri mii: “Fe s̀um suoriya yaana k̀i na, m̀i leke zuo zeb zeb ro. Roo ɛ, ɓari ká m̀i ɗi ri na, fe ɗaa ɓari maa ɓay haŋa ri vi ya. ⁹ Munu zu ɛ, ì se ɓáy waɗ faari a í ɗi nzoɓri riw bele ká ì zij ri na ha ri ví s̀u fe s̀um bawda suoriya na.” ¹⁰ Báyji ɛ, leɗ káwri na i se ɓáy waɗ faari, í mby nzoɓri riw bele ká i zij ri na: nzoɓ law ndayari ndaw, nzoɓ law kereri ndaw pi. Be ze, ha ɓil hul fe s̀um suoriya na mbaa ɓa nzoɓri mɛr mɛr.

¹¹ «Báyji ɛ, mbay na nduo a se hula, a ko nzoɓri ká i kaw nzaa tutakra fe s̀um na. Lɛɛ, ka ko wara nzoɓ mbijw ká nduo gari séke zaɗ suoriya yaana k̀i na ya hoy, kal a kaw ɗi ndaw. ¹² Lɛɛ, mbay na vaa vbi ni mii: “Nzoɓ buo-i, ɗaa mina ndaw roo, mù nduo mú vi zaɗ suoriya yaana k̀i na key, taŋ ndúo gari yaana k̀i na ɛ?” Lɛɛ, zaɗ ɓay zee leɗban na ɛl. ¹³ Be nu ku ro, mbay na ɓaa ha leɗ káw ɓeri mii: “Ì mgba ni í siŋ ɓal-eri ɓáy nduo-eri, í vbu ni ɓo zaɗ ká sii nduŋ ká keɛ. Ba zaɗ ká nzoɓri réke rɛw ɓáy mbii nun-ri mgboɓo mgboɓo, a í s̀u sere-ri ngɛr ngɛr ká ɗi.”» ¹⁴ Báyji ɛ, Zezu siŋ tul law ɓay na a ɓaa mii: «Ŋgɛrɛwuru ɗi nzoɓri ŋji ɓamba, roo ɛ, nzoɓri ká’a nan ri na, i ŋji ya nzekre hoy.»

Vbiw Fariziri ká se tul larimbuo
(Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Báyyi lɛ, *Fariziri vǎa mbȳ kǐ í nzaara faa ɖay nzáa nzaa Zezu ɖáy faa vbiwri. ¹⁶ Falɛ ku báyyi lɛ, i pie nzoɖ hanɛri ká i ɖa leɗ nduoɖal-ri, ɖáy Ziɖ hanɛri ká i zuo fal Mbay *Eroɗ na ha ri vǎa ɖaa hǎ Zezu mii: «Mbay, ɖuru ko ndaw, ɖo na mù ɖaa sùo ɖay, a mú fere nzoɖri tusue ɖay ká se tul fe ɗáa ká rii law ŋɛɛwuru. Mù yaa kɛr ɖay nzoɖ mú ɗáake fe ya, ɖay yi lɛ, ɖo na mù ɖaa ɖay ziŋ nzoɖ taŋ náa nun nzoɖ. ¹⁷ Munu zu lɛ, mu tína kɛr ɖay ɖo hǎ ɖuru laa. Waa, *bol kusol naari hǎ faa ɖay haŋa nzoɖ puo larimbuo hǎ Mbay Sezar mase, hǎ faa ya lɛ?»

¹⁸ Báyyi lɛ, Zezu ko kɛr ɖay ɖari ká ndaya na a ɖaa ha ri mii: «Baari nzoɖ nzaa rúo ɖayri! Waa, ɖay yi ndaw roo, ì nzaa nzaa-i ɖay mgbaka mì ɖáy ɖay lɛ? ¹⁹ Lari ká i púoke larimbuo na, ì kíɛ mì hǎ mi ko.» Lɛɛ, i tina lari na mbiw í kiɛ ni. ²⁰ Báyyi lɛ, Zezu yi a vbi ri mii: «Tul nzoɖ, ɖáy riŋ nzoɖ ká i vbie ɗo lari key na waa, ɖa nzoɖ ve zu lɛ?» ²¹ Lɛɛ, i yiŋra ɖáy ɖay hǎ ni mii: «Ba Mbay Sezar.» Báyyi lɛ, Zezu mbi ɖay a ɖaa ha ri mii: «Munu zu lɛ, feri ká ɗo ɖay tul Mbay Sezar lɛ, ì hǎ Sezar, a feri ká ɗo ɖay tul ŋɛɛwuru laa lɛ, ì hǎ ŋɛɛwuru.»

²² Zaɗka Fariziri laa ɖay ká Zezu ɖaa ha ri munu na báyyi lɛ, tuku ri ha ri kaw yer a í poŋ ni í zol yóroŋ yoroŋ.

Vbiw Sadiusiri ká se tul tji saa luɔ huɗ
(Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Báyyi lɛ, ɖáy ɖil namke ku na *Sadiusiri soro í vi luɔ Zezu. Ba ɖari Sadiusiri na ze i ker í ɖaa mii, nzoɖ hu lɛ, ti tji saa luɔ huɗ ya. ²⁴ Ro, í vi vbi Zezu mii: «Mbay, *Moyze ɖaa mii, zaɗka nzoɖ hu taŋ mbón nzoɖ lɛ, ndaɗ ɖay haŋa yu-ɛ ka yaa máy pile ɖe na a mboŋke nzoɖ, a

kǎroke miiri yu-ε ká hu na*. ²⁵ Báyii Ƽ, nzoɓ ɓáy yu-eri tul-ri tɔno say i ɔo sakra ɓuru. Ƴgεε leɔ ká yaa máy na hu taɲ mboŋke nzoɓ, a pɔɲ máy pile na ha tɔɲno fal-ε. ²⁶ Nzoɓ ndeke ɔi siɔike na ví hu a pɔɲ máy pile na ha nzoɓ ndeke ɔi sayke. Nzoɓ ndeke ɔi sayke na kara feke ɔo ziɲ ni munu na ndaw, ha ɓari ká tul-ri tɔno say na, i yaa máyke na a í hu taɲ mboŋke nzoɓ ɓáy zaɔ ɓari riw bele. ²⁷ Ká fal huɔ ɓari ku riw bele na, máy na kara ví hu ndaw. ²⁸ A munu ku waa, síeke ká nzoɓri tji saa luɔ huɔ na, nzoɓ ve ká sakra ɓari ká tul-ri tɔno say ku na, máy na a ɓá taa ɓe Ƽ, ɓay ji Ƽ, ɓari ká tul-ri tɔno say riw bele na, i yaa ni yaa ɓáy zaɔ ɓari.» ²⁹ ƼƼƼ, Zezu yiɲra ɓáy ɓay ha ri mii: «Baari na i wuru faa, ɓay ji Ƽ, ɓay ká ɔo bil mbeɔe Ƴgεwuru na, i laa ya ndaw, a í ko hurusuo Ƴgεwuru ya ndaw pi. ³⁰ Tusueke Ƽ, síe ká nzoɓri tji saa luɔ huɔ na, warari ɓáy máyri i ti yaaɲa ki ya, roo Ƽ, i ɔoko munu ɓa leɔ nzaapeɔ Ƴgεwuri ká nulue. ³¹ A ɓay ká se tul tji nzoɓri saa luɔ huɔ na waa, i kji ɓayke ká Ƴgεwuru ɓaa ɔo bil mbeɔe ɓe ha ri na ya hoɔ Ƽ woo? Fal huɔ *Abaraham ndaw, Izak ndaw, roɔ ɓáy *Zakoɓ ndaw na, bole ɔi ɔi ndaw roɔ Ƴgεwuru ɓaa mii: ³² “Mi ɓa Ƴgεwuru Abaraham, Ƴgεwuru Izak, a mí ɓa Ƴgεwuru Zakoɓ ndaw†.” Munu zu Ƽ, Ƴgεwuru na ɓa Ƴgεwuru nzoɓ káw ɓáy kumnunri ɓo, ka ɓa Ƴgεwuru nzoɓ huɔeri ya.» ³³ Ruɔ nzoɓri ká i laa ɓay fe fére Zezu na tuku ri ha ri kaw yer riw bele.

Bol kusol ká kal taa hqwri riw bele

(Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Zaɔka *Fariziri laa mii, Zezu mgba nzaa *Sadusiri na báyii Ƽ, i mbu tul ki, ³⁵ Ƽ, nzoɓ mbiw ká sakra ɓari ká

* 22:24 22.24 Kjiɲa bol kusol ba siɔike 25.5-6. † 22:32 22.32 Tji keƼƼ 3.6.

ba nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Ziɓri na soro ba lakun Zezu bay nzáa nzi-ε báy bay, ze a vbi ni mii: ³⁶ «Mbay, ká bil *mbede bol kusol naari na waa, bol kusol taa ha ze kal taa hawri riw bele le?» ³⁷ LEE, Zezu yiinra báy bay ha ni mii: «“Ngereɓbay Ngereɓwuru bo na, mù híi ni báy bil law-ari riw bele ndaw, báy para nun sùo-ɔri riw bele ndaw, rɔɔ báy kér bay ñori riw bele ndaw pi‡.” ³⁸ Be key ze ba titire bol kusol ká kal taa hawri riw bele. ³⁹ A bol kusol ndeke di siɗike ká ndaɗ ñamba tasiri a ri bol kusol taa titireke ndaw na ze do key: “Mù híi ku-ɔ munu ká sùo-ɔ bo ki§.” ⁴⁰ Bol kusol niri ká siɗi key na, mɓu fe fére mbede bol kusol *Moyze báy taa *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngereɓwuru riw bele.»

Bay ká se tul Kriɓi, vu bulu Mbay David
(Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nam mɓiw munu *Fariziri mɓu ki. Zaɗka Zezu ko ri na báyii le, ka vbi ri bay mii: ⁴² «I ker bay mina ze ká bil law-ri le? *Kriɓi, nzoɓ ká Ngereɓwuru waa bay píe ni ví ya nzoɓri na waa, ka ba vu bulu ve le?» LEE, i yiinra báy bay ha ni mii: «Ka ba vu bulu Mbay *David.»

⁴³ Báyii le, Zezu yi a vbi ri bay mii: «A munu ku waa, daa mina ndaw rɔɔ, Mbay David ká ba bay báy faa Tem Ngereɓwuru na di ni ba Ngereɓbay le? Mbay David na ba mii:

⁴⁴ “Ngereɓwuru Ngereɓbay ba ha Ngereɓbay bi mii:

‘Mu ví káw tunduo hoɗo bi,

kpuru maa báy haɗa mi haw yum ká tul nzoɓ tul
ngani ñori

ha ri do ba fe daa bal-a zuo di*.’”

‡ 22:37 22.37 Kijja bol kusol ba siɗike 6.5. § 22:39 22.39 Soro peɗ daa Leviri 19.18. * 22:44 22.44 Simri 110.1.

⁴⁵ «A zaɗka Mbay Davidɗ ɗi Krisike na ɓa ɲɛɛmbay na waa, ɗaa mina roɔ a yi a ɓa vu bulu Mbay Davidɗ ndaw ɛ woo?» ⁴⁶ ɛɛ, nzoɓ mbijw ka'a yiɲra ɓáy ɓay ha ni na tiya. Úru saa namke ku na nzoɓ mbijw ka'a zɲ faa ɓay vbika ni ɓay na ti mbäa.

23

Bay ka se tul nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy Fariziri (Mrk 12.38-39; Luk 11.43,46; 20.45-46)

¹ Faɛ ka Zezu ɓaa ɓay zɲ *Fariziri na, ka ɓaa ɓay ha ruɔ nzoɓri ɓáy leɗ nduoɓal-eri mii: ² «Nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy Fariziri na, ɓa peɗ ɓari ka ɓay tina saw ɓay *bol kusol ɲɛɛwuru munu ka *Moyze ɗaa ka pola lew na. ³ Munu zu ɛ, feri riw bele ka i ɓaa ɓayke ha ri na, i ɗaa vu mbom ka ɓo ɗi. Roo ɛ, fe ɗaa ɓari na i mbóro ya, ɓay yi ɛ, feri ka i fere na, i ɗaa feke ya. ⁴ ɓari na i siɲ soɓa ka hii ɓamba tasiri i ɗaa ɓo tul kpa nduo nzoɓri, roo ɛ, vu nduo-ri ɲɛɗɗɛɲ mini hoɲ kara, i hii záake ya*. ⁵ Feri riw bele ka i ɗaa na, i ɗaa ɓay kíɛke sùo-ri ka nun nzoɓri hoɲ. Be ze, vu ɓol huɔ ka i siɲ ɗo nzaa pol-ri ɓáy puu nduo-ri na, taa ɓari ɲɔɓ kal taa nzoɓ haɲri, i nduo gari ka i tuɲ nzi-ɛ ɓáy sal ha ni pie yul na, kal taa nzoɓ haɲri ndaw†. ⁶ I hii káw zaɗ káw riɲ ɗika ka zaɗ fe sum suoriya luyeri, i hii zaɗ káw riɲ ɗika ka ɗo pola ka ɓil *hul mbú

* ^{23:4} ^{23.4} Bol kusol ɲɛɛwuru kiɛ nzoɓri faa ɗaa fe ka rii law ɲɛɛwuru. Roo ɛ, Fariziri ɗaa zaɗ saɲmakeri ɓoɗ ɓoɗ nde tul-e, a ɗaa ha ɗaa vu mbom ɓo tul fekeri riw bele na, vi ɓa bawda soɓa ka tul Ziɓri. † ^{23:5} ^{23.5} Ká ɓil vu ɓol huɔri ka Ziɓri siɲ ɗo nzaa pol-ri ɓáy puu nduo-ri na, i ɗaa vay mbeɗe ka ɓay ɲɛɛwuru haɲeri ɗo ɗi i ɗaa nduo ɗi. Sal ka Ziɓri túɲke gari ɓari piɛ yul na, i ɗaa i kíɛke mii, ɓari nduo kiyaw kiyaw a ɓari rii law ɲɛɛwuru.

kị ɓari ndaw. ⁷ I hii haɗa nzoɓri hii soko korma korma ha ri ká zaɗ ruo ká nun nzoɓri, a í hii haɗa nzoɓri ɗi ri ɓa “mbay, mbay” ndaw pi.

⁸ «Roo ɓe, ɓaari na ì ha nzoɓri ɗi rì ɓa “mbay” ya, ɓay yi ɓe, mbay ɓaari mbijw hoy keklek, a ɓaari riw bele na ì ɓa yu ki. ⁹ Ì ɗi nzoɓ mbijw mini ká tusiri key ɓa “bãa” ya, ɓay yi ɓe, Bãa ɓaari mbijw hoy kaw nulue. ¹⁰ Ì ha nzoɓri ɗi rì ɓa “gaɗ ɓi” ya ndaw, ɓay yi ɓe, gaɗ tul-rì mbijw hoy ɓa *Krisi, nzoɓ ká ŋɛɛwuru waa ɓay píe ni vi na. ¹¹ Nzoɓ ká ɓa ŋɛɛnzoɓ ká tul-rì ká sakra ɓaari na, a ɗaa sùo-ɛ ɓa nzoɓ pedɗ ɓaari, ɓay yi ɓe, ¹² nzoɓ ha ha ká ura tul-e ɓa siya ɓe, ŋɛɛwuru a mgbaka ɗiɗ siri, a nzoɓ ha ha ká ɗiɗ tul-e ɓa siri laa ɓe, ŋɛɛwuru a úra ɓa siya.»

Zezu ɗaa ɓay ɓo tul nzoɓ nzaa rúo ɓayri

(Mrk 12.40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

¹³ «Kóko seke fe ɓa taa ɓaari *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy *Fariziri ká ì ɓa nzoɓ nzaa rúo ɓayri! Nzoɓri ká i hii ɓay haɗa ŋɛɛwuru re mbay ká tul-ri na, ì gbakra faake ha ri. ɓaari kị sùo-rì hoy kara, ì hii ɓay haɗa ŋɛɛwuru re mbay ká tul-rì ya, a nzoɓri ká i hii ɓayke hoy kara ì haa ri faake.»

¹⁴ [«Baari nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy Fariziri: kóko seke fe ɓa taa ɓaari! Baari nzoɓ nzaa rúo ɓayri! Ì ko nun síe máy pileri ya, í duku mjiiri feziɗa ɓari ruɗuɗu bele, ɓe nu ku hoy kara ì ɗaa nzaa ɓay kere pì-pie ká nun nzoɓri ɓay kíeke sùo-rì ɓa nzoɓ kereri. Sawke mini ze, ɓay ká ŋɛɛwuru a kúɗ ɓo tul-rì na, a ŋóɗ ɓamba tasiri kal taa nzoɓ haɗri roɓay.»]

¹⁵ «Baari nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ɓáy Fariziri: kóko seke fe ɓa taa ɓaari! Baari nzoɓ nzaa rúo ɓayri! Ì haari ɓáy zaɗri riw bele, ɓáy faa ɓil mbiiri, ɓáy tusiri buo ɗi ɗi í nzaa nzoɓri ká i ɓa Ziɓ ya ha ri vi ɓa nzoɓ

kóƙo ƚɛɛwuru. A zaƙka ì zinj nzoƚ mbiw ɛ, ì ɔaa ha ni vi ɔa nzoƚ ká ndaya ká maa ɔay kóƙo sɛkɛ fe, mba ri faa ɔal ba siɔi roɔbay ká ɔil huu ka ru-ruma ya na!»

¹⁶ «Baari rawri ká ì nda faa pol nzoƚri na: kóƙo sɛkɛ fe ɔa taa ɔaari! ì ɔaa mii: “Zaƙka nzoƚ haa huɔ ɔáy riŋ *hul kaɔi ƚɛɛwuru ɛ, ɔa fe ya ɔáy. A zaƙka’a haa huɔ ɔáy riŋ lari ká nduy ziri ziri ká ɔo ɔil hul kaɔi ƚɛɛwuru na ro ɛ, ɔe ndaw roo, ì ɔaa mii ndaɔ ɔay ɔáa ɔáy, ɔay yi ɛ, nzoƚke mbi sùo-ɛ a háake huɔ ɔa tusuɛ.”

¹⁷ Baari ká ì ɔa kòƙo, í ɔa raw! Ba lari ká nduy ziri ziri na mase, hul kaɔi ƚɛɛwuru ká ɔaa ha lari na vi ɔa fe ká ɔo ɔoɔ ɔa taa ƚɛɛwuru na ze ndaɔ mba mbini na ya ɛ woo? ¹⁸ ì ɔaa na roɔbay mii: “Zaƙka nzoƚ haa huɔ ɔáy riŋ *tutakra fe poy ƚɛɛwuru ɛ, ɔa fe ya roɔbay. A zaƙka’a haa huɔ ɔáy riŋ fe haŋa hoɔ ká ɔo tul tutakra fe poy na ku ro ɛ, ɔe ndaw roo, ì ɔaa mii ndaɔ ɔay ɔáa ɔáy, ɔay yi ɛ, nzoƚke mbi sùo-ɛ a háake huɔ ɔa tusuɛ.” ¹⁹ Baari rawri! Fe haŋa hoɔ mase, tutakra fe poy ƚɛɛwuru ká ɔaa ha fe haŋa hoɔ na vi ɔa fe ká ɔo ɔoɔ ɔa taa ƚɛɛwuru na ze ndaɔ mba mbini na ya ɛ woo? ²⁰ Be ze, nzoƚ ká haa huɔ ɔáy riŋ tutakra fe poy na, ka haa huɔ ɔáy riŋ tutakra fe poy ɔáy fe haŋa hoɔri riw bele ká zuo ɔi zu. ²¹ Nzoƚ ká haa huɔ ɔáy riŋ hul kaɔi ƚɛɛwuru na, ka haa huɔ ɔáy riŋ hul kaɔi ƚɛɛwuru ɔáy riŋ ƚɛɛwuru ká kaw ɔil-e zu. ²² A nzoƚ ká haa huɔ ɔáy riŋ nulue laa ɛ, ka haa huɔ ɔáy riŋ kariŋaw káw ƚɛɛwuru, roo ɔáy riŋ ƚɛɛwuru nzoƚ káw ɔi na.»

²³ «Baari nzoƚ fére nzoƚri bol kusolri ɔáy Fariziri: kóƙo sɛkɛ fe ɔa taa ɔaari! Baari nzoƚ nzaa rúo ɔayri! Vay feri ká ɔay fu bý bý ká riŋ-ɛ ɔa *mante*, mase *anɛte*, mase *kumɛ* na, duo ɛ, ì naa mbiw ha ƚɛɛwuru ɔáy zaɔe zaɔe. Roo ɛ, fe ká ɔo ɔil bol kusol ká ɔo

nun d́áa, munu ká ɓa d́áa fe ká d́o ɓáy zaɗɛ ká nun ɲɛɛwuru ndaw, kóko nun síe nzobri ndaw, rɔɔ doko tul Bay ɲɛɛwuru ndaw na, ì yijra d́áake. ʼBe ze, ɓa feri ká ndaɗ ɓay d́áa nun-rì ɓo d́i taɲ yijra ɓie fe hawri. ²⁴ Baarì rawri ká ì nda faa pol nzobri! Mbii ɓaarì ká fe hoy ká ndji d́o d́i na ì d́u-d́uɔ rɔɔ í nzo, roo ɛ, ì tju zambal ɓáy kukre malak ɓa ɓil-rì taɲ kóko!»

²⁵ «Baarì nzob fere nzobri bol kusolri ɓáy Fariziri: kóko seke fe ɓa taa ɓaarì! Baarì nzob nzaa rúɔ ɓayri! Fal tunguo tɔy ɓáy tunguo ngaw ze ì wàa ha ni *taɲ kaɗ kaɗ, roo ɛ, fe ká mbaa ɓil-e ká ì su í nzo na, ì zih ɓáy faa riiba ɓáy kóko nun fe. ²⁶ Bo Farizi, nzob nun raw! Mu wáa ɓil tunguo tɔy ɓáy tunguo ngaw pola ha ni ka táɲ kaɗ kaɗ ro ɛ, fal-ɛ kara a táɲ kaɗ kaɗ ɓáy.»

²⁷ «Baarì nzob fere nzobri bol kusolri ɓáy Fariziri: kóko seke fe ɓa taa ɓaarì! Baarì nzob nzaa rúɔ ɓayri! Ì riì tupalri ká i rɔɲ ɓáy pɔr ha ni puu kpaa kpaa a ndaɗ ká fal-ɛ keɛ key hoy, roo ɛ, ɓil-e ká nziya na ɓa huru huɗ nzobri ɓáy fe púnkeri ká kiri ɓoɗ ɓoɗ. ²⁸ Baarì hoy kara ì d́o faa mbijw munu ndaw. Ká nun nzobri ká keɛ na, i ko rì ɓa nzobri ká i d́aa fe ɓáy zaɗɛ ká nun ɲɛɛwuru, roo ɛ, ká ɓil law-rì nziya na, nzaa rúɔ ɓayri ɓáy fe d́áa kaayari ze mbaa d́i nzii.»

Bay ká' a mgbaka tul nzob fere nzobri bol kusolri ɓáy Fariziri

(Luk 11.47-51)

²⁹ «Baarì *nzob fere nzobri bol kusolri ɓáy *Fariziri, ɓaarì nzob nzaa rúɔ ɓayri, kóko seke fe ɓa taa ɓaarì. Baarì na ì mbuo tupal *nzob yaɲa ɓayri saa nzaa ɲɛɛwuru ɓáy kere, a í d́aa tupal nzobri ká i d́aa fe ɓáy zaɗɛ ká nun ɲɛɛwuru na vur vur ³⁰ a í ɓaa mii: “Ba fe ká ɓuru d́o zih bulu ɓuru ká piɛɗke lew na ɛ, ɓuru ti zúɔ

ziŋ ri ɓay ɗáa sím nzoɓ yaɗɗa ɓayri saa nzaa ŋɓɓɓɓuru na zuo siri ya.” ³¹ Be ze, ɓáy ɓay ɓáa ɓaari kɪ̀ ò kóke sùo-rì mii, ò ɓa vu bulu nzoɓri ká i i nzoɓ yaɗɗa ɓayri saa nzaa ŋɓɓɓɓuru. ³² Munu zu ɓe, ò se nun-rì ɓa pola í ɓóɔ ɓie peɗ ká bulu ɓaari tii saw ɗáake na! ³³ Baari soyri! Mijiri kuotolri! Ì ɗáa mina í tji ɗul ká ɓil kóko seke fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya ká'a tji tul-rì na ɓe woo? ³⁴ Ì laa key: m̀ píe ɓáy nzoɓ yaɗɗa ɓayri saa nzaa ŋɓɓɓɓuru ndaw, nzoɓ nun nɓemri ndaw, rɔɔ ɓáy nzoɓri ká i fére ri *bol kusol ŋɓɓɓɓuru ndaw pi. Ì ika nzoɓ haneri, a í ber nzoɓ haneri ha ri hu ká tul puu say huɗ. Ì ndáka nzoɓ haneri ɓáy ndoy ɗoŋ ká ɓil *hul mbú kɪ̀ ɓaari, rɔɔ í nii ri puo ɓáy puo munu ká bulu ɓaari ɗaa na, ³⁵ ɓay haɗa ɓay sím nzoɓri riw bele ká ɓaari Zibri ò i ri gor hoy taŋ kaaya ká i ɗaa ziŋ nzoɓ na, ka mɓba tul-rì, tii sawke saa tul sím *Abel ká ɓa nzoɓ fe ɗáa ɓáy zaɗe, kpuru tji ke tul-e taa Zakari, vu Baraki ká ò i ni ká sikɗa *hul kani ŋɓɓɓɓuru ɓáy zaɗ ká *tutakra fe poy ɓo ɗi na. ³⁶ M̀ ɓaa ha rì ta-taŋ ɓa tusuɓ kɪ̀: ɓay sím nzoɓ niri key riw bele na, a mɓbaka tul saw nzoɓri ká timbeɗe key.»

*Zezu re sùo-e ɓay tul nzoɓri ká Zuruzalem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ «Zuruzalem, Zuruzalem! Baari nzoɓri ká Zuruzalem ká ò i *nzoɓ yaɗɗa ɓayri saa nzaa ŋɓɓɓɓuru, a í vbuku nzoɓri ká ŋɓɓɓɓuru pie ri ha rì na ɓáy tisawri í i ri. Waa, faa ɓal ba mina ze, m̀ hii ɓay mbú nzoɓ ɓaari na ɗo saw ɓal-i, munu ká máa kay mbúke vi-eri ɗo saw ɓal-e a guɓa tul-ri ɓáy taŋ bar-e na ɓe! Roo ɓe, ɓaari na ò hii puu ɓayke ya. ³⁸ Ì ko, ŋɓɓɓɓuru a pónɗ hul kani ɓaari na bavbaw ha rì. ³⁹ M̀ ɓaa ha rì ta-taŋ: úru saa vuri key na, ò ti kóko m̀ mbáa kpuru maa ɓáy síeke ká ò ɓaa mii: “Nɗaɗ ɓay

haŋa ŋɛɛwuru ka sám fe zúɔ tul nzoɓ ká vi báy riŋ ŋɛɛmbay‡!”»

24

Zezu ɓaa ɓay hul kaŋi ŋɛɛwuru ká'a ɓíe

(*Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6*)

¹ Zezu tji saa *hul kaŋi ŋɛɛwuru. Zaɗka'a ɗo zól báyji ɛ, leɗ nduoɓal-ɛri soro ɓa lakun-ɛ í kiɛ ni hulri ká i mbuo ɓa gama ká ɗo ɓil mgbaŋ hul kaŋi ŋɛɛwuru na ɓay haŋa ni ka kɔ. ² Báyji ɛ, Zezu mbi ɓay a ɓaa ha ri mii: «Fe niri riw bele key na waa, ì kɔ-kɔ kɪ zu ɛ? Mì ɓaa ha rì ta-taŋ ɓa tusuɛ kɪ: tisaw ká i mbúoke hulri key na, ti tón mbjw kay tul kɪ ká zaɗ ni key ya. Nzofri gáy ri riw bele zuɔ siri.»

Fe sekeri ká'a tji

(*Mrk 13.3-13; Luk 21.7-19*)

³ Zezu se a kaw tul kuo ká riŋ-ɛ ɓa Oliviye. Zaɗka'a kaw ɗi na báyji ɛ, leɗ nduoɓal-ɛri kɪ ro i soro ɓa lakun-ɛ í ɗo fi mbjw í vbi ni mii: «Mu ɓaa ha ɓuru laa, síe ha ndaw rɔɔ, fe niri key na a vika ɛ? Rɔɓay, fe ji ndaw rɔɔ a kál a kiɛ ɓuru nam ká mù yji, mase síe óɔɔ ɓie nam ká tusiri key na ɛ?» ⁴ ɛɛ, Zezu yjira báy ɓay ha ri mii: «ì nze báy sùo-rì ɓay haŋa nzoɓ mbjw mini kara ka úla rì ya, ⁵ ɓay ji ɛ, nzoɓri ví ŋgji ɓamba báy riŋ-i í ɓaa mii: “Ba ɓi ze mì ɓa *Krisi, nzoɓ ká ŋɛɛwuru waa ɓay píe ni ví yaa nzoɓri na.” I úla nzoɓri ŋgji ɓamba. ⁶ Ì láa ɓay soro ruyri ká nzoɓri ruu kɪ ká lakun-rì, a í laa soro ruyri ká nzoɓri ruu kɪ ɗi ɗi ndaw. Roo ɛ, ì ha sùo-rì ka tɔ ya, ɓay ji ɛ, ndaɗ ɓay haŋa fe niri key na ka tji pola ndaw rɔ! Roo ɛ, ɓa síe óɔɔ ɓie nam ká tusiri key na ya rɔɓay. ⁷ Nzofri ká saw puo ɓari mbjw, i úru ɓay rúu zinj nzoɓri

‡ 23:39 23.39 Simri 118.26.

ká saw puo kiri boɔf. Nzoɔbri ká bil puoruo mbiw, ì úru ðay rúu zih nzoɔb puoruo kiri. Kɔn luye a líe ðáy zaɔf zaɔf ndaw, tusiri a lán yik yik ðáy zaɔfri ndaw pi. ⁸ Fe nuri riw bele ku na, a ɔoko munu ða tiika nduo ká sɛ máy nzoɔb ðay haɲa ni ka mboɲ. ⁹ I mgbaka rì í ɔaa nun-rì tuɔ síe a í i rì. Saw nzoɔbri riw bele ká tusiri key na i fúy rì ðay tul-i. ¹⁰ Síeke ku na, nzoɔbri ngji ðamba i pón mbika law ðari; i mbika tul kɪ a í fuy kɪ. ¹¹ Nzoɔbri ká i ɔi sùo-ri ða *nzoɔb yaɲa ðayri saa nzaa Ŋgɛɛwuru na i ngji ðamba, i tɪí í ula nzoɔbri ngji ðamba. ¹² Kaaya nzoɔbri ká i ɔaa ká yaa zaɔf ða pola pola na, a ɔaa ha fal ini nzoɔbri ngji ðamba a húoke ɔɛɲ ɔɛɲ. ¹³ Roo lɛ, nzoɔb ká mgbaka ngɔ-ngɔɲ kpuru tɪí síe ɔro ɔie nam na, Ŋgɛɛwuru a yaɲa ni. ¹⁴ Bay Kere ni ká se tul Ŋgɛɛwuru ká re mbay ká tul nzoɔbri na, i ka-káake ðáy zaɔfri riw bele ká tusiri key ðay haɲa saw nzoɔbri riw bele i laa ðayke. Falɛ ku ndaw roɔ, ɔro ɔie nam na a ví ðáy.»

Bawda ɔíɛ ká'a tɪí tul nzoɔbri

(Mrk 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Baari na ì kókɔ nzoɔb ká i ɔi ða “Fe ĩm ká maa ɔáa ya” ká Daniyel, nzoɔb yaɲa ðay saa nzaa Ŋgɛɛwuru ɔaa ðayke piɛɔke lew na. Fe ĩmke ku na a ɔoko siya ká *zaɔf ká taɲ kaɔaɲ ká bil *hul kaɲi Ŋgɛɛwuru. (Nzoɔb ká kɪi mbeɔe key na lɛ, ka laa sawke ta-taɲ!) ¹⁶ Zaɔka i kɔ munu na báyii lɛ, ɔari ká i kaw kuɔu zaɔf ká Zude na, ndaɔf ðay haɲa ri ɔúu ða tul kuori. ¹⁷ Nzoɔb ká'a mgbaka tɔram ká tul hul siya na*, ka ti ɔí ðay vaa faa fe ɔeri ká hula ya ndaw, ¹⁸ a nzoɔb ká'a ɔoko waa na ti yíi se puɔ ðay mbika maagari ɔe ya ndaw pi. ¹⁹ Namkeri ku na, máyri ká i ɔoko

* ^{24:17} ^{24:17} Ziɔbri na, zaɔka i ɔaa hul lɛ, i ɔaa tul-e aa raɔf raɔf ɔo ɔi ða zaɔf mgbaka tɔram ɔari.

bil, báy máyri ká leđri áw wān bari na, i kókó sɛkɛ fe ηgji bamba. ²⁰ Ì kóđ ηgɛɛwuru bay haɲa dful baari na, ka dfo báy few lew teđ ya ndaw, mase báy nam mgbaka taram naari Zibri ya ndaw pi! ²¹ Ká bil namke ku na, kókó sɛkɛ fe ká'a tji tul nzođri na, a kál tul zađ pavbađ: úru saa nam ká ηgɛɛwuru dfaake tusiri kpuru tji vuri key na, kji kókó sɛkɛ fe ká mini na nzođ kó ya rɔbay, rɔɔ bil namri ká'a vi vuku hɔy kara, nzođ ti kókó kji sɛkɛ fe ká mini mbaa mgbaj. ²² Zađka ηgɛɛwuru mbi nzi-ε bay yijra namkeri ku na ba fal ya le, nzođ mbijw mini kara, ti káw báy kumnun ya. Roo le, namkeri ku na ka yijra ba fal bay tul nzođ bəri ká'a nan ri zuo bođ. ²³ Zađka nzođ baa ha ri mii: “Ì kó-kóm í kó *Krisi, nzođ ká ηgɛɛwuru waa bay píe ni ví yaa nzođri na, ka dfo zađ ni key,” mase, “ka dfo lew,” le, ì dfaa law-ri ka bo di ya. ²⁴ Ì kó, nzođri ká i di sùo-ri ba Krisi, báy nzođri ká i di sùo-ri ba *nzođ yaaja bayri saa nzaa ηgɛɛwuru na, i tji í dfaa bawda fe sanri báy feri ká mba kókó bay úlake nzođri. Ze faa dfo di le, nzođri ká ηgɛɛwuru nan ri zuo bođ ba taa be na hɔy kara, i úla ri ndaw. ²⁵ Ì laa key, mi baa bayke ha ri ro.»

Vu Nzođ a yji a vi

²⁶ «Munu zu le, zađka nzođri baa ha ri mii: “Ì kó, *Krisi, nzođ ká ηgɛɛwuru waa bay píe ni ví na, dfo bil law kɔr,” le, ì se di ya. Mase, i baa ha ri mii: “Krisi muu sùo-ε dfo key,” le, ì dfaa law-ri ka bo tul bay bari na ku ya, ²⁷ bay ji le, munu ká mbam siε yela ha nzođri kó haraɲ saa fi tji síe kpuru tji fi riɲ síe na, síeke ká bi *Vu Nzođ mi ví na, a doko faa mbijw munu ndaw. ²⁸ Nzođri riw bele i kókó ni, bay ji le, zađ ká huđ fe bo di na, zađε na ku ze tamiri mby kji ká di.»

*Síe yíi Vu Nzoḅ**(Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)*

²⁹ «Ba vaa hɔy ká fal kókɔ sɛkɛ fe ká ḅil namkeri ku na, síe a ḅoko guu ndaw, few ti híe mbăa ndaw, mbaymawri gáy saa tumbam ndaw, rɔɔ hɔrusuori ká tumbam kara i lán yik yik ndaw pi. ³⁰ Be nu ku báyji ɛ, fe ká' a kíɛ vika ḅi *Vu Nzoḅ na a tji ká tumbam. Ká síeke ku na, saw nzoḅri riw bele ká tusiri key na i rékɛ sùo-ri, ɛ, í kókɔ mì ḅi Vu Nzoḅ ká mì ví saa nulue ká ḅil síi mbam ḅáy bawda hɔrusuo, ḅáy riŋ ḅika. ³¹ Báyji ɛ, bawda tiw a mgbaka ḅáy zaḅ gŭrum gŭrum, ɛ, mì píe leḅ nzaapeḅ ḅiri ká nulue ha ri se ḅáy tiw zaḅri ká niŋ ká tusiri key, ḅay haŋa ri mɔy nzoḅ ḅiri ka mì nan ri zuɔ ḅoḅ ḅa taa ḅi na, saa fi mɔiɛ mgbá gɔy zaḅ ká fi mbini.»

*Fe fére ká se tul puu nzum**(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)*

³² «ì laa mára ḅay ká se tul puu nzum na, a í fére fe ká ḅi! Zaḅka ì kɔ rɔɔ nzaa tɔykeri luo vay a ḅo rék rek ɛ, ì kɔ ta-taŋ mii, nzaa bura mbam ḅo ḅi ya ro zu. ³³ Do faa mɔiw munu ndaw, zaḅka ì kɔ fe niri key na riw bele tji ɛ, ì kɔ ndaw mii, ḅi *Vu Nzoḅ na mì ḅo ḅi ya deḅ ḅay ví; mì ḅo faa hul ro. ³⁴ Mì ḅaa ha rì ta-taŋ ḅa tusuɛ ki: nzoḅri ká timbeḅɛ key na, i ti huka riw bele ya hɔy ze fe niri riw bele key na a tji. ³⁵ Tumbam ḅáy tusiri na a kál hɔn bele. A roo ɛ, ḅay ḅiri na ti kál ya mgbáŋ.»

*Ŋgɛɛwuru huo-ɛ hɔy kɔ síeke**(Mrk 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)*

³⁶ «Bay ká se tul namke mase saw síeke ká ḅi *Vu Nzoḅ mì yíi ḅay ví na, nzoḅ mɔiw mini kara kɔ ya. Leḅ nzaapeḅ Ŋgɛɛwururi ká nulue ya ndaw, ḅi Vu Nzoḅ kara ya ndaw; ḅa Băa huo-ɛ hɔy ze kɔ. ³⁷ Fe ká kal ḅáy sewke taa *Noe na, síeke ká ḅi Vu Nzoḅ mì vika na, a ḅoko faa

mbiw munu ndaw. ³⁸ Ì kò, báý ðil sewke taa Noe ká pola lew ká mbii yaa zad̄ ya rɔɔbay na, nzoɔbri sɔ fe í nzo fe, máyri báý w̄arari i yaa k̄i, mase i ha vu ðariri kara yaa k̄i kpuru maa báý nam ká Noe ndũoke ðil hul tumbii na. ³⁹ Nzoɔbri maȳ bay ká tul sùo-ri kpuru maa báý mbii ká ví yaa zad̄ mgb̄ari, a faa ri riw bele. Nam ká ði Vu Nzoɔb m̄i ȳi mí vi na kara, a ðoko faa mbiw munu ndaw. ⁴⁰ Be mini ze, w̄arari siɖi ká i ðoko wáa na, i mbika nzoɔb mbini, a í pɔɔɔ nzoɔb mb̄iɛ mgb̄ami. ⁴¹ A máyri siɖi ká i ðo nan̄ fe na, i mbika nzoɔb mbini, a í pɔɔɔ nzoɔb mb̄iɛ mgb̄ami. ⁴² Munu zu ɛ, ì káw báý nzaa ðal-r̄i kekeke, baȳ j̄i ɛ, nam ká ɲgɛɛmbay ðaar̄i a víke na ì kò ya. ⁴³ Ì kò báý kere ndaw rɔ! Zad̄ka nzoɔb puo kò saw síe ká nzoɔb riiba a víke ðil hul ðe ða sun̄ na ɛ, a káw báý nzaa ðal-ɛ kekeke ðo, ka ti pɔɔɔ faa ha nzoɔb riiba haw faa hul ðe a faa fe ðeri ya. ⁴⁴ Sawke mini ze, ðaar̄i hoɔy kara ì káw báý nzaa ðal-r̄i kekeke, baȳ j̄i ɛ, saw síe ká ì ker ya na ndaw rɔɔ, ði Vu Nzoɔb na m̄i víke báý.»

Leɖ káw ká ðo tul peɖ ðe, báý ðe ká ðo tul peɖ ðe ya

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Munu ku waa, leɖ káw haa ze ðo báý nun nzeɓ, a ðo tul peɖ ðe báý zad̄ɛ ɛ? Be key na, baa káw ðe pɔɔɔ peɖ zuo nduo-ɛ a ha ni kò-kóm ða tul leɖ káw hawri, baȳ haɲa ni ka leke ri fe sum ðari báý zad̄ɛ zad̄ɛ báý nam nam. ⁴⁶ Suoriya a bá taa leɖke ká baa káw ðe ȳi a ví z̄iɲ ni ká zad̄ ðaa peɖ ká mini key. ⁴⁷ M̄i ðaa ha ri ta-taɲ ða tusuɛ k̄i: ðe na, baa káw ðe a pɔɔɔ peɖ kórɔ fe ðeri riw bele zuo nduo-ɛ. ⁴⁸ Roo ɛ, zad̄ka'a ða leɖ káw ká ndaya ɛ, a k̄er bay ká ðil law-ɛ mii: “Baa káw ði mgb̄a roy ká bay vika.” ⁴⁹ Ro, a tii saw ðóɖ baw peɖ ðeri na a s̄u a nzo z̄iɲ koy himri ndaw. ⁵⁰ Báyyi ɛ, báý nam ká'a ker

ya na, b̄aa k̄aw ɓe na a ví t̄jí tul-e mbuɗa ɓáy saw síe k̄á'a k̄o ya. ⁵¹ LEE, ka'a mgbaka ni a ɗara ni k̄o seke fe ηḡii ɗamba, a ɗaa ni kaw zaɗ k̄ók̄o seke fe ziη nzoɓ haŵri k̄á i ɓa nzoɓ nzaa rúo ɓayri. ʼBa zaɗ k̄á nzoɓri réke reŵ ɓáy mbii nun-ri mgbobo mgbobo, a í su sere-ri ηḡɛr ηḡɛr k̄á ɗi.»

25

Law ɓay k̄á se tul máy tikɗiri k̄á tul-ri duo

¹ Zezu ɓaa mii: «Síeke k̄á ηḡeɗeɗuru a réke mbay k̄á tul nzoɓri k̄á tusiri key na, a ɗoko munu ɓa máy tikɗiri k̄á tul-ri duo, k̄á i f̄aa huu ndele ɓari a í t̄jike ɓay v̄aa suo nun nzoɓ máy fie. ² Nzoɓ ndeɓeri k̄á sakra ɓari ku na i ɓa k̄òk̄ori, a nzoɓ ndeɓekeri laa ɛ, i ɓa nzoɓ nun nzeɓri. ³ ʼBari k̄á i ɓa k̄òk̄ori na, i f̄aa huu ndele ɓari munu hoŵ taη mgbaka num k̄i ɗo nduo-ri. ⁴ A ɓari nzoɓ nun nzeɓri na laa ɛ, i f̄aa huu ndele ɓari ɗo nduo-ri ɓáy num k̄i kek. ⁵ Munu k̄á nzoɓ máy fie na vi vaa ya na báyyi ɛ, ɓari riw bele k̄á tul-ri duo na, i duku nam gbaru gbaru, a í zuo nam ráɗ bele.

⁶ «Maa ɓáy nzaa zaɗ buo báyyi ɛ, i ɓaa ɓay ɓeleη mii: “Nzoɓ máy fie na se vuku ro, ì t̄jí í suo nun-ɛ!” ⁷ Báyyi ɛ, ɓari máy tikɗiri riw bele na i tuma saa tul nam a í t̄ii saw léke huu ndele ɓari. ⁸ LEE, ɓari k̄òk̄ori na i goη máy nun nzeɓri na mii: “Î ha ɓuru num ɓaari na ndij ha ɓuru ɗaa zúo ɗil huo huu ndele ɓuru k̄á ɗo ruma key wool!” ⁹ Báyyi ɛ, máy nun nzeɓri na yiηra ɓáy ɓay ha ri mii: “Úwaa, num ɓuru na ηḡii maa haηa náa ɗoηri k̄i ya. Ì se luo nzoɓ ɗáɓk̄eri na í v̄aa hie.” ¹⁰ Zaɗka k̄òk̄o máy tikɗiri na i zol ɓay v̄aa híe num na báyyi ɛ, nzoɓ máy fie na ví t̄jí k̄á fal-ri. LEE, ɓari máy nun nzeɓri k̄á i giyaη ni kekeke na, i

nduo ziŋ ni mbjw hɔy í se hul suoriya yaaŋa k̄i na, le, i dar faa gbak bo tul-ri.

¹¹ «Fale ku ndji ndaw rɔɔ, bari kòkòri ká ndebe na i vi í ði nzoɓ máy fie na mii: “Mbay, Mbay, mgbúɗa faa ha ɓuru!” ¹² Leɛ, ka’ a yíŋra ɓáy ɓay ha ri mii: “Mì ɓaa ha rì ta-taŋ ɓa tusuɛ k̄i; mì kɔ rì ya.”

¹³ «Munu zu le, ì káw ɓáy nzaa ɓal-rì kekeke, ɓay j̄i le, namke ɓáy saŋ síeke na ì kɔ ya.»

Law ɓay ká se tul leɗ káwri ká tul-ri say

(Luk 19.11-27)

¹⁴ Zezu ɓaa na rɔɓay mii: «Síe yíi ɓi *Vu Nzoɓ na, a ɗoko munu ɓa nzoɓ mbjw ká ɗo séke ɓa varu, le, ka ɗi leɗ káw ɓeri a pɔŋ feziŋa ɓeri zuɔ nduo-ri. ¹⁵ Leɗ káw ɓe ká mbjw na, ka faa lari ká nduy ziriri ziriri ŋgi-ŋgii zuɔ bawda ɓɔl ɓa ndebe ha ni. Nzoɓ ndeke ɗi siɗlike le, ka faa zuɔ ɓɔl ɓa siɗi ha ni, a nzoɓ ndeke ɗi sayke laa le, ka faa zuɔ ɓɔl ɓa mbjw ha ni* . Nzoɓ ha ha le, ka ha ni lari maa ɓáy tul hurusuo-ɛ. Fale ku ndaw rɔɔ, a uru a zɔl faa varu ɓe na. ¹⁶ Úru saa namke ku hɔy le, leɗ káw ɓe hay ká yaa ɓɔl lari ɓa ndebe na, se a vaa fere nun lari na, a ziŋ k̄i ɓɔl ndebe zuɔ tul-e. ¹⁷ Nzoɓ hay ká yaa ɓɔl lari ɓa siɗi na kara ɗaa faa mbjw munu na ndaw, a ziŋ mbiike ɓa ɓɔl siɗi a ɗaa zuɔ tul-e ndaw. ¹⁸ Roo le, nzoɓ taa hay ká yaa ɓɔl lari ɓa mbjw na, se a vaa tie luɔ a mbɛɗɛ lari ɓaa gaŋ ɓe na diɓ diɓ ɗo ɗi.

¹⁹ «Zaɗka bole ɗi maa fe na báyji le, ɓaa gaŋ ɓari na ȳi a vi a tii saŋ k̄iŋa fal fe ɓeri na ziŋ ri. ²⁰ Nzoɓ hay ká yaa lari ɓɔl ndebe na soro ɓa lakun ɓaa gaŋ ɓe ɓáy ɓɔl lari k̄i ɓa ndebe zuɔ tul-e a ɓaa ha ni mii: “Mbay, mu kɔ, mù ha mì ɓɔl lari ɓa ndebe, le, mì ziŋ k̄i ɓa ndebe zuɔ tul-e.”

* ^{25:15} ^{25:15} Bil ɓɔl mbjw na, lari ká ɗi maa lari peɗ mbiimbam duɔ fale ndebe.

²¹ LEE, bǎa gaṅ be na baa ha ni mii: “Ndaɗ bamba, mù ba leɗ káw kere, mù ɗo tul fe ká mì ɗaa zuo nduo-ɔ na báy zaɗe. Munu ká fe ká ndji ká mì ɗaa zuo nduo-ɔ ká mù ɗaa ha ni tii suku na, timbeɗe key mì pónj feri ngi-ngii ro zuo nduo-ɔ. Mu ví káw ðil suoriya zinj mì.” ²² Báyii le, be ká’a yaa ɓol lari ba siɗi na soro a vi lakun bǎa gaṅ be na ndaw a baa ha ni mii: “Mbay, mu ko, mù ha mì ɓol lari ba siɗi, le, mì zinj mbiike ɓol siɗi zuo tul-e.” ²³ LEE, bǎa gaṅ be na baa ha ni mii: “Ndaɗ bamba, mù ba leɗ káw kere, mù ɗo tul fe ká mì ɗaa zuo nduo-ɔ ká mù ɗaa ha ni tii suku na, timbeɗe key na mì pónj feri ngi-ngii ro zuo nduo-ɔ. Mu ví káw ðil suoriya zinj mì.” ²⁴ Báyii le, be ká’a yaa ɓol lari ba mbjw na soro a vi lakun bǎa gaṅ be a baa ha ni mii: “Mbay, mì ko ndaw, bo na mù ba nzob ká mù yinj bamba tasiri. Bo na mù hii bay zinj fe ká ðil peɗ ku-ɔri: fe ká mù ru ya na, mù vbie; a fe ká mù mii paje ya kara, mù mby zuo tul ki. ²⁵ Mì ɗaa hije ngii bamba, ze mí vaa tie luo mí mbeɗe lari bo na ɗo ɗi. Mu ko, be ze ɗo key. Mu yaa fe bo na.” ²⁶ Báyii le, gaṅ tul-e na baa ha ni mii: “Bo leɗ káw ká mù ndaya, a mú ba lay! Munu ká mù ko mì ba nzob ká mì ru fe ya, a le, mì vbie feke, a mí mii para fe ya, a le, mì mby feke zuo tul ki, waa, ²⁷ ɗaa mina mù ha lari bi na ha nzob ki kpaa a ɗáake peɗ, ze síe yi bi le, mì zinj mbiike zúo tul-e ya le?” ²⁸ Báyii le, bǎa gaṅ be na baa ha nzob peɗ ðeri na mii: “Ì naa ɓol lari na ká nduo-e í ha nzob taa hay ká ɗóke báy ɓol duo na ka nde tul-e taa be, ²⁹ bay ji le, nzob haa haa ká ɗo báy fe na, i harja ni ki nde tul-e, le, ka kaw ðil ndaɗi. Roo le, nzob ká ti báy fe ya na, hay ká ndji hoy ká’a ɗóke na kara, i náa ɗoɗ bay pónj ni.” ³⁰ A be leɗ káw ká ba nzob ká gor na, ì mbi ni í vbu ni bo zaɗ ká sii nduj ká kele. Ba zaɗ ká nzobri réke

rɛw ɓáy mbii nun-ri mgboɓo mgboɓo, a í sụ sere-ri ngǽr ngǽr ká ɗi.»

Vu Nzob a ví kúnj sal ɓay

³¹ «Zaɗka ɓi *Vu Nzob m̀i ỳi ɓáy riŋ ɗika mbay ɓáy leɗ nzaapeɗri riw bele ká nulue na ɓáyji ɓe, m̀i káw tul karingaw riŋ ɗika ɓi. ³² Saŋ nzobri riw bele i mbú kɪ ká pol-i, ɓe, m̀i kélɛ ri ha ri ɗo ɓoɗ ɓoɗ, munu ká nzob kóro fe hɔl kǽleke sakra baɗuri ɓáy vuyri ɗo ɓoɗ ɓoɗ. ³³ M̀i ɗáa baɗuri ɗo tunduo hoɗo ɓi, a vuyri laa ɓe, ɗo tunduo gel ɓi. ³⁴ ɓáyji ɓe, ɓi ká m̀i ɓa mbay na m̀i ɓáa ha nzobri ká i ɗo tunduo hoɗo ɓi na mii: “Baari ká Bã sam fe zuo tul-r̀i na, i ví yaa fe kere puoruo ká’ a leke ɓay tul-r̀i ɓáy titire ɗáa tusiri ká piɗɗ lew hoy na ɓa taa ɓaari, ³⁵ ɓay ji ɓe, zaɗka kɔn sɛ m̀i na, i ha m̀i fe sũm m̀i sũ, kɔn mbii hoy sɛ m̀i kara, i ha m̀i mbii m̀i nzo ndaw. M̀i ɓa varu nzob na, i mgbá m̀i ɓa s̀o-r̀i, ³⁶ m̀i se tigbãa-i hoy kara, i ha m̀i gari m̀i nduo ndaw, s̀o-i ká sɛ m̀i na, i kɔ-kóm ɓa tul-i ndaw, rɔɔ, hul sal ká m̀i naa ɗi kara, i vãa kɔ m̀i ndaw pi.” ³⁷ ɓáyji ɓe, ɓari nzob fe ɗáa ɓáy zaɗɗeri na, i yijra ɓáy ɓay mii: “Mbay, síe ha ndaw rɔɔ ɓuru kɔ mù ká kɔn sɛ mù, rɔɔ ɓuru ha mù fe sũm mù sũ; mase síe ha ndaw rɔɔ kɔn mbii sɛ mù, rɔɔ ɓuru ha mù mbii mù nzo ɓe? ³⁸ Mase síe ha ndaw rɔɔ, ɓuru kɔ mù ɓa varu nzob, rɔɔ ɓuru mgbá mù ɓa s̀o ɓuru; mase síe ha ndaw rɔɔ, mù se tigbãa-a hoy, rɔɔ ɓuru ha mù gari mù nduo ɓe? ³⁹ Síe ha ndaw rɔɔ, ɓuru kɔ mù ɓáy sɛm, mase mù naa hul sal ndaw rɔɔ, ɓuru vãa kɔ mù ɓe?” ⁴⁰ ɓáyji ɓe, ɓi ká m̀i ɓa mbay na m̀i yijra ɓáy ɓay ha ri mii: “M̀i ɓaa ha r̀i ta-taŋ ɓa tusue kɪ: síe ha ha ká i ɗaa fe niri key na zij nzob mbijw ká ɓa leɗ ká ndij hoy ká sakra yu-iri ɓe, ɓa ɓi ze i ɗaa feke key na zij m̀i ndaw ku.”

⁴¹ «Fale ɛ, bi ká m̀i ba mbay na m̀i báa h̄a nzoɓri ká i kaw tunduo gel bi na mii: “ì zól ká nzaa-i ɗi ɗi ba lew, baari ká faɗi ɲgerɛwuru mgba rì! ì zól í se bil huu ká ruma ya ɓanguɔ ká i leke ɗo ɓay tul ɲgerɛtemndaya ɓáy leɗ nzaapeɗ ɓeri, ⁴² ɓay yi ɛ, zaɗka kɔn se m̀i na, ì h̄a m̀i fe sum m̀i s̄u ya; kɔn mbii se m̀i kara, ì h̄a m̀i mbii m̀i nzo ya ndaw. ⁴³ M̀i ba varu nzoɓ, ɛ, ì mgba m̀i ba s̀o-rì ya; m̀i se tigbaa-i h̄oy kara, ì h̄a m̀i gari m̀i nduo ya ndaw; s̀o-i se m̀i, mase m̀i naa hul sal kara, ì v̄a kɔ m̀i ya ndaw pi.” ⁴⁴ LEE, i yiɲra ɓáy ɓay mii: “Mbay, síe h̄a ndaw rɔɔ, ɓuru kɔ kɔn ká se mù, mase kɔn mbii ká se mù, mase mù ba varu nzoɓ, mase tigbaa-a ká ɗo h̄oy, mase s̀o-ɔ ká se mù, mase hul sal ká mù naa ɗi na rɔɔ, ɓuru v̄a sɔ mù ya ɛ?” ⁴⁵ Báyii ɛ, bi ká m̀i ba mbay na, m̀i yiɲra ɓáy ɓay ha ri mii: “M̀i ba ha rì ta-taɲ ba tusue k̄i: zaɗka ì ɗaa fe niri key na ziɲ nzoɓ mbijw ká ba leɗ ká ndji h̄oy ká sakra yu-iri ya ɛ, ba bi ze ì ɗaa feke key na ziɲ m̀i ya ndaw ku.” ⁴⁶ Bari nzoɓkeri key na, ɲgerɛwuru a haɲa ri kɔ seke fe ká ɗo ɓanguɔ kpaɗara na. Roo ɛ, nzoɓ fe ɗaa ɓáy zaɗeri na, i káw ɓáy kumnun ɓanguɔ.»

26

Zudas ɓáy mbay Zibri leke ɓay ɓay mgbaka Zezu (Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2; Zaa 11.45-53)

¹ Zaɗka Zezu fere nzoɓri ɓay ɓeri key na ɔ riw bele báyii ɛ, ka ba h̄a leɗ nduoɓal-eri mii: ² «ì kɔ ndaw, t̄oɲ nam siɗi h̄oy ro ɓay ɗaa *nam suoriya t̄ji saa bil koy na, ɛ, bi *Vu Nzoɓ na i p̄oɲ m̀i bo nduo nzoɓri ha ri ɓer m̀i ɗo tul puu say huɗ.» ³ Báyii ɛ, *ɲgerɛnzoɓ fe poyri ɓáy ɲgerɛ Zibri mbu k̄i ká bil boro mbay ɲgerɛnzoɓ fe poy luye ká ba Kayif, ⁴ ro, í nzaa faa ba law ɓay mgbaka Zezu ɓay ika ni. ⁵ Roo ɛ, i ba mii: «Ndaɗ ɓay mgbaka ni ká

síe nam fe sũm suoriya ya, ká ruo nzoɓri úru í ɗaa so tul naari.»

Máy mbjw ɗaa num zuo tul Zezu

(*Mrk 14.3-9; Zaa 12.1-8*)

⁶ Zezu na ɗo Betani luo nzoɓ ká i ɗi ni ɓa Simoŋ nzoɓ kp̄iri. ⁷ Báyyi ɓe, máy mbjw munu soro a vi lakun-ε. Ka mgba guma ká i ɗaa ɓáy tisaw ká riŋ-ε ɓa *alabastre* ká num mbaa ɗi. Numke ku na ɓare fu b̄y b̄y ká larike kara ŋgoŋ ɓamba. Zaɗka Zezu kaw nzaa fe sũm na, máy na v̄a kuna num na tolo tolo zuo tul-e. ⁸ Zaɗka leɗ nduoɓal-eri ko feke na munu báyyi ɓe, law-ri ε ri ha ri ɓaa mii: «Bay ji ndaw roo, ka ɓie num na mini key zuo ɓisuy goɗ hoɗ ɓe? ⁹ Ba fe ká nzoɓ hie ɓa pola zu ɓe, a ziŋ larike ŋgii ɓamba a poŋ larike ha nzoɓ kujuri!» ¹⁰ Zaɗka Zezu ko k̄er ɓay ɓari na munu báyyi ɓe, ka ɓaa ha ri mii: «Mina ze ì yoko máy key na mini ɓe? Fe ká'a ɗaa ziŋ mi key na, ɓa fe kere ká naɗɗ ɓamba tasiri. ¹¹ Ì ko, nzoɓ kujuri na i ɗoko ziŋ ri ɓanguo kpaɗara, roo ɓe, ɓi na, mi ti ɗoko ziŋ ri ɓanguo ya. ¹² Máy na kuna num ká ɓare fu b̄y b̄y na zuo tul-i, roo ɓay haŋa ri v̄oke mi ɓáy. ¹³ Mi ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusuε ki; zaɗri riw bele ká tusiri key ká i ka-káa Bay Kere key ká ɗi na, i loko soro fe ká máy key ɗaa na, ɓay haŋa nzoɓri k̄erke ɓay se tul-e.»

Zudas hii poŋ Zezu ɓo nduo ŋgerenzoɓ fe poyri

(*Mrk 14.10-11; Luk 22.3-6*)

¹⁴ Báyyi ɓe, nzoɓ mbjw ká sakra leɗ nduoɓal Zezuri ká duo fale siɗi, ká riŋ-ε ɓa Zudas Iskariyoɗ na, se luo *ŋgerenzoɓ fe poyri ¹⁵ a ɓaa ha ri mii: «Zaɗka mi poŋ Zezu ɓo nduo-ri ɓe, fe ji ze ì haŋa mi ɓe?» ɓee, i faa lari rom ɓa síŋ say í ha ni. ¹⁶ Úru saa síeke ku na báyyi ɓe, Zudas tii saw nzaa faa ɓay kóko saw síe ká'a máa ɓay poŋ Zezu ɓo nduo-ri.

Zezu sũ fe sũm suoriya tĩi saa ðil koy zĩn leđ nduoðal-eri (Mrk 14.12-21; Luk 22.7-14,21-23; Zqa 13.21-30)

¹⁷ Titire nam ká i ðáake suoriya maapa ká taŋ fe hew fe na báyii Ƽ, leđ nduoðal Zezuri soro ða lakun-Ƽ í vbi ni ðay mii: «Zađ ha ze mù hii ðay haŋa ðuru se ði búru vaa leke fe sũm suoriya tĩi saa ðil koy na ká ði Ƽ?» ¹⁸ ƼƼ, ka yĩĩra ðáy ðay ha ri mii: «Ì se ŋƼƼƼƼƼ ká Zuruzalem ká luo nzob mbijw munu í ðaa ha ni mii: “Mbay ðaa mii: ‘Bi na, saŋ síe ði tòn ði ya deð hoy ro, Ƽ, ká ðil hul ðo key ze mì ðáa fe sũm suoriya nam tĩi saa ðil koy na ðáy leđ nduoðal-iri ká ði.’ » ¹⁹ Báyii Ƽ, leđ nduoðal Zezuri ðaa munu ká’a mbi nzi-Ƽ ha ri, ro í leke fe sũm suoriya tĩi saa ðil koy na.

²⁰ Zađka síe riŋ bele na, Zezu kaw nzaa fe sũm ðáy leđ nduoðal-eri ká duo fale sídi na. ²¹ Zađka i ðo suŋa fe báyii Ƽ, ka mbi ðay a ðaa mii: «Mì ðaa ha rì ta-taŋ ða tusuƼ kĩ: nzob mbijw ká sakra ðaarì na, a mbika tul-i.» ²² ƼƼ, ðayke ku na ðaa ha leđ nduoðal-eri ðáake síe ŋgĩ ðamba tasiri, í tii saŋ vbika ni ðay mbijw mbijw ðáy zađ ðari riw bele mii: «Mbay, ða ði ya na maa?» ²³ Báyii Ƽ, Zezu yĩĩra ðáy ðay mii: «Nzob ká mbu nduo fe sũm zĩn mì na, ða ðe ze a mbika tul-i. ²⁴ Bi *Vu Nzob na, mì huka munu ká i ðaa ðayke ðo ðil mbede ŋƼƼƼƼƼ se tul-i. Roo Ƽ, kókƼ seƼƼ fe taa minake ze a ðoko ðay tul nzob ká mbi tul ði Vu Nzob na Ƽ! Nzobke ku na, mbóŋ ni ya ndađ mba mbóŋ ni.» ²⁵ Báyii Ƽ, Zudas ðe ká’a pón ni ðo nduo nzobri na vbi ni mii: «Mbay, ða ði ya na maal!» ƼƼ, Zezu yĩĩra ðáy ðay ha ni mii: «Ba ðo ya mina Ƽ?»

Zezu ðáy leđ nduoðal-eri kaw nzaa fe sũm law mbijw (Mrk 14.22-26; Luk 22.14-20; 1KƼ 11.23-25)

²⁶ Zađka i ðo suŋa fe na báyii Ƽ, Zezu mbi maapa a ðaa taambol ha ŋƼƼƼƼƼ ndaw roo, a haw a ha leđ

nduoɓal-eri a ɓaa ha ri mii: «Ì yaa í su; ɓe ni key na ɓa naysuo-i zu.» ²⁷ Fale ku le, ka yi a mbi koɓo a ɗaa taambɔl ha ŋgerewuru, roo a ha ri a ɓaa mii: «Ì yaa í nzo ɓáy zaɗ ɓaarì riw bele. ²⁸ Be ni key na ɓa sím sùo-i zu. Ba sím ɓi ká'a úo zuo siri ɓay sínke *sáka kuni ká ŋgerewuru saa ziŋ nzobri ŋgii ɓamba ɓay haŋa ni ndáke buma feyaa nzobri. ²⁹ Mi ɓaa ha rì ta-taŋ: tii sawke saa vuri key na, mi ti nzoko mbii lere puu key na ziŋ rì mbáa kpuru maa ɓáy nam ká mi nzokoke taa fie ziŋ rì ɓáy nam ká Baa a réke mbay ká tul nzobri na.» ³⁰ Fale ká i ɗi sim nam suoriya í písike ŋgerewuru na báyii le, i zol í vaa kaw tul kuo ká riŋ-e ɓa Oliviye.

*Zezu ɓaa ɓay ká tul máy ɓay Piyer
(Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34; Zqa 13.36-38)*

³¹ Báyii le, Zezu ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Bil suŋ key na, féri ká'a tji tul-i na, a haŋa rì ɗuu riw bele í pɔŋ mi, ɓay yi le, ŋgerewuru ɓaa ɗo bil mbeɗe ɓe mii: “Mi ika nzoɓ kóro baɗu, le, kuɗu baɗuri na, i zékre kɔ kperke kperke ɓáy zaɗ zaɗ riw bele*.” ³² Roo le, zaɗka mi tji saa luɔ huɗ na, mi vaa giyaŋ rì ká kuɗu zaɗ ká Galele.» ³³ Leɗ, Piyer mbi ɓay a ɓaa ha ni mii: «Ze nzoɓ haŋri riw bele pɔŋ mù hɔy kara, ɓi na, mi ti pɔŋ mù ya mgbaŋ.» ³⁴ Báyii le, Zezu yiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mi ɓaa ha mù ta-taŋ ɓa tusuɗe kɔ: ká bil suŋ ká ɗo key na, pola roo ɓay haŋa tuo ka-káa le, mù máy ɓay ká tul-i faa ɓal ba say mii, mù ko mi ya.» ³⁵ Leɗ, Piyer yiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ze ɓay haŋa mi hu na ziŋ mù hɔy kara, mi ti máy ɓay ká tul-a ya.» Leɗ, leɗ nduoɓal-e haŋri riw bele na i ɓaa faa mbijw munu ndaw.

* 26:31 26:31 Zakari 13.7.

Zezu ɔ́aa nzaa ɔ́ay kere ká Gesemane
(Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Falɛ ku báyyi ɛ, Zezu faa leɔ̃ nduoɔ́bal-ɛri a t̃jike zaɔ̃ mbjw munu ká i ɔ́i ɔ́a Gesemane. Ká zaɔ̃ɛ ku na, ka ɔ́aa ha ri mii: «Ì káw zaɔ̃ ni key, ká mì náa sùo-i ndji ɔ́ay ṽaa ɔ́aa nzaa ɔ́ay kere.» ³⁷ Báyyi ɛ, ka naa Piyɛr ɔ́áy vu Zebederi ká tul-ri siɔ́i na ha ri se zij ni. A ɛ, ka tii saw kóko síe, a law-ɛ se ni r̃i fe ká se ɔ́ay m̃-miira mini, ³⁸ ro a ɔ́aa ha ri mii: «Mì ko seke fe ká ɔ́il law-i maa huɔ̃. Ì káw zaɔ̃ ni key zij mì ɔ́ay nzaa ɔ́al-iri kekeke.»

³⁹ Falɛ ká'a ala ri a se ɔ́i ndji munu ɔ́a pola na báyyi ɛ, ka guɔ́a siri mbuka a koɔ̃ ŋgerɛwuru mii: «B̃aa, zaɔ̃ka faa ɔ́o ɔ́i ɛ, fe seke ká'a ɔ́aa mì key na, mu ha ni ka ɔ́o ɔ́i ɔ́i zij mì, roo ɛ, mu ɔ́aa fe munu ká law-a ze hii ɔ́o, munu ká law-i ze hii ya.» ⁴⁰ Falɛ ku ɛ, ka ỹi a se luo leɔ̃ nduoɔ́bal-ɛri ká say na, ɛ, ka zij ri ká tul nam. Ro, a tuma ri a ɔ́aa ha Piyɛr mii: «Ì maa káw siya zij mì saw síe mbjw ya h̃oy ɛ woo? ⁴¹ Ì káw ɔ́áy nzaa ɔ́al-iri kekeke í ɔ́aa nzaa ɔ́ay kere, ká ɔ́ay líe ɔ́o ɔ́il nzaa úla. Ká ɔ́il law nzoɔ̃ na, law hiiya ɔ́aa kere ze mbaa ɔ́i gbay gbay, roo ɛ, h̃urusuo-ɛ maa ya.» ⁴² Ka naa sùo-ɛ na roɔ́bay faa ɔ́al ba siɔ́ike, a ṽaa koɔ̃ ŋgerɛwuru mii: «B̃aa, zaɔ̃ka fe seke ká'a ɔ́aa mì key na, faa náake ká ɔ́ay haɔ̃a mì ko na tiya ɛ, mu ɔ́aa fe ká law-a ze hii.» ⁴³ Báyyi ɛ, ka ỹi a ví zij leɔ̃ nduoɔ́bal-ɛri na roɔ́bay ká tul nam, ɔ́ay j̃i ɛ, nam hii nun-ri dik dik ɔ́áy. ⁴⁴ Ka naa sùo-ɛ ɔ́a k̃i na roɔ́bay, a ṽaa koɔ̃ ŋgerɛwuru ndeke ɔ́i faa ɔ́al ba sayke, a ɔ́aa nzaa ɔ́ay kere faa mbjw munu ká'a ɔ́aa ká polari na. ⁴⁵ Falɛ ku ɛ, ka ỹi a ví zij leɔ̃ nduoɔ́bal-ɛri a ɔ́aa ha ri mii: «Ì na-nam roɔ́bay í m̃gba t̃ram sùo-r̃i keɛ? Saw síe ká i p̃ŋke ɔ́i *Vu Nzoɔ̃ ɔ́o nduo nzoɔ̃ feỹari na vi ro. ⁴⁶ Ì úru siya náa séri! Ì ko-kóm í ko nzoɔ̃ ká'a mbika tul-i na ɔ́o key.»

ἤγγερε Zibri mgbá Zezu

(Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53; Zaa 18.3-12)

⁴⁷ Zadfka Zezu dfo baa bay koB bay na bayji le, Zudas ka ba nzoB mbijw ka sakra ledf nduoBal-eri ka duo falE sidfi tiji bay ruo nzoBri budf budf. I vi bay maamiiri bay puuri gbiri gbiri dfo nduo-ri. NzoBkeri ku na, ba *ngereenzob fe poyri bay ngere Zibri ze pie ri. ⁴⁸ Zudas, nzoB mbika tul Zezu na, ka leke bay zinj ruo nzoBri a baa mii, fe ka beri daa bay haŋa ri koke ni na ze dfo key: «NzoB ka mi mgbá ni girik mí aw nzi-ε le, ba be ka i hii na zu. i mgbá ni.» ⁴⁹ Vi Zudas ka munu na bayji le, ka soro kodf hoy ba lakun-ε a baa ha ni mii: «Soko woo Mbay,» le, ka mgbá ni girik a aw nzi-ε. ⁵⁰ Bayji le, Zezu yijra bay bay mii: «NzoB buo-i, fe ka mu vi bay daake na, mu daa.» Ro, nzoB hawri daa so tul Zezu kuruk i mgbá ni.

⁵¹ LeE, nzoB mbijw ka sakra bari ka i dfo zinj Zezu na, naa maamii be hiyaw saa ngole, a teke suku ledf kaw ngereenzob fe poy luye na mbeke df bo bisuy. ⁵² Bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Mu yijra maamii bo na ka nduo ngole, bay ji le, nzoBri riw bele ka i ru-ruy bay maamii na, i huka hudf maamii ndaw. ⁵³ Mu ker mii, zadfka mi kodf Baa bay haŋa ni ka pie bay ledf nzaapedri ka nulue ha ri vi so mi le, ka zadE ku hoy na, ka ti pie bay ku du bari ngiji hɔhɔ hɔhɔ zadf duo fal-ε sidfi ha mi ya ki le woo†? ⁵⁴ A zadfka a daa munu ku na waa, a daa mina ha bay ka se tul fe ka a tji ka dfo bil mbede be na, a doko munu bay zadE le?» ⁵⁵ FalE ku le, Zezu baa ha ruo nzoBri na mii: «i tiji bay maamiiri bay puuri gbiri gbiri bay mgbaka mi ri fe ka mi ba dombirim nzoB le woo! Namri riw bele na, mi kaw bil *hul kani ngerewuru bay fere ri fe, le, i

† 26:53 26:53 Ka Rom na, ku du nzoB yumri mbijw le, tul nzoBri ka di ba isodf sodf duo zadf yie.

mgba m̀i ya. ⁵⁶ Roo ɛ, fe niri riw bele key na t̄i mini hā bay ká *nzoɓ yaana bayri saa nzaa ŋɛɛwuru daa d̄o bil mbede pola na, d̄o munu báy zadɛ.» Be nu ku báȳi ɛ, leɗ nduoɓal-eri riw bele pɔŋ ni, a í zuo d̄ul haɗ bele.

Zezu d̄o pol nzoɓ kúnj sal bay luyeri

(Mrk 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Nzoɓri ká i mgba Zezu na, i séke ni luo Kayif ká ba *ŋɛɛenzob fe poy luye. Ká zadɛ ku na, *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri, báy ŋɛɛ Zibri mbu k̄i ká d̄i. ⁵⁸ ɛɛ, Piyɛ na dii fal Zezu d̄i báy salke a se d̄aka d̄aka kpuru a t̄i nzaa mgbanj ŋɛɛenzob fe poy luye na. Ka r̄i a kaw bil mgbanj z̄iŋ nzoɓ kóko zadri bay kóko, waa, fekeri ku na a kál mina ɛ? ⁵⁹ Báȳi ɛ, ŋɛɛenzob fe poyri báy kuɗu nzoɓ kúnj sal bay luye ká luo Zibri na, i nzaa faa bay kúɗ bay zuo nzaa Zezu, bo bay d̄áake bay huɗ bo tul-e, a í i ni. ⁶⁰ Báȳi ɛ, nzoɓ kúɗ bayri vi ŋji bamba í kuɗ bay zuo nzi-ɛ, roo ɛ, i z̄iŋ bay mb̄iw mini ká mgba tul-e ya. Laa ɛ, warari siɗi t̄i ⁶¹ í baa mii: «Ledban key na baa mii: beri maa bíɛ *hul kani ŋɛɛwuru key na wukluk wukluk, a nam say ɛ, beri mbúo d̄o zadɛ.» ⁶² Báȳi ɛ, ŋɛɛenzob fe poy luye na, uru siya a baa hā Zezu mii: «Bay niri ká nzoɓ niri mbi bo tul-a key na waa, mù ti ȳiŋra báy bay mb̄iw ya h̄oy ɛ?» ⁶³ Roo ɛ, Zezu mgba nzi-ɛ d̄o d̄i. Báȳi ɛ, ŋɛɛenzob fe poy luye na mbi bay a baa hā ni mii: «Báy riŋ ŋɛɛwuru Nzoɓ Káw Báy Kumnun na, mu haa huɗ mú ȳiŋrake báy vbiw ká m̀i vbi mù key na hā buru laa. Waa, mù ba *Krisi, Vu ŋɛɛwuru, nzoɓ ká ŋɛɛwuru waa bay píe ni ví yaa nzoɓri na ɛ?» ⁶⁴ Zezu ȳiŋra báy bay hā ni mii: «Be k̄i ze mù baa ku. Roo ɛ, m̀i baa ha r̄i ta-taŋ: úru saa vuri key na, bi *Vu Nzoɓ na ì kóko m̀i kaw tundo hoɗo ŋɛɛwuru Nzoɓ Hurusuo. Roɓay, ì kóko m̀i ká m̀i ví saa nulue ká bil síi mbam.»

⁶⁵ Báyyi ƙe, ɲɛɛɛnzɔɓ fe poy luye na gɔ̄ ƙari ɓe ƙi sùo-ε t̄ir a ɓaa ɗa *nzɔɓ kún sal ɓay luyeri na mii: «Í kɔ́ í kɔ́ mbáa, ka t̄iri ɲɛɛɛwuru! Náa vbikari nzɔɓ nasi ɓay ƙiri ɓay ɗáake mina ɓáy ƙe? ɲɛɛɛwuru ká'a t̄iri ni na, ì laa sùo-rì ƙi riw bele ro! ⁶⁶ Waa, ì ker mina ƙe?» Ƙe, i ȳiɲra ɓáy ɓay mii: «Bay mɓa tul-e, a ɗaa fe ká maa huɗ.» ⁶⁷ Falɛ ku báyyi ƙe, i sa-sami zuɔ nun-ε, a í ɓɔɗ ni; nzɔɓ ɗaneri nda hala nun-ε í vbíke nzi-ε mii: ⁶⁸ «Bo ká mù ɗi sùo-ɔ ɓa Krisi na, nzɔɓ ve ze nda mù key ƙe? Baa ɗa ɓuru laa!»

Piyɛr may ɓay ká tul Zezu

(Mrk 14.66-72; Luk 22.56-62; Zaa 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyɛr kaw mɓaɲ ká ƙeƙe, ƙe, leɗ máy mbijw munu ká ɓa leɗ káw soro ɓa lakun-ε a ɓaa ɗa ni mii: «Bo kara mù se zij Zezu, leɗban ká kuɗu zaɗ ká Galele na ndaw.» ⁷⁰ Ƙe, Piyɛr may ɓayke ká nun nzɔɓri riw bele a ɓaa mii: «Bay ɓo ká mù ɓaa key na, mì ɗa láa ƙpuy.» ⁷¹ Falɛ ku ƙe, ka se nun-ε ɓa nzaa kòkɔ munu, ƙe, leɗ máy ƙi ká ɓa leɗ káw kɔ́ ni a ɓaa ɗa nzɔɓri ká i ɗo zaɗɛ na mii: «Leɗban key na, ka se-seɗ zij Zezu ká Nazarɛɗ na mbijw hɔy!» ⁷² Ƙe, Piyɛr ȳi a may ɓay ɓa ƙi na rɔɓay, a haa huɗ mii: «Leɗban key na, mì kɔ́ ni ba mbijw ya mɓaɲ!» ⁷³ Falɛ ku ndij hɔy ƙe, nzɔɓri ká i ɗo zaɗɛ ku na, i soro ɓa lakun-ε í ɓaa ɗa ni mii: «Ba tusue, mù ɓa nzɔɓ mbijw ká sakra ɓari ku, ɓay ij ƙe, kusol ɓay ɓo na rìi taa ɓari ndaw.» ⁷⁴ Báyyi ƙe, Piyɛr tii saw háa huɗ zuɔ tul-e mii: «Mì hu mak mak! Leɗban key na, ká nun ɲɛɛɛwuru ƙe, mì kɔ́ ni ya!» Ƙe ká zaɗɛ ku hɔy, tuo ka-káa kɔɲrɔɲ. ⁷⁵ Zaɗka'a laa káa tuo na báyyi ƙe, ka ker se tul ɓay ká Zezu ɓaa ɗa ni pola mii: «Pola rɔɔ ɓay haɲa tuo ka-káa ƙe, mù máy ɓay ká tul-i faa ɓal ba say mii, mù kɔ́ mì ya na.» Báyyi ƙe, ka t̄i ɓáy mbii míiri mɓoɓo mɓoɓo.

27

*I mgba Zezu se pol Pilad**(Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Zqa 18.28-32)*

¹ Báy tiḅie piēḏ na, *ḡgerenzob fe poyri ḅáy ḡgere Ziḅri riw bele na i mbi nzaa-ri í ḏaa ḅay huḏ ḅo tul Zezu.

² Báyii Ƽ, i ha ri mgba ni í siḡ ni í séke ni ḡ Pilad nzoḅ réke tul puo ká kuḏu zaḏ ká Zude.

*Zudas i sùo-Ƽ**(Peḏ 1.18-19)*

³ ƼƼ, Zudas ká mbi tul Zezu na laa soro ḅay huḏ ká i ḏaa ḅo tul Zezu na báyii Ƽ, kér ḅay i ni ḅa huḏ ḡ ni faa lari rōm ká siḡ say ká i ḡ ni pola ḅay mḅike tul Zezu na, a yiike a vāa zḡke *ḡgerenzob fe poyri ḅáy ḡgere Ziḅri ⁴ a ḅaa ha ri mii: «Bi na, mì ḏaa feyāa, ḅay yi Ƽ, mì mbi tul nzoḅ ká ḅay mḅiw mgba tul-e ya ha ri ḏaa ḅay huḏ ḅo tul-e.»

ƼƼ, i yiḡra ḅáy ḅay ḡ ni mii: «Bay ḅuru ti ḏi ya! Ba peḏ ḅo zu.» ⁵ Báyii Ƽ, Zudas mii lari na zḡy zuḅ ḅil *hul kaḡi ḡgerewuru na, a zol a vāa ḏaa sal taa sol-e a hu taa puu teḡ reḡ.

⁶ ƼƼ, ḡgerenzob fe poyri faa lari na niḡ ḏo nduo-ri í ḅaa mii: «Lari key na, *bol kusol naari haa faa ká ḅay ḏaa zuḅ ḅil guma lari ká ḅo ḅil hul kaḡi ḡgerewuru key, ḅay yi Ƽ, ḅa lari sím.» ⁷ FaƼ ku Ƽ, i siḡ tul ḅay i faa larike na, í vāa híeke wāa nzoḅ mbúo paḡ, í fere wáake na ḅa zaḏ vóro huḏ nzoḅ tul puori. ⁸ Saḡke mini ze, kpuru tiḡ vuri key ḡy kara, i ḏi wáake na ḅa wāa sím. ⁹ Be ze ḡ ḅay ká Zeremi nzoḅ yaḡa ḅay saa nzaa ḡgerewuru ḅaa ká piēḏke lew na ḏo munu ḅáy zaḏƼ. Ka ḅaa mii: «I yaa lari rōm ká siḡ say ká leḏ Izarayelri ker mii, a máa híe nzoḅke

na, ¹⁰ í f̄aa í h̄a ðay híeke wáa nzoḅ mbúo pay na, munu ká ḡgerembay mbi nzi-ε h̄a mì na*.»

Zezu ḑo pol Pilad̄

(*Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Zqa 18.33-38*)

¹¹ Báyii LE, Zezu ḑo pol Pilad̄ nzoḅ réke tul puo ká kuḑu zad̄ ká Zude. LEE, ka vbi ni mii: «Bo k̄i ze, mù ða mbay Ziḑri kéle?» LEE, Zezu yij̄ra ḑáy ðay h̄a ni mii: «Be k̄i ze mù ðaa ku.» ¹² Zad̄ka *ḡgerenzob̄ fe poyri ḑáy ḡgerE Ziḑri i ḑaa ðay ḑo tul-e na, ka fERE nzaa-ri mgbuḑ ya. ¹³ Báyii LE, Pilad̄ ḑaa h̄a ni mii: «Bayri riw bele ká i ḑaa ḑo tul-a key na waa, mù la-laa k̄i zu le?» ¹⁴ Roo LE, Zezu fERE ðay mb̄iw mini kara h̄a ni ya, a h̄a ðayke ku na tuku nzoḅ réke tul puo na h̄a ni kaw yer.

I kuj ðay huḑ ḑo tul Zezu

(*Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Zqa 18.39-19.16*)

¹⁵ Ká ḑil mbiimbamri mb̄iw mb̄iw riw bele na, zad̄ka *nam suoriya t̄ji saa ḑil koy vi báyii LE, nzoḅ réke tul puo tina nzoḅ mb̄iw ká naa hul sal ká nzoḑri hii ðay ḑe na ḑaḡguo munu munu ha ri. ¹⁶ LEE, ḑil namke ku na nzoḅ mb̄iw munu, ká ðay fe ḑáa ndaya ḑe yaa zad̄ kpol kpol na, naa hul sal; riḡ-ε ḑa Zezu-Barabas. ¹⁷ Báyii LE, Pilad̄ vbi ruo nzoḑri ká i mb̄u tul k̄i ká ḑi na mii: «Nzoḅ h̄a ze ì hii ðay haḡa mì tina ni ha rì le? Zezu-Barabas mase, Zezu ká i ḑi ni ḑa *Krisi, nzoḅ ká ḡgerewuru waa ðay píe ni ví yaa nzoḑri na le?» ¹⁸ Ka vbi ri munu, ðay j̄i LE, ka ko ndaw, ḑa fe ḑáa sere ze i p̄ḡḡke Zezu nduo nduo-ε. ¹⁹ Báyii namri ká Pilad̄ kaw tul karingaw kún sal ðay na, máy ḑe pie nzaa ped̄ h̄a ni mii: «Kok̄o ká mù ḑaa s̄o-o nduo ḑil ðay led̄ban ni key ká ðay mb̄iw kara mgba tul-e ya na, ðay j̄i LE, suḡe na, mì ko s̄eke fe ḡgij̄ ḑamba ḑáy lom

* 27:10 27.10 ì k̄i Jeremi 32.6-15; 18.2; 19.1; Zakari 11.12-13.

ḡay tul-e.» ²⁰ Ro, *ḡeḡeḡenzoḡ fe poyri ḡáy ḡeḡe Zibri i ḡaa ḡay nduo law ruḡ nzoḡri ḡa pola pola ḡay haḡa ri vbi nzoḡ réke tul puo na haḡ ni ka tína Barabas ze ha ri, a í i Zezu. ²¹ Báyyi Ƽ, nzoḡ réke tul puo na mbi ḡay a vbi ri roḡay mii: «Sakra nzoḡri ká siḡi key na waa, nzoḡ ve ze ì hii ḡay haḡa mì tina ni ha rì Ƽ?» ƼƼ, i yijira ḡáy ḡay gbaw mii: «Barabas!» ²² Báyyi Ƽ, Pilaḡ vbi ri mii: «A ku waa, Zezu ká i ḡi ni ḡa Krisi na, haḡ ji ze mì ḡaa zij ni Ƽ?» ƼƼ, i yijira ḡáy ḡay haḡ ni ḡáy zaḡ ḡari riw bele mii: «Ber ni ḡo tul puu say huḡ!» ²³ ƼƼ, Pilaḡ yji a vbi ri mii: «Kaaya ji roḡ ka ḡaa Ƽ?» ƼƼ, i guu fe ḡáy nzaari ḡurum mgba mgba ḡa siya mii: «Ber ni ḡo tul puu say huḡ!» ²⁴ Zaḡka Pilaḡ ko ká kér ḡay ḡari kal tul-e pavbaḡ, a fe gúu ḡari kara se ḡa pola pola báyyi Ƽ, ka yaa mbii a siḡeke nduo-Ƽ ká nun ruḡ nzoḡri na a ḡaa ha ri mii: «ḡay huḡ leḡban key na ka mgba tul-i ya, mì naa nduo-i ká ḡi. ḡa ḡay ḡaari kji ro zu.» ²⁵ ƼƼ, ruḡ nzoḡri riw bele ḡaa mii: «Ndaḡ ḡay haḡa ḡay sím ḡe na, ka ḡo tul ḡuru ḡáy vu ḡururi.» ²⁶ Báyyi Ƽ, Pilaḡ tina Barabas na ha ri; ka ha ri nda Zezu ḡáy ndoy ḡoḡ raḡ raḡ ndaw roḡ, a roḡ ni ha ri vaa ḡer ni ḡo tul puu say huḡ ḡáy.

Nzoḡ yumi siƼ Zezu

(Mrk 15.16-20; Zaa 19.2-3)

²⁷ Báyyi Ƽ, nzoḡ yumi Pilaḡri sùu Zezu í séke ni ḡil boro mbay nzoḡ réke tul puo, Ƽ, kuḡu nzoḡ yumi riw bele na mbu kji í kiri ni. ²⁸ I mgba ni í nan gari ḡeri a í nduo ni maagari mbay ká sji ḡḡaw ḡḡaw. ²⁹ FaƼ ku Ƽ, i kaḡ ḡgatukru ḡa taguḡa mbay ndaw roḡ, í mbi guḡa tul-e. I ḡaa ḡgasikri nduo ndúo hoḡo ḡe, a í huku siri ká pol-e í siƼ ni mii: «Soko woo, mbay Zibri!» ³⁰ I sa-sami toḡ toḡ zuḡ nun-Ƽ, a í yaa ḡgasikri na saa nduo-Ƽ, í zḡḡke tul-e raḡ raḡ. ³¹ Zaḡka i siƼ ni kpuru maa ri na báyyi Ƽ, i naa

maagari mbay ká i nduo ni na, í yìí nduo ni gari ñeri ndaw rɔɔ, í séke ni ñay ñér ni ño tul puu say huɗ.

I ñer Zezu ño tul puu say huɗ

(Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

³² Zafka i tji ká ñil ñgerɛpuo na báyii lé, i dar nzoɓ mbijw munu gbukru ká riŋ-ɛ ña Simɔn, nzoɓ ká Sirɛn. LEE, nzoɓ yumri i mgba ni í haa ni yaa puu say huɗ Zezu na a sob. ³³ LEE, i tji zaf ká riŋ-ɛ ña Golgota, märke lé ñaa mii, zaf tunɗo tul. ³⁴ Ká zafɛ ku ze, i ha Zezu him ká i zukri ñáy zóɗi ñay haŋa ni ka nzo. Roo lé, zafka Zezu puu horoɓ a lie a ko lé, ka hii ñay nzo ko ya a pɔŋ. ³⁵ Fale ká i ñer ni ño tul puu say huɗ na báyii lé, i faa gari ñeri í ñaa dii dii rɔɔ í leke ki. ³⁶ LEE, i kaw siri ká zafɛ ku a í koro ni kek. ³⁷ Rɔɓay, ká ñay kíeke ñay huɗ ká i ñaa ño tul-e na, i ñaa mbede í ñer ño tul puu say huɗ ká siya mii: «Be key na, ka ña Zezu, mbay Zibri.» ³⁸ Báyii lé, i ñer ñombirimri siɗi ño lakun-ɛ. Nzoɓ mbini ño tul puu say huɗ ki ká tunduo hoɗo ñe, a nzoɓ mbije laa lé, ño tul puu say huɗ ki ká tunduo gel ñe. ³⁹ Nzoɓri ká i kal ká zafɛ ku na, i raf ni í téke tul-ri ñoko ñoko ⁴⁰ í ñaa mii: «Bo ká mù hii gbúr *hul kani ñgerɛwuru, a nam say hoy lé, mù mbúo ki ño zafɛ na, zafka mù ña Vu ñgerɛwuru ki lé, mu yaa sùo-ɔ ño ki, a mú ñi saa tul puu say huɗ na ku ha ñuru ko!» ⁴¹ ñgerɛnzoɓ fe poyri ñáy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri, ñáy ñgerɛ Zibri kara, i siɛ ni faa mbijw munu ndaw mii: ⁴² «Ka yaa nzoɓ haŋri, roo lé, ka maa ñay yaŋa sùo-ɛ ñe ki ya! Zafka'a ña mbay led Izarayelri ki lé, ka ñi saa tul puu say huɗ na timbede key ha ñuru ko! Be ro lé, ñuru ñaa law ñuru ño tul-e ñáy! ⁴³ Be na ka ñaa law-ɛ ño tul ñgerɛwuru. Munu zu lé, nda-ndad! ñgerɛwuru hii ni lé, ka yaa ni ká tul puu say huɗ na ha ñuru ko! Waa, ka ñaa mii, ñeri ña Vu ñgerɛwuru na ya lé woo?» ⁴⁴ Báyii

ƙƙ, dɔmbirimri ká i ɓer ri dɔ lakun-ε na kara, i raɗ ni faa mbijw munu ndaw pi.

Huɗ Zezu

(*Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30*)

⁴⁵ Báy síe ká dɔ law tul na, fe guɓa nun síe ha zaɗ dɔ gbukru kpuru maa ɓáy síe ká fεε sùo-ε. ⁴⁶ Maa ɓáy síe ká fεε sùo-ε na báyii ƙƙ, Zezu ɓaa ɓay ɓáy bawda kusol-e ɓelej mii: «*Eli, Eli, Lema Sabatani,*» ɓáy nzaa ɓay naari ƙƙ, ɓaa mii: «*Ƴgerewuru bi! Ƴgerewuru bi! Bay yi ndaw rɔɔ mù pɔŋ mì ƙƙ?*» ⁴⁷ Nzoɓ haneri ká i dɔ zaɗε ká i laa kusol-e ká mɓa ɓelej na i ɓaa mii: «*ì kɔ ni ká'a dɔ *Eli ku!*» ⁴⁸ Ká zaɗε ku hɔy ƙƙ, nzoɓ mbijw ká sakra ɓari ku na dɔu a vaa mbi vay gari ká nzo mbii nzo, a dɔŋ mbii fe súuke zuɔ dɔ, a siŋ dɔ nzaa ŋgasikri, rɔɔ a zuɗa ha Zezu ɓay haŋa ni ka nzo. ⁴⁹ Roo ƙƙ, nzoɓ hawri ɓaa mii: «*Giyarŋ náa kóri! Eli na a ví yaŋa ni ƙƙ, náa kókori ɓáy†!*» ⁵⁰ Báyii ƙƙ, Zezu dɔa fe ɓelej ɓa ki, ƙƙ, law-ε ví tuo. ⁵¹ Be nu ku báyii ƙƙ, gari ká kuŋ ɓil *hul kani Ƴgerewuru na saka tär saa siya kpuru mɓa siri gbaa‡. Tusiri laŋ yik yik ndaw, tisawri kara saka heŋleŋ heŋleŋ ndaw, ⁵² tupalri kara mɓuɗa dɔ hɔy ndúo nduo ha ruɔ nzoɓri ká i ɓa taa Ƴgerewuru, rɔɔ í hu na, i tji saa luɔ huɗ. ⁵³ I zɔl saa tupal ɓari na, a fal tji

† 27:49 27.49 ì kji 2 Mbayri 2.1-12. Eli, nzoɓ yaŋa ɓay saa nzaa Ƴgerewuru ká piɗke lew na, ka ɓa nzoɓ ká hu ya, roo ƙƙ, Ƴgerewuru mbi ni. Zibri na i ker í kɔ mii, zaɗka nzoɓ taa Ƴgerewuru dɔ ɓil bawda kókɔ seke fe rɔɔ a dɔ Eli ƙƙ, Eli na a ví sókɔ ni. ‡ 27:51 27.51 Gari ká kuŋ zaɗ ká taŋ kaɗaŋ ɓáy zaɗ ká taŋ kaɗaŋ ɓamba tasiri ká ɓil hul kani Ƴgerewuru na, zaɗka Zezu hu ká tul puu say huɗ, a naa ɓay feyaa ká tul nzoɓri na báyii ƙƙ, garike na saka tär saa siya kpuru mɓa siri gbaa, kiε mii faa dɔ hɔy ká timbeɗε ɓay haŋa nzoɓri soro ɓa lakun Ƴgerewuru taŋ hiε.

Zezu saa luɔ huɗ na, i se Zuruzalɛm, ɲɛɛɛpuo ká ɔo ɔoɔ ɔa taa ɲɛɛɛwuru na ha nzobri ɲgi-ɲgii ko ri. ⁵⁴ Zaɗka ɲɛɛɛnzob yuɔ ɔáy nzob yuɔ haɔri ká i koɔo Zezu na, i ko tusiri ká laɲ ɔáy feru riw bele ká tji munu na báyii le, hje ɔaa ri ɲgii ɔamba tasiri í ɔaa mii: «Leɔban key na, ka ɔa Vu ɲɛɛɛwuru ɔa tusuɛ!» ⁵⁵ Máy haɔri ká i dii fal Zezu saa kuɗu zaɗ ká Galele lew ká í ɔaa peɗ ha ni na, i ɔo ɔi ɔi í ko feru ká kal na ɔeke. ⁵⁶ Ká sakra ɔari ku na, Mari ká puo ɔe ɔo Madala ɔo ɔi ndaw, Mari máa Zak ɔáy Zezeɓ ndaw, roo ɔáy máa vu Zebederi ndaw pi.

I ɔaa Zezu ɔo luɔ huɗ

(Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Zaa 19.38-42)

⁵⁷ Zaɗka zaɗ ɔa láw na báyii le, nzob feziɲa mbijw munu riɲ-ɛ ɔa Zezeɓ ká puo ɔe ɔo Arimate vi. ɔe kara ka ɔa leɗ nduoɔal Zezu ndaw. ⁵⁸ ɔe na, ka uru a se luɔ Pilad a vbi ni huɗ Zezu na. Lɛɛ, Pilad mbi nzi-ɛ ha ri mbi huɗ Zezu na í ha ni. ⁵⁹ Báyii le, Zezeɓ mbi huɗ na a kaa ɔáy gari fie ká ndaɗ ɔamba a *taɲ kaɗ kaɗ, ⁶⁰ a vaa ɔaa ni ɔo huo tisaw fie ká'a kpɛɛ ɔa taa ɔe Zezeɓ ki sùo-ɛ ɔo ɔa táw na. Falɛ ku roo, a ha ri giri bawda maa tisaw, a mbiike diɓ ɔo ɔi a zol. ⁶¹ Báyii le, Mari ká puo ɔe ɔo Madala ɔáy Mari taa mbijwke na, i kaw siri ká nzaa tupal na í ko-kóm ɔa ɔaɗi.

Nzob kóro tupalri

⁶² Tji nzaaruɔ *nam mgbaka taram Ziɓri na báyii le, *ɲɛɛɛnzob fe poyri, ɔáy *Fariziri i se mbijw hoɔy luɔ Pilad ⁶³ í ɔaa mii: «Mbay, ɔuru ker se tul ɔay ká nzob úla nzobri key ɔaa ɔáy káw ɔáy kumnun ɔe koɓ roɔbay mii: ɔeri hu, ze ɔo ɔaa nam say le, ɔeri tji saa luɔ huɗ ɔay kaw ɔáy kumnun. ⁶⁴ Munu zu báyii le, mu mbi nzaa-a ha nzob yuɔri kóro tupal na kekeke kpuru mgba nam ndeke ɔi sayke ɔay haɲa leɗ nduoɔal-eri, i vi í rii huɗ ɔe

na í vǎa ɓaa ha nzoɓri mii: “Ka tji saa luɔ huɗ” na ya. Kúɗ ɓay ká mini key na, a kál taa pola ká mii, ɓeri ɓa nzoɓ ká Ŋɛɛwuru waa ɓay píe ni vi na pavbaɗ rɔɓay.» ⁶⁵ Báyyi ɛ, Pilad yijra ɓáy ɓay ha ri mii: «Ì kɔ, nzoɓ kóro zaɗri na ze i kaw ku. Ì ha ri se í vǎa kóro tupal na munu ká law-rì hii.» ⁶⁶ Báyyi ɛ, i se í vǎa rji nzaa huo tisaw na gbɛɛɛɛ ɗo ɗi, í ɗaa nzoɓ kóro zaɗri na kaw nzi-ɛ kekeke.

28

Zezu tji saa luɔ huɗ

(Mrk 16.1-10; Luk 24.1-12; Zqa 20.1-10)

¹ Báyyi tiika nam dimasi ká fal *nam mgbaka taram Ziɓri na báyyi ɛ, Mari ká puo ɓe ɗo Madala ɓáy Mari taa kɪ na, i se í vǎa piyɛɛ tupal na. ² Báyyi ɛ, ká zaɗɛ ku na tusiri laɗ yik yik, ɛ, leɗ nzaapeɗ Ŋɛɛɛmbay vi saa nulue a giri bawda maa tisaw ká i ríike nzaa huo na ɓo fi mbiw a kaw tul-e. ³ Ka nduy ndaw ndaw munu ɓa mbam ká siɛ, a gari ɓeri puu zedeɗe munu ká sari ha ⁴ nzoɓ yumri ká i koro tupal ká í kɔ ni na, hiɛ ɗaa ri í tɔ kpak kpak, í zuo siri raɗ munu ɓa nzoɓ huɗeri. ⁵ Báyyi ɛ, leɗ nzaapeɗ Ŋɛɛɛwuru ká nulue na mbi ɓay a ɓaa ha máyri na mii: «Ì ɗaa hiɛ ya, ɓay ji ɛ, m̀ kɔ ndaw, Zezu ká i ɓer ni ɗo tul puu say huɗ na, ɓe ze ì nzaa ni key. ⁶ Ka ti zaɗ ni ya; ka tji saa luɔ huɗ a kaw ɓáy kumnun munu ká'a ɓaa ɓayke ha rì pola na. Ì vi í kɔ zaɗ ká i ɗaa ni ɓo ɗi na. ⁷ Ì se ɓa vaa í vǎa ɓaa ha leɗ nduoɓal-ɛri mii: “Zezu na tji saa luɔ huɗ. Ka se ɓay vǎa gijaɗ rì ká kuɗu zaɗ ká Galele. ɓe ze ɓa zaɗ ká ì kókɔ ni ká ɗi.” ɓe ze ɓa ɓay ká m̀ hii ɓay ɓaa ha rì zu.»

⁸ Báyyi ɛ, máyri na i zol saa tupal ku na koɗ hoy ɓáy nun hiɛ ndaw, ɓáy bawda suoriya ndaw pi. I ɗuu í vǎa ɓaa ɓayke ha leɗ nduoɓal Zezuri na. ⁹ ɛɛ, zaɗɛ ku hoy

Zezu suɔ nun-ri a ɔaa mii: «Soko ɔaarì woo!» LEɛ, i soro ɔa lakun-ɛ í huku siri í mgba ɔal-ɛ í ruo ni. ¹⁰ Báyyi LE, Zezu ɔaa ha ri mii: «Ì ɔaa hiɛ ya! Ì se í vǎa ɔaa ha yu-iri ha ri se kuɔu zaɔf ká Galele. Zaɔfɛ ku ze í kókɔ mì ká ɔi.»

Nzoɔ yumri lo soro ferì ká kal

¹¹ Zaɔfka máyri na i se faa kɔɔ rɔɔɔay na, nzoɔ yum hanɛri ká sakra nzoɔ kóro tupalri na i se ɔil ngerɛpuo í vǎa kii fal ferì ká kal na riw bele ha *ngerɛnzoɔ fe poyri. ¹² Zaɔfka ngerɛnzoɔ fe poyri laa munu na báyyi LE, i mbu kii báyyi ngerɛ Zibri, a i leke ɔay zuɔ ɔil kii riw bele, ro i faa lari wuruk wuruk ha nzoɔ yumri na í ɔaa ha ri mii: ¹³ «Ì ɔaa ha nzoɔri mii: “Sunɛ ká ɔuru na-nam ɔáy ze, leɔf nduoɔal Zezuri ví rii huɔf ɔe na serere í zǔlke!” ¹⁴ A zaɔfka nzoɔ réke tul puo laa ɔayke LE, ɔuru kii ɔuru léke law-ɛ, ɔay náake ɔay ká tul-rì ɔáy.» ¹⁵ Zaɔfka nzoɔ yumri na yaa lari na báyyi LE, i ɔaa faa mbijw munu ká i kíɛke ri. Be ze ha ɔayke na yǎake zaɔf kpol kpol ká sakra Zibri kpuru tii vuri.

Zezu tina sùo-ɛ ha leɔf nduoɔal-eri

(Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49; Zaa 20.19-23; Peɔf 1.6-8)

¹⁶ Báyyi LE, leɔf nduoɔal-eri ká duɔ falɛ mbijw na, i zɔl í se kuɔu zaɔf ká Galele ká tul mbɔro ká Zezu ɔaa ɔayke pola ha ri. ¹⁷ Zaɔfka i kɔ ni na báyyi LE, i huku pol-e í ruo ni. Roo LE, nzoɔ hanɛri may ɔay ká tul-e rɔɔɔay. ¹⁸ Báyyi LE, Zezu soro ɔa lakun-ri a ɔaa ha ri mii: «Bǎa ngerɛwuru ha mì hurusuo ká tul ferì riw bele, ká nulue ndaw, ká tusiri key ndaw pi. ¹⁹ Munu zu LE, ì se ɔáy saw puo nzoɔri ɔoɔf ɔoɔf riw bele, a í ɔaa ha ri vi ɔa leɔf nduoɔal-iri, ɔo í ɔaa tul-ri nduo mbii ɔáy riɔ Bǎa ndaw, riɔ Leɔf ndaw, rɔɔ riɔ Tem Law Pie ndaw, ²⁰ a í fére ri ɔáa vu mbom ɔo tul ferì riw bele ká mì fere rì na. A LE, ɔi na, mì sáɔf zii rì ɔáy namri riw bele kpuru maa ɔáy ɔro ɔie nam ká tusiri key.»

Mbede sáka kuni fie
New Testament in Kuo

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kuo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 28 May 2022

1bae8b8b-6141-55e9-b352-adf7a01da5f4